

Ljudska knjižnica.

===== Zvezek I. =====

J. S. Machar:

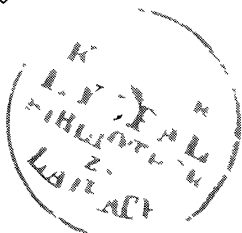
Magdalena.

S pesnikovim dovoljenjem prevel

Ant. Dermota.

—◇ Cena 2 K. ◇—

Ljubljana 1903.

Založili »Naši zapiski« (Jos. Breskvar in tov.).

Popravi!

- Str. 28. vrsta 3.: špičasto da ima brado,
» 32. » 24.: plamen zročo . . .
» 44. » 10.: ga, o prvem mraku hitel
že je v hišo v peti okraj.
» 74. » 10.: ljubil iz dna duše svoje.
» 97. » 18.: zna reelno, bralec dragi!
» 99. » 4 : Kakor vrata k njih prihodu
» 99. » 6.: stožčastih je tu neskončni
» 105. izbriši spodnjo vrsto!
» 106. Vpiši med vrsto 12. in 13. verz: Nov most spenja
se čez Labo.
» 109. vrsta 12.: v plenum nazaj . . .
» 123. » 5.: švigajoči s palčico mi
» 123. » 19.: ploščo treskali stekleno . . .
» 125. » 7.: Idejo mi k oskrbniku,
» 127. » 22.: čuva jo — oko ne mamce,
» 149. » 10.: skromni, stežka le živita
» 160. » 14.: zatopljeni gledata v stran . . .
» 172. » 19.: vendar še doživel dobo,
» 173. » 22.: zgrabijo. Ta celi park se
» 181. » 5.: že nehajta!« Zdaj županja
» 198. » 1.: polne ognja in obetov
dobrih
» 203. » 6.: sika dolgi tenki jezik
» 207. » 23.: sta otrpli. Vsaka kretnja

- Str. 216. vrsta 8.: julijeve! Dalje precej
- » 224. » 12.: v nje komarji se in vešče
 - » 226. » 19.: ki odtod jim luč prinaša
 - » 249. » 13.: čisto mokri še. Po zraku
 - » 260. » 7.: Luci čuje, kak grobar se
 - » 264. » 17.: segal nanjo rodni bratec —
 - » 270. » 18.: v daljo jo izganjajoče . . .

Ostale posledice tiska v tiskarni »Edinost« popravi
čitatelj sam.

I.

Moj čitatelj, morda dosti
dobrih slik poznaš in slabih,
risajočih v sitih barvah
(kri, zlato, rubini, jaspis)
solnce nam zapad? Odpusti
to vprašanje, morda bodeš
avtorju še le hvaležen;
če povem ti kratko: Solnce
je nad Prago baš zašlo. . . .

Majnikova je sobota,
Prizorišče peti okrāj. . . .

Žgoči dan si po zatonu
prvič krepko je oddahnil.
Nekaj vlažnega je v zraku;
intenzivneje po ozkih,

ulicah so kratkih, krivih
zavonjali razni hlapi.
Siromašne prodajalne
Izraelcev so zaprte,
krog njih pa življenja žila
vendar bije v burnem taktu:
pestra zmes roji ondukaj,
govoreč, smejoč, šaleč se
delavci, ki od plačila
prišli v vmazanih oblekah,
postopači in vojaki,
fabričanke lic rumenih,
las na čelo počesanih,
hišine kriče zgovorne
poleg shramb, upadle žene
z blede dečico v naročjih,
pred uhodi hiš stojijo,
z ostrim govorijo glasom ;
že iz krčem lesketa se
plina luč, duše jo rdeči
zastori, a tu in tamkaj
že harmonika krekeče —
žila žitja bije . . . bije . . .

Osem ura . . . Tam nad Prago
so zvonovi zabrnili . . .

žalostni ubrani zvoki
zgulbljajo se v tem vrvenju . . .
Svet trenotek . . . Gluhi bron pa
nad ugaslim dnevom žgočim,
nad tem morjem streh rdečih,
nad nebrojem raznih stolpov,
nad sonrakov, plavajočim
tje v pletivo tesnih ulic,
nad vsem, kar se v njih zdaj giblje,
nad veseljem njega ničnim.
žalom, bedo in ponosom,
ljubavjo, strastjo, hinavstvom,
nad malenkostnim, ničevim,
efemernim »jaz« človeškim —
kvišku tje v neba obok
poje svoj: Maria, ave! . . .

Na dveh krivih ulic voglu
baš pobeljena je hiša;
za nadstropje previšuje
sosedov rdeče strehe.
Žaluzije so spuščene
po vseh oknih, vse je mrtvo:
le visoko tam pri lini
v oknu bela glava, — roki
suhi je sklenila — starka

moli, zre v oblake rdeče ; —
lep kontrast: življenje doli,
divje, bujno in vrveče —
tu pa konec: beli lasi
in molitev — skoro bil bi
lepo spredel paralelo,
kakor pesnik s patosom —
a na srečo starka (najbrž
lesk neba jo oslepil je)
gledati začela doli
je na živo to vrvenje
in oči nje stare, dobre
zasvetile so se naglo,
presenečeno se roki
sta razpletli od molitve,
prečo malo pogladili —
starka je izginila.
Baš je stopil nekdo v hišo.

Trdo šel je po stopnicah
škripajočih, prekoračil
kratko sprednjo sobo. Starka
tu je stala že pobožna:
»A—a—ah!« roko mu stiska.
On jo stisne s koncem prstov.
Starka že odpira vrata

druga, z drugo roko pravi
došlec o tem in onem,
— kaos, da ga ne razumeš —
gost pa vstopa brez besede
v sobico odprto, dasi
v isti vlada gola tema.
»Smrti bila bi se danes
nadejala!« nadaljuje
starke glas klepetajoči.
ne pa Vas tu! Koliko je
tednov že, odkar z obiskom
niste več nas počastili!
Že pol leta! To je grozno!
Znanci Vaši pravili so,
da soproog ste! Jaz smejala
sem se — v tem Tomaz sem ženski!
Ta — oženjen — pravila sem!«

Dolg natak v tem prižgal je
treh velikih lustrov luči:
zdaj zbliščal se salon je
zlatordeče tapeciran,
mizic mramorjevih poln.
S sten, z barokovih okvirjev
gledajo te barvotiski —
slike polonagih žen.

Za oguljeno zaveso
glasovir stoji. Parfum
v vzduhu trepeta; in vina,
las spletenih vonj, tobak.
Moj junak (čitatelj morda
odpusti mi, da ga zopet
vlačim sem med oklepaje:
ti so kabinet mi, v katerem
z bralcem se brez prič zgovarjam;
torej moj »junak« — junak ni
prav za prav v pomenu starih
in romantičnih gospodov,
iz navade tak mu pravim,
predno vam povem ime)
sede v kot, prekriža nogi,
dé cilinder svoj na mizo,
vrže vanjga rokavice
in nasmehne starici se,
ki nasproti njemu sede.

»Kaj pa vi?« roke si mane,
da mu pokajo v njih členki.

»Vse je šlo po starem tiru,
gre še danes . . . Nekaj vendar

se zgodilo je . . . Umrla
Katja je !«

»Kdaj ?«

»Temu že je
pet, šest tednov. Baš sem bila
jaz pri nji v bolnišnici . . .
Reva mala ! Verjemite,
bilo ji je šestnajst let le,
vmirala je tak ncrada !
Kak oči nje vame zrle
plašno so, kako boječe !
Spačena je bila, da je
spoznal nisi . . .« drobne solze
zablestele so se starki
na obrvih.

»Res, sočutna
ste, madam«, smehljaj se gost je.

»Saj pa bil je to trenotek,
ki ne da se pozabiti«,
resno je madam menila.

Govorila sta še dalje
mnogo ; gost ironično je
vse glosiral, starka pa se
spuščala je vedno zopet

v široko strugo svojih čustev.
V tem salon se je oživiljal.
Deve pestre prihajale
so v fantastičnih oblekah,
smel pogled v očeh ognjenih,
neder sneg razgaljenih,
žgoč parfum in goli lakti,
polna meča — da, da, te so
s čustvom že zbankrotovale
in igrajo v tem igrišču
za kos kruha: dnes imajo
šalo, smeh, mladost, lepoto —
jutri pa se list obrne,
in za zmir je vse zgubljeno . . .
Nemo klanjajo se gostu,
ki motri jih z okom hladnim;
svalčice prižigajo si
in prepevajo napeve
in se šalijo brezskrbne —
kakor včeraj, — morda jutri.

»Ono vitko v črnih krilih«,
mu madam je šepetala,
»drznem se priporočiti
čislani pozornosti«.

In ta vitka v črnih krilih
spetih do vratu krepostno,
ta edina, ki dejal bi,
da med Venerami temi
Te Marjetice spominja —
tista tam-le z licem svežim,
z okom modrim neupadlim
razčesano koso vrhu
čela belega — poskuša
pušiti baš cigareto.
Težko to je, dim duši jo,
in kašlja, smeji se zopet,
da blešče se zobki drobni
kakor vrsta biserov.

Starka : »Gospodična Luci!«

Pride, gostu se prikloni
z gracioznostjo šaljivo :
vsede se nasproti njega
in v oči se mu zagleda
in začne se mu smejati.
Starka pa odide.

Živce
vse junaku zdaj prešine
smeh teh višnjevih očij,

in ironska apatija,
zapusti ga, duša v ljubki
mu drhtí toploti, nekaj
sili v smeh glasán, brezskrben
ga, podoben smehu decc,
šali se, ne da bi zbadal
govori ji zanimljivo —
oh, oči ta ženskih čar!
(čuj me, prosim, bralec dragi:
psiholog bo pač kozolce
vsem ljudem očital mojim,
da značaji so nemožni —
torej že sedaj proglasam:
v to, kar ljudstvo tu nazivlje
naš značaj, al pa karakter,
ne verujem, ker nazor moj
drug je — modrecev najboljših,
malo v njem materije je
malo mistike in teme,
toda v verze mora iti.
»Jaz« naš — je samo želodca,
živcev in vremena suženj,
a večinoma udá se
»jaz« u drugih naših bližnjih,
bodi, da je ta močnejši,
bolj vabljev je, stran obratna

»jaz«-a našega — tako smo
vsi tu le kameleoni, *
reš, priznavam, z neko slabo
vrsto glavre barve, toda
ta pod zgornjimi navadno
se izgublja barvami.
Al rečeno učenjaški:
vnanjih vplivov tu je človek
rezultanta, duša pa je
plošča fotografična.
Magnetizem — toda dosti,
dosti sive teorije,
ta dva v tem se lepo živo
pogovarjata, smejita.)
Predmet lep! Šentjanska božja*)
pot — in množica z dežele,
ognjemeti na Veltavi,
v ulicah pa žitje pestro,
in naprej tako še dalje —
predmet, kateri je zanimal
dosti že ljudij, duhov še

*) Šentjanska božja pot je na čast Jana Nepomuckega, o katerega svetništvu dvomijo nekateri zgodovinarji češki in nemški.

večjih nego moj junak . . .
Že glasnejše je v salonu.
Vino pijejo tu gostje
s slatino. Gospod je Plojhar
blizu mizice junaka
krasno čelo nagubančil,
puši tretjo cigareto
in nekako bled postaja,
tam gospod Brouček pravi
o popotovanih dolgih.
dočim deva mu kipeča
z ročico inaši že usta.
Verunski, kipar propadli,
tu podpira svojo glavo,
in prijatelj, vulgo Žitje,
vedno mu brenči v ušesa
zastrupljene reke svoje ;
in gospod Klemént . . . (priimka
mu ne vem) sedi sam v kotu,
piše list sentimentalen
(tretji že) prijatelju
o platoniški ljubezni
svoji, a po strani gleda
neko vabno črnolasko ;
·ondi Bogdan, nek posestnik
iz Šumave, od malêrja

z »Lastovicami«^{*)} zabredel
je na polzko pot življenja,
glej, in tu mu prija bolje :
z roko eno mi objemlje
vratek črne bajadere,
z drugo roko nese čašo
k ustnam njenim, in smehlja se ;
tam pa Ronovski otožni
Onjegina mir ledeni
trudi se posnemati.
V miznici imam spis velik
o Ronovskem, dvajset tisoč
verzov menda, rimanih, saj
kakor dober vsak poet sem
nekdaj tudi pisal Fausta,
a previdnost višja čula
je nad njim: moj Ronovski je
v veke pokopan mi v pultu

*) »Lastovice«=»Vlaštovky« je daljša pesem El. Krásnohorské, češke pisateljice starejše mode. Bogdan je oseba v ti pesmi, bedasto narisani lump. Plojhar je junak romana I. Zeyerja, ostali moški v tem lokalnem iz Šimáčkovskega romana „Štěstí“ in iz knjige R. Jesenská „Tři listy“. Pesnik jih je upeljal v ta lokal, da pokaže, kako se vedo v takem življenju. „Malo kritike, malo posmeha je bilo v tem“ — piše avtor.

med »antičnimi« stvarmi);
nekaj moških, starših mlajših
še, naštevati jih nočem,
z deklicami se zabavlja —
vzduh se napolnjuje z dimom,
gorko sapo, in v tem mirno
znanca bavita se dalje.

»Torej bili ste na Laškem?
Vas zavidam. Pol življenja
tam za leta pol bi dala«.

»A zakaj?«

»Tako. Tam menda
nekaj je prekrasnega.
Niti se ne da izreči.
Dišati to čutim s pesmi:
»Kennst du das Land . . .«

»Sanje, sanje,
pesniška je tradicija.
Glejte, prosim, moje vtiske:
Na najetem mezgu jezdil
sem čez Apenin. Florenca,
modri Arno, in pod nebom
modrim čeli gaji oljk —

a na vsem na vsem sledovi
milijard očij so glupih,
ust odprtih in citatov
z Bedekerja. »Tu junaka
mojega pogled zadene
zaničljiv od mizice
tam sosedne — indigniran
ga poslal »gospod je Pojhar).
»In pa Rim«, nadaljeval je,
»lepa stvar. Vse cerkve, zbirke
sem pregledal, katakombe
sem prelezel vse do zadnje,
kardinalov par sem videl,
papeža, in v parlamentu
opozicije lep nastop,
dolgočasil se v Kampanji
in preklinjal vse voznike
in vročino, muhe, redkev,
česen — grozno je poglavje
v talijanski kuhinji —
vrhu tega pa naenkrat
zgrabi vas bolestna želja
po ti zakajeni Pragi —
in najurnejši kurir,
ki na sever spet Vas pelje.
zdi se Vam le kakor polž ...«

Tu prekine mu besedo
oster zvok klavirja -- valček.
Toča zvokov ta pa vrže
v družbo novo mi življenje.
Tu mi ena deva z nogo
potrka v taktu, druga
z dlanmi tleska, nek mladenič
kodrolasi plavolasko
vitko krog pasu lovi,
pleše ž njo med mizicami.

Kakor v sanjah poluglasno
Luci poje z glasom tenkim :
»Saj le enkrat, smo na svetu,
kras je nam le enkrat v cvetu,
lice zguba nam starost —
aj, kje naša bo mladost . . .«
Glavo zdaj povesi. Neka
žalost zablišči ji v oku,
a le hipno . . . In pogladi
čelo z dlanjo si. In glavo
dvigne kljubujè, zasmeye
se naglas : »No, kak je dalje ?«

— — — — —
Bralec dragi, oj, ne sodi
po le-teh osebah in pa

po lokaliteti, da teh
verzov avtor posvetnjak je,
samopašnik, proti redu
svetnemu upornik, cinik
pust in nemoralen, koji
htel z višav bi zvleči čistih,
modrojasnih poezijo
nekam dol v orgij močvirje —
ne, on je preprost filister,
suženj svoje kancelije,
državljan, plačuje davke,
mirno sodi on o svetu,
zmerno je in zmerno pije,
po večerji vsak dan čita
vvodnik in novice dnevne
prav predplačanega lista,
in na dolg si kupi časih
knjižico pohvaljeno,
je vesel na zadnji strani,
če konča se vse s poroko,
ob desetih se uleže,
mirno, dobro spanje spava
do pol osmih . . . njega verzi,
ki jih spisal v prostem času,
sprva bili so pač čudni,

izveneli pa ubrano
so v moralko čitanke —
torej upa po pravici,
da s tem delom pri vseh znancih
v dober se spomin zapiše.
Ták zares je torej avtor.

Dalje sveto tu obljublja,
da odide s tega kraja
med ljudi poštene zopet,
da popisoval bo žitje
mirno, svatbe in botrinje,
dobrih bližnjih razgovore,
in tak upa, da enkrat se
na poslednji strani knjige
od čitateljev poslavljal
bo v prijateljstvu najboljšem . . .

— — — — —
» — — dejte, kak je to mogoče,
da ste s tako čisto dušo,
da ste s tem očesom jasnim
vendar padla v ta brlog?
Ali svet za Vas prostora
ni imel drugje ?«

»Ti, Bože!«

se mu smeje, »niste prvi,
ki me zdaj tako vprašuje.
Sem-le človek lahko pride,
še ne ve, ne ve, kako . . .
lep obraz in malo bede —
in ta svet za Vas je precej
kakor napoševna ploskev :
en korak — in že ste doli.
In pa, često tak premišljam,
morda to je zakon večni,
da za neke mesta ni,
ako ne tu doli . . . doli . . .«

»Mir zavidam Vam, s katerim
zrete na življenje svoje«,

dé on z malo ironije.

»Toda, ali ni trenutka

v ti-le čisti atmosferi,

ko Vam davi grlo groza?

Premišljuje o tem li?

Mislite li kdaj v prihodnost?«

»Pa čemu? Si-li pomorem?

Nič ne mislim, časa nimam

za tak brezuspešno delo
ko premišljevanje moje«.

Moj junak je v čudnem stanju.
V njem zdaj veje neka dobra
npravna notranja resnoba.
V duši vsaka mu beseda,
ki jo reče, še trepeče.
On na skrivnem v nji si laska
in sam sebe ceni višje
zbog strani moralne svoje,
ki jo baš je našel v sebi.
Neprijetno ga le draži
mir te deve; rad bi videl
žalost njeno, njene solze,
čul romantično dogodbo
kakšno, dasi izlagano,
rad bi videl, kak obupno
si z rokami gladi čelo —
ona nič. Nasproti njemu
tu sedi pri mali mizi
v sobici podolgasti,
z rokama v naročji, modre
gledajo oči v plamen ji,

tje v svetilnico, v zenicah
žarni točki se bleščita.

Tam od spod pa smeh zveni,
zvok piana in teptanje,
a le tiho, pridušeno,
kot odmev iz daljne dalje . . .

»A prihodnost . . . kdo na to bi
mislil, česar danes ni še . . .«
pravi ona s tihim glasom.

»Ne, Vi ne umevate, ne,
tega žitja«, govori on,
»vendar pa, kak bajna stvar je
to življenje! Solnce, zvezde,
vonj spomladni – mislite si,
da ležé oči te vaše
v rakvi mrtve, doli kje,
tukaj pa vse dalje polje,
sveti, cvete — al brezmerne
v tem ne čutite bolesti?
In življenje Vaše . . . rajši,
to prisezam, gledal bi vas
v rakvi doli. Kak bo konec?

Kakor Katje, o kateri
pravila madam je preje?
Ali postarate se v bedi,
v gnusu tu?« Junak moj vzdihne-
pol pomilovalno, nekaj
pa v ogorčenju moralnem.

»Ne, ne, ne, to bo drugače.
Mora biti.«

»Kak?«

»Ne vem še.
Ne postaram se, odidem prej.«

»Odidete? Kam neki?
Kak fantastične besede!
No, povejte mi —«

»Povem Vam..

Zdaj obšla me je odkritost,
a čemu, ne vem. So hipi,
da, ko se spominjam vsega,
mladih, zdanjih in bodočih
svojih dnij. Nad sabo sãama
čutim le pomilovanje

neizrecno. Druzega nič.
Mislim v tem si, da prihodnjič
v takem-le trenutku moram
zginiti iz le-te hiše
in leteti kakor strela
tja po ulici nemarni
k vodi dol . . . S stališča tega
motrim jaz življenje svoje
in bodočnost . . . Da le groze
ne bi bilo, ki me vedno
pri tolažbi taki zgrabi! . . .
Voda strašna in ledena,
hu, zelenkasta —◀

Telo se

vse ji trese v mrzli grozi,
roka pade ji na mizo,
bela ročca, prstki vitki
bobnajo po nji nervozno.

Moj junak je ljubil vtiske
(kakor mi moderni vobče)
dovršene, a pogrešal
pri ti devi je še nekaj;
čutil je sočutje, dobro,
a sočutje to je bilo

gladno, (veš li, bralec dragi,
da trpljenje tuje, tuja
žalost je slaščica živcem
našim?) tem bolj gladno, ker mu
pokazala duše kos je,
ko obšla jo je zaupnost.
Vso bi rad poznal, pa vpraša
jo sočutno, pridušeno
po minolosti in gleda
ji pri tem v oči resnobno,
motri z dolgim jo pogledom.

In pripoveduje tiho,
rezko mu in v kratkih stavkih.

Oče nje je bil učitelj
V mestu malem na deželi.
Mater zgodaj je zgubila.
Sama tak Lucija rastla
brez nadzorstva je, brez vodstva.
Oče zgubil se, popival,
cele je noči kvartal,
v tem doma je ona brala,
kar je bilo. Zgodaj dala
se je zapeljati. Toda

ne s strasti, ljubezni, nego
le bolj z radovednosti.
Izpodili so očeta.
Šla sta v Prago. Tu postala
guvernanta dveh otrok je
pri meščanu bogatinu,
lahkoživcu. In gospa jo
ljubosumna brez povoda
vedno je zasledovala.
Krajcar vsak ji vzela je oče,
hkrati pa ji zmir očital,
da premalo je. Ta oče!
kar živi, nikdar ni čula
ni besedice ljubezni
z njega usten . . . Samo mater
v blaženem ima spominu,
na ljubezen pa očetov
ne veruje . . . Črez tri mesce
hiša ta ji bila peklo.
Šla je. Oče našel ji je
službo prodajalke. Novo
peklo. Uveljaviti ni
mogla se. Tovarišice
mučile so jo zbadljivo.
Šef jo je surovo kregal.

Šla je spet. Na dolgo pravil
in široko ji je oče
o življenja celi bedi,
o poštenosti tak zvani,
ki pri ženski dim bajé je,
končno pa ji je predlagal,
naj se vrže sem v to strugo.
Vrgla se je. Boljše tak
žije tu kot tam je žila,
oče vsaj je zadovoljen
z njo povsem. Madam ima jo
rada. No, razlog ljubezni
stare žene pač ji znan je,
a hvaležna ji je zanjo —
ker ji to je nenavadno . . .

Sit junak je moj. Z desnico
bobna zdaj ob mizico,
sence si podpira z levo.
Dolg zavlada molk med njima.
On se dvigne. Roko stisne,
govori nakrat ji suho:
»Dobro bode, če se danes
kar tako razideva . . .«

Šel je . . .

Bralec dragi, vidim,
kak ti v dvomih pogleduješ
avtorja le-teh vrstic!
Govorim ti o junaku
in te vlačim s par sto verzov
zmir za njim, pa še ne vem,
prva da dolžnost mi bila,
da popišem ga nekako
in predstavim ti natančno!
Pač desetkrat že dejal si:
glej, starejši prav imajo,
mlada generacija ta
v vsem je vendar le površna!
Bralec dragi, prosim lepo,
spomni se, kaj knjig prebral si,
spomni se ljudi popisov,
ki jih vsak je s hvalevredno
pridnostjo naredil avtor!
Roko k srcu, in povej mi:
al predstaviti si moreš
enega vsaj izmed njih?
Tudi jaz ne. Ko bi rekel,

da junak moj las je redkih,
kot sedanja vsa mladina,
špičasto ima da brado,
in oči vsakdanje, temne,
nos normalen, lice rjavo,
nenavadne ni postave,
na mezincih nohte dolge,
da po modi je oblečen —
al poznaš ga bolje? Ne pač.
Jurija so ga krstili.
(To ime pa ni nobena
pesniška kaprica moja —
dasi lahko bi se zdelo:
saj pri nas ni pesmi, slike,
skic, romanov in novel,
da junak ne bil bi »Jurij« —
toda ranjki njega oče —
velik bil posestnik je,
mliňar zunaj v mestu malem,
menda milju dve od Prage —
čital rad povest je češko,
v duši se mu je omilil
Podjebrad naš — torej sin je
moral tudi biti Jurij.)
Kmalu so ga dali v šole.

Tete dobre so oči
čuvale ga, in otročja
vdova brez otrok postala
kmalu sužnja je despota
malega; gimnazij slavno
je dovršil in napil se
iz antiškega studenca
večno svežih klasikov,
ko smo pili mi jih; isto
v duhu mu je obtičalo:
Cezar velik je Rimljan bil,
jako plešast in — žal — spisal
grozno fadne je spomine,
in Horac je svoje pesmi
v miznici imel devet let,
(Jurij mislil je, naj mari
tam bi plesnovale večno),
jezik fin Lukul imel je,
mnogo Cicero govoril --
in prištejte sem podobni
plen, ki čili ga mladenič
s kozma grškega nabral je,
in dovtipe, anekdote
smešne o profesorjih,
pa spoznate, skratka, v tem da,

kar v življenje nesel je,
bil za nami ni. Študiral,
jus je, plesal na vseh balih,
govorancal v društvih, slavnim
pevkinjam kočije vlačil,
proti jutru domoljubne
pesmi pel s tovariši
v spečih ulicah in nosil
je pod čamaro ponosno
trikoloro vseslovansko.
Bral je dokaj a najraje,
si zapomnil točke take,
z njimi lahko da zabelil
govor svoj je in razgovor.
Končno pa za zmir od študij
se je ločil, vstopil v žitje.
Bil je bogat — gospodar
časa svojega. Ustajal
pozno, pusto jutro klel
in preganjal na Prekopih*)
ljudstva praznih, zapuščenih :
po obedu je posedal
z drugimi v kavarni, brusil
šale, anekdote, dnevne

*) Najlepša promenada v Pragi.

liste premetaval, potlej
zopet šel tja na Prekope.
Tu bil Jurijev je živelj.
V temi so luči vzplamtele.
Spod zavojev so oči se
ženske bliskale. Šumela
krila. Govor in koraki
drsajoči, migotanje
raznih bitij tu prijetno
ga razburja. In pozdravlja
znance svoje in odzdravlja.
Tu medpotoma postane :
nov škandalček, opravljanje,
neka nova toaleta . . .
Sedem bo, čas za v gledišče.
Ne s pasije, ampak, ker so
tukaj znanci razni, da bo
lahko jutri duhovito
igro cenil in igralce.
Neprikrito pa se zmiraj
veselil je le baleta . . .

Lani mu umrl je oče.
S pompom so ga pokopali,
(pet duhovnikov in godba,

in vsa društva) — koj naročil
mramornat pomnik na grobu
s pozlačenim je napisom,
sedel naglo spet v kočijo
in odpeljal spet se v Prago ...

— — — — —
V vlažni noči zdaj koraka.
V tlaku vlažnem plina luč
zliva z meseca se leskom ...
Vrsto hiš zastira siva
tema. Kalna v njih svetloba
se blešči skoz oken steklo ...
Tam nekje drdra kočija,
v prazni ulici odmeva
jek ... Nerodno korakaje
po hodniku kak občan mi
govori sam s sabo ... v senci
hiš s korakom plašnim žensko
bitje švigne mimo njega ...

Jurij z glavo sklonjeno
gre počasi. Ne premišlja,
vidi le tam v sobici
vitko devo to, v svetilke
luč gledočo ... — Kdo bi zmenil

se za tako prazno stvar
ko preišljevanje moje —
usteca nje govorijo . . .
Jurij pa si to ponavlja
nehote in poluglasno.

Kar iz krčme tam pred njim se
privali ljudij množica
s krikom in zmerjanjem pustim.
V progi svita, ki se lije
ven izza odprtih duri,
dvigajo pesti se težke,
sliši se zasmeh — udarci —
proga svetla, in vrvenje
to izgine . . . in iz krčme
zadušeno spet odmeva
petje, vrišč harmonike.

S temnega pa vstaja tlaka
neki človek in preklinja :
»Banda! Sodrga! Proč z vami!
Jaz — goljuf! . . . Gospod, vi veste«,
Jurija mi ogovarja)
»veste, kak lahko z roké
pade karta dol na zemljo!

Toda dobro, dobro ipak,
kaj se jaz omikanec,
mešam tu med take lumpe!«
(Gre vštric Jurja.) »Takšno
nam je ljudstvo! Naše ljudstvo
To je rak, ki nas pogublja
narodno, politično — da,
temelja ni . . .« si odkašlja.
»Ljudstvo to poznam . . . Učitelj
bil sem nekda . . . čudite se?
»Da, i jaz se čudim danes . . .
Tak usoda zla podere
pač človeka! . . . Sreča moja,
da imam hčer . . . Dobro dete . . .
To Antigona je moja
v bednem žitju . . . Vi, gospod,
pač srce imate dobro,
sočustvujte pač z mano —
hvala Vam. A dovolite,
da seznanim s hčerko svojo
Vas -- tam v tisti hiši — nič se
ne čudite —« Jurij hitro
stopi in za prvi vogel
krene, kakor da je mrzel
curek ga polil, se strese . . .

S stolpov mnogih ure glas
zazveni v počasnem tempu,
vlak zapiska na postaji
tamkaj . . . In vse tiho . . . tiho . . .
»Hči nečistnica in oče
lump prekrasen — danes sem se
pač seznanil z rodom vzornim — «
zaironizuje Jurij —
toda spet se mu prikaže
glava s prečo razčesana
in oči, oči te čiste
gledajo na njega dolgo
z neizrečenim očitkom . . .

II.

Bralec dragi, jaz svarim pred
avtorji te psihologi!
Logiki njih ne verjemi,
s kojo mislijo junaki
in junakinje baje njih.
Ne veruj ni monologom,
ki se govorijo tukaj,

tam, spominom, ki se v dušah
vlačijo sanjavih kakor
na verigi naravnani —
to so stare znane zanjke,
ki nastavlja zviti avtor
jih po dobrih vzorih tvoji
zaupljivosti brezskrbni,
smeje se, roke si mane
in šepče sam pri sebi:
Čitaj le -- saj bodeš moj . . .

Duša naša . . . V njo pogledi:
tu gladino vidiš vodno.
V nji zrcali se modrina
nébesa, oblaki beli,
žarki sonca, rdeč zapad,
ptič, ki daleč nekam speje,
deblo, ki nad njo se spenja;
vetrič jo kodra igraje;
a razljučeni vihar to
čisto zrkalo vgonablja:
vidiš vale zatemnele,
kak se spenjajo, ženó se,
čuješ njihovo obupno,
breznadejno melodijo —

taka je i naša duša.
Zdaj pač dol nekje globoko
tebi svet se tuj zakriva ;
morda tam propast, skalovje,
gozd korald je, bisernice.
divji toki, čudni stvori —
toda ti o tem ne veš nič . . .
Časih v tihem snu pogledaš
hipno le v globino tajno,
časih spet na breg le burja
kruta vrže drobno školjko,
al pa kakošno pošast . . .

Naše misli niso nič več
nego ribice srebrne,
hčerkice globine, ki se
izprehajajo po solnčni
vodi časih četoma ;
sem ter tja katera švigne
kakor bel denar iz vode,
le zabliskne se, zapade . . .
kje pač logiko tu imaš ?
Kaj ta švignila je, kaj da
ravno v tem momentu ? In od
kod prišla je, kam zdaj plava ? . . .

Bralec dragi, jaz svarim pred
avtorji te psihologi!
Ob devetih z belih pernic
dvigne Jurij svojo glavo,
ozre se z zaspanim okom
na zelene žaluzije,
skoz katere solnčni žarki
kakor zlate žice v sobo
vijejo se, in pogleda
na kanarčka v kletki, ki baš
čopasto potaplja glavo
v svojo kopelj; in zazdeha
se mu glasno, gleda v strop in
na svetilko, krog katere
muhe so tenko brenčale.

Kar mu šine v glavo slika
tista zopet: vidi devo
počesanih svetlih las, kak
v luč se je zagledala:
— Nič ne mislim, saj ni časa
za tako ničevno stvar kot
moje je premišljevanje. —
Slika zgine. Scena druga:
starec suh opotekaje

spremlja nekaj ga korakov:
— To Antigona je moja —
pravi mu . . . smehljaj slaboten
ustni Juriju skrivi.

Roke dene si pod glavo
in se zlekne. In tu vidi
iz Italije prizor spet:
V Apeninah je razpaljen
ves od sonca neki kraj in
kamenit. Krog žilaste so
skale. In razgled na eno
stran je le odprt: tam daleč
v nébesa modrino pa se
vzpenja črna mi cipresa,
črna, tožna, brezutešna . . .
To izgine . . . Raje bi vas
videl mrtvo v rakvi nego
tukaj živo — tak zvene mu
v duši zdaj besede lastne,
govori jih vitki devi,
ktera glavico poveša.

— Nisem včeraj bil neumen?
Ni-li deva se smejala
skrivoma besedam mojim? —

šine mu naenkrat v glavo.
In tak v duši vlačijo se
scene, slike mu, besede
brez vse logike in zveze,
kakor ribice srebrne,
koje švigajo po mirni
gladki solnčotopli vodi . . .

Nekdo nalahno potrka.

«Dalje.»

V sobo pride tiho
v beli čepici s pogledom
milim, bledomodrim, a na
ustnih velih z »dobrim jutrom«
starka drobna in neznatna.
K postelji na mizico mu
krožnik s kavo dene,
gleda vsa ljubezni polna
na razmršeno to glavo
na blazinah in molčí.

»No, kaj teta ?« začne Jurij
»kak si spala ? Kaj je danes
novega ? Kaj tvoji vbožci ?«

malomarno skoro vpraša,
pije kavo.

»Sanjala sem
o očetu tvojem. Čudne
sanje. Kar ne vem, odkod to
vse človeku se priplete . . .
Moji vbožci? I, poslala
včeraj nekaj cunj k sosedi
sem zidarjevi. Ta žena
pet ima otrok. Pred mescem
mož ubil se je pri stavbi . . .
Zdaj imam že pet rodbin —«

»Zdi se mi«, smeji se Jurij,
»da okraj te kmalu celi
bo obsul. In ti imela
naročnikov več boš, nego
v Pragi prvi naš krojač.
Tvoja hiša vsa bo skoro
deških kril etablismán!«

»Smej se, le! Saj jaz bi rada.
Samo da imela boljše
bi oči . . . Moj bože, saj je

to le v radost in zabavo
mojo. Toda, Jurče, htela
sem te vprašati, kaj bode
s kmeti? Pojdeva-li, kdaj že
ideva ven na deželo?
Vročé že je in pol Prage
že je zunaj —«

»Tetka, tetka!

Kaj se ti že zopet hoče
na deželo? Pač lepo je
biti v sobah, kjer pod okni
gnoj smrdí. Zvečer te žabe
v spanju motijo, petelin
zjutraj. Muh povsodi polno.
Poleg tega opravljanje
mestne honoracije,
treh gospej — sodnikove in
davkarice, doktorice.
Zarjavele in nerodne
žabice z razumkom majhnim . . .
Če že hočeš, no, le idi . . .«

»Jurče, ne, ne jezi se, ne
pojdem. Mislila sem radi

tebe le. Nekako zdiš se
mi upadel. Čisto nič ti
ni Italija hasnila — «

»Daj mirú s skrbjo mi svojo.
Jaz upadel! . . . No, pa morda
le dočakaš, da mi bode
dobro -- ko umrjem!«

»Jurče«,

tetka vila je z rokama,
dve veliki solzi sta se
vkradli v nje oči ugasle.
Odšla je opetekaje.
Jurja to je malce grizlo.
Tak končavali pogosto
njuni so pogovori. In
smilil se obraz mu dobri,
često šla mu je na ustni
lepa že beseda — toda
zmir ostala mu je v grlu
iz navade brezobzirne.
Morda bal se je sam sebe,
da naenkrat ne zagazil
v ginjenost bi strašno glupo . . .

Z roko mahnil, vstal. umil se,
dolgo česal se, oblačil,
brke vihal in telovnik
poškropil s parfomom in
šel . . .

— — — — —

Neskončno dolg se zdel mu
dan je, čakal je večera.
Kot da vleče moč magneta
ga, o prvem mraku že
hitel je v hišo v peti okraj.
(Dosti. Bralec dovoli mi,
da poročam suhoparno
in odmerjeno, na kratko.
Imam vzrok svoj. Mnogo častnih
in častitih možkih, brumnih
duš pastirji, dame čiste
avtorju bi lahko rekle
in njega povesti: vale!
Tega nočcm, saj še v glavi
nad šest tisoč hranim verzov,
ki šume in me tiščijo —
tako skromen pa jaz nisem.
kakor tisti mož iz bajke,

kteri šepetal je pesem
v zvotljeno si vrbo staro.)

Ves večer se je potapljal
Jurij v lesk oči Lucije,
ves večer je čutil v sebi
tisto npravnostno resnobo,
karal spet, pomiloval jo,
vroče govoril in mnogo,
stisnil ji o polnoči je
roko in domov odhajal.

A med potjo spet se vrnil
trezni mu je mir. In zmerjal
z oslom se je idealnim,
tepcem, ki na kraju takem
ga hinavsko čisto oko
zapelja v komedijo.

In prisegel je, da nič več
tja ne pojde . . . In doma je
legel in spal mirno spanje
kakor vedno do devetih.

— — — — —
Pet, šest dnij je tak preteklo . . .
Znanci pa so brili norce
z njega, dražili so ga na

ulici in pa v kavarni.
Kaj »Krepostna Manon« dela,*)
vpraševali so ga. Kak ga
blagoslovlja stara madam,
pravili so. Luci da več
dnij že plače kakor nuna,
v sobico da se zapira
celi dan in ves večer,
da molčí, nič ne smeji se ;
ko madam jo nagovarja,
da z glavo le odkimava.
Pri konkurzu bi kreposti
zdaj dobila prvo ceno.
Jurij se smejal je vsemu,
a v notranjosti sprejemal
vse s pekočo ironijo.
— Prav imajo — je govoril —
s tem se smešim. Lep tak konec!
Po vsem, kar učilo žitje,
po vsem, kar užil sem v žitju,
v to močvirje sem zagazil.
In kaj neki k nji me veže ?

*) »Krepostna Manon« je ljubezniva koketa, ki
jo je krasno orisal abbé Prevost v romanu Manon
Lescant.

Al romantika to stara,
ki jo zvo ljubezen? Glupost!
V meni strune te so davno
izzveneले . . . Druzega nič
nego paradoks vsakdanji,
cvetka v blatu pomandrana,
ki sicer bi je v življenju
ne pogledal . . . A končajmo —
To in ono si je zmišljal:
zginil bi, odšel, — tu bi ne
bilo končnega efekta.
Kot dijak ujeti spet bi
znova se osmešil. Čemu
bi odhajal? Skratka, enkrat
pojde še tja v te prostore,
kakor drugi jo poišče,
kakor drugi jo užije,
kakor drugi ji poplača —
saj telo to je razkošno,
saj to mora lep trenotek
biti, ko ga bo pretresal
strastni ogenj — kaj, da pred na
to še nikdar ni pomislil?
In potem spet s čistim čelom
lahko sede v krog prijatljev. —

Mrak večerni polagano
padal je v naročje ulic.
Nébes bil je poln oblakov,
gorki zrak je bil nasičen
in soparen. Plina luči
slabo, motno so gorele
po svetilkah. Nekaj redkih
kapljic je škropilo tlak.

Pust trenotek, kateri stiska
grlo nam in davi nas.
Duša vklenjena je v grozen
kolobar, ki v njem premeta
brez pomoči se brezvspešno.
Bijejo jo misli temne,
vstajajo v nji temne slike,
brezutešna melodija
v vse globine jo pretresa.
Poletela bi najraje
iz telesa težke ječe,
z žalostne te naše zemlje
nekam tja v višave, v eter
nad črnikasto nebo . . .

In trenotek ta Lucija
v sobici je svoji sama.
Na okrogli mizici pred
njo je knjiga, in šivanje —
menda to jo je popoldne
bavilo. Roke v naročji
zdaj počivajo ji. Lampa
z abažurjem pestrim tam na
kraju mize pridušeno
njen profil ozarja. Trudne
gledajo oči v nasprotno
steno, v ornamente. Časih
jih zapre in vzdihne dolgo,
kot da so jo utrudile
misli; časih z glavo lahko
maje, kakor bi hotela
sebi kaj odgovoriti.
Notranjost nje dva, tri dni je
tak razburjena prečudno.
Zdi se ji, da se loteva
je bolezen. Živci v glavi
so napeti. Često meni:
v sencih čuje bítí kri.
Časih spomni se, kak bilo
je pred mescem, pred par tedni —
in strmi in zdi se ji, da

to vse bilo je že davno,
kot pred dvema, tremi leti.
Tuja zdaj je sama sebi.
Kakor da ji kdo podkopal
pod nogami tla je, kjer je
preje stala tako trdno,
kakor da potem je padla
v vrtoglavem letu nekam
v kraje daljne in neznane.
Vedno čuti neko žalost.
V njeni duši zdaj je črno,
— tak ji bilo je v mladosti
v cerkvi na Veliki petek —
nekdo tam umrl je -- ah, da,
njena veselost. Gotovo
nikdar več se ne zasmije . . .
— Kot refren teh slik prikaže
moška se ji glava redkih
las, temnih očij, ki s strogim
in ogorčenim ji glasom
pravi: — Vi ste bedna! Vi v tem
ste življenju prenesrečna!
Kak tu sopsti vam je možno?
Al kaj mislite v prihodnost?
Kakor Katja? Al ne morda?

V rakvi bi Vas raje videl! —
Prvič, ko prišel ta človek
ji je v misel, (to sobotni
oni večer bilo, ko si
spletala je svetle laske),
mislila si je: no, lep ni —
druzeга nič. Spet prišel je
z istimi besedami. In
kot čebele so besede
te začele ji šumeti,
čula jih je v duši svoji,
ko smejala v krogu družic
se šaljevih: In nevoljna
bolj glasno bi se smejala,
a spet strogo šepeta ji:
Bedna ste, obsojena ste!
Smeh se zaduši ji v grlu...
In zvečer ga s tajnim strahom
čakala je. Prišel, spet jo
gledal je pomilovalno.
Strogo zopet govoril ji:
— Vi ste bedna. —

Čuden človek!
Kaj že drugih tak je prišlo

karajočih jo z besedo! . . .
Toda tu-le v sobici so
vsi umočknili — s poljubci
so obsipali telo ji . . .
gnus in stud jo je pretresal
pri spominu teh trenutkov . . .
On le noče več od nje, kot
da mu stisne roko! . . .

Nekak
instinktiven strah prešinja
pred tem možem jo. In bolje,
da ne bil prišel nikdar bi,
da ne pride več nikoli!
Kaj govoril ji o tem je,
kar ne da se spremeniti?

Zdaj ji je kakor človeku,
ki je nosil težko breme
mnogo ur; v naročju roke
brez moči leže ji, udje
brez moči so in povsodi
onemoglosti sled čuti . . .

Temna slika trdovratno
vrača se ji iz mladosti:

daleč v izbi tam sedi na
tleh in s punčiko igra se.
Mamica nad njo se vklanja,
(nedoločno nje poteze
na obrazu vidi še),
z velo roko lase gladi:
— Angeljček, Bog daj ti srečo —
čuje šepetati. Britko
ji je, da bi zajokala . . .
— Kaj prišel je nek ta človek? —
— Kaj z oči ji muselin snel,
skoz kateri pred na svet je
zrla, na-se? Na življenje! —
— In zavržena . . . prokleta! —
— Pride danes? — Zbodlo jo je,
češ, saj ni, da moral bi . . .

Čuje ga, pozna korake.

Brzo se ozre še enkrat
na zrcalo, z mehko dlanjo
k sencem laske si pritisne.
Ves olikan brez napake
Jurij vstopi in s klobukom
v roki vljudno jo pozdravi.

Prve kaplje zazvené na
šipe okna. Bliski, gromi.

In nasproti nji sedé spet
gleda ji v oči, nekdam tak
smehljajoče in vesele,
danes z žalostjo zastrte,
gleda in v sramoti se nad
dnešnjimi načrti stresa.
Misliti ne mara nanje.
Kri pa vre tako mu v glavo,
v duši mu šume, ob glavo
góvori bijó mu celi ;
z glasom pravi ji sočutnim,
da prihaja danes zadnjič ;
cele dni, noči da cele
le o nji premišlja, danes
če, da ona se odloči.
Vpraša jo, če se ločiti
od življenja hoče tega,
od otrovjenega vzduha ;
ako hoče spet živeti
med poštenimi ljudmi —
in tak dalje govori ji.
(V duši mu je plalo čustvo

vzvišeno, iskal besed je,
fraz visokih in citatov
z pesmij in novel prebranih.)
Pravil je, da dost bogat je,
da razum ima dost bister,
da izkušnje ima mnogo
in dostojno izobrazbo,
a da kakor tisti hlapec,
ki zakopal svoj talent je
v zemljo, doslej vsega tega
izkoriščal ni zadosti.
Niti zase, ni za svet.
Da je ničla v tem človeštvu,
da živi tu kar brez cilja.
Toda to je drago plačal :
da obupal je in trpel
bridke zgube, mnogo muke,
a od tega nima zdaj nič,
nego vrsto pustih ur . . .
Da pa ve, da i v bodoče
se drugače ne uveljavi,
da kosti ležale bodo
v grobu mu pozabljenem . . .
Naj torej vsaj njo izruje
s tega blata in spet vrne

čiste njene očke svetu,
kamor spadajo, v njegovem
žitju potlej bo vsaj ena
lepa rasa tabula . . .

Ima teto. Dobra ženka,
kakor dete, kakor angelj,
- - sam da tak nad njo grešil je,
da ga sram je zdaj pred sabo.
K nji da peljal bo Lucijo.
Nje srebrni lasje bodo
ščit njen. Ve, da kakor svojo
hčerkico pozdravi jo.
Kmalu rad bi k nji peljal jo,
danes še, takoj — če hoče . . .

Luci zre z meglenim okom
v eno točko : njega roko,
ki nervozno tak na mizi
trese se. In brez besede
naenkrat to roko prime,
jo poljubi in zaplaka.

Duri z lahka se odprejo,
in diskretno gleda v sobo
stara madam.

»Trkala sem
menda petkrat, oprostita,
ako motim. Tu z gospodom
par besed bi —«

»I jaz z Vami«,
Jurij de. »Danes oba, jaz
in gospica, pojdeva od
tod za vedno«.

»Svatba morda ?«

»Ne, ne«, pravi naglo Luci,
kri zaliva ji obraz, vrat.

»Svetu vrača se gospica,
med ljudi poštene«, Jurij
pojasnjuje resno.

»Luci,
mnogo sreče voščim srčno
Vam, ne vem, ne vem pa —«

»Dosti,
dost besed, formalitete
raje poravnajva, madam«,
Jurij govor ji prekine.

»Torej z Bogom, Luci moja,
z Bogom, draga goiobica.
Pomnite pa : če vam bode
v onem svetu kako čudno —
hiša moja je odprta«.

Stara madam poljubila
Luci je pri tem na čelo . . .
— — — — — — — —

Divja ploha kruto bije
na tlak ulic. Plin v svetilkah
plapola. Nebo je črno.
Mesto pusto. V temnem plašču
tu pa tam se k vratom stiska
stražnik nočni . . . In to noč
roko v roki z Jurijem
Luci vstopa v novo žitje . . .

III.

Siva glava z belo čepico,
z biedomodrim milim okom
je pogledala skoz dveri.
Luci je oči odprla.

»Že vzbujena? Dobro jutro!
Naj še enkrat Vas pozdravim!
Al ste dobro se naspala?
Drago dete, od radosti,
da ste tukaj, jaz ni oka
nisem zatisniti mogla«,
žvrgoli gospa ji stara
pristopivši k postelji.
Velo roko ji podaje,
Luci jo ji poljubiti
hoče, toda z glasnim »Kaj še«,
starka gladi jo po čelu,
gladi po laseh jo bujnih.
»Prav za prav sem prišla vprašat,
če Vam smem kaj ponuditi
z stare svoje garderobe.
Revica, obleka Vaša
je premočena do nitke —
Saj je bila tudi ploha
dnes ponoči, in moj Jurče —
kje bi bil pač lahko našel
voz; no, že se je zgodilo —
kaj iz svojih Vam izberem,
le za danes, jutri pride
z novimi krojač. Podalo

morda se Vam bo. Nekdaj sem
bila jaz baš tak velika —
toda to je že tak davno,
danes sem že vela starka . . .
Vrnem za četrť se ure«.

In odšla je. Ves ta čas kot
na žrjávici je bila
Luci. Pred tem čistim bledim
okom se je sramovala.
Nehote odejo k bradi
potegnila je. —

Odsope
si, s postelje čilo skoči,
nogavice, črevljčke si
bliskoma obuje. V spodnje
krilo, v jopico domačo
se obleče (skrbna starka
vse pripravila je včeraj).
In umije se in laske
malo si popravi in po
sobi gleda radovedno.

Prava soba kandidata
starega mladenstva. Sicer

tukaj vlada ženska roka,
a povsodi videti je
malomarnost stanovalca.
Kar primerjati ne more
Luci sobice te z možem,
ki je bil odkritosrčen
z njo in tako resen. Tu na
mizi križem razmetane
so podobe na pol nagih
balerin; na zidu slika
cele družbe je, katero
fotograf ovekovečil
v hipu je, ko si napiva —
Sredi Jurij s smotko v ustih
pači nekamo se čudno;
polna lepih knjig omara,
pa žaprta, zaprašene
notri zlate so obreze;
in kanarček skakljajoči
v kletki s čopasto glavico
skoro smešen — ti utiski
padejo kot žgoče kaplje
Luci v duše globočino
na moža podobo, ki tam
prvega je spoštovala . . .

In otožno k oknu stopi.
Žaluzije dvigne, glej, in
velik vrt v krasoti maja
tu pred njo se razprostira.
S svežim zrakom bezga vonj se
kvišku dviga in vre v sobo.
Drevje cvete. In vejevje
kot da s pudrom je posuto,
listje mokro še, trepeče,
da se bliskajo briljanti.
Upogiblje se pod težo
kapljic trava. V svežih barvah
cvetke se pestre po gredah.
In krog njih metuljček beli
kot peresce živo leta.
S steze, z mokrega pa peska
ptič s svetlečim se trebuščkom
švigne kvišku in začivka —
ščinkovec . . . Na drugem konci
vrta vidijo se rdeče
strehe hiš . . . Nad vsem pa neba
neobsežni je obok . . .

In Lucijo je prešinil
mir in pokoj tega jutra

in radost in moč spomladi.
V stisnjeni, otožni duši
naenkrat se ji zjasni.
Novo žitje, novo žitje!
Zdaj preteklost je končana
in navdušeno poda na
pot se novo . . .

Roki sklene,
vroča vera let otroških
jo prešinja, s prs globine
pa ji vroče vro besede,
ki molitev šepetajo . . .

Zase moli, za očeta,
mrtvo mater, dobro starko,
pod katere streho žije,
in za Jurja, madam staro,
za družice vboge svoje,
ki še tonejo tam v blatu —
ljubav k `vsemu in sočutje
v duši njeni se razliva.

»To pomerite le, prosim«,
nežno oglasi gospa se

za njo in po mizi in po
divanu mi razprostira
z vso pozornostjo, katero
do relikvij le imamo,
kroje davne in prečudne.
Vonj lavendule iz gub teh
veje, in štirideseta
leta trepetajo v barvah,
pentljah in urezih, davni
plesi in krasota davna,
davno ljudstvo, davno žitje . . .

»To vzemite, v njem sem šla na
svatbo Jurija očeta
s svojim dragim rajnim možem«,
krilo ji gospa ponuja
svileno, ki se spreminja
rdečezlato in blešči.

Luci slači se nasmelo,
še nesmeleje oblači
starodavno robo to.

»Le pogumno, dete zlato«,
stara ji gospa pomaga,
»nič se tukaj ne raztrga,

staro to blago je trdno.
Oh, kaj vse je doživelo«,
— in pri tem zapenja devi
zadej moderc —

»Mojemu je
možu bilo všeč tako! In
on dvajsetpet let gnije
v božji zemlji! . . .« — Vzdihne, devi
poravnava krilo, v gube
ji rokavčke nabira,
a potem odstopi za
tri korake in smeji se:
»Glejte, kak se Vam podaja!
kakšna Vi ste krasotica!
Bože ljubi! Tak se vendar
tu poglejte!« In k zrcalu
jo zasuče, roki sklenc
in poonosno gleda nanjo.
In v zrcalu se Luciji
vitki stas prekrasne deve
kaže: jopica ji dol do
tenkega pasú doseza,
črne mašlje se vijo po
sredi ji. V gub vrsto spredaj

krilo je nabrano, koje
doli spenja zlata spona ;
Nje ročica je v rokavu
velikem, napihnjem kot
ročca deteta. In grlo
od zelenja se odbija
kakor beli mramor. Očke
v mehkem se žare ji lesku.

»Tako, ljuba, mislite si
še frizuro« razkazuje
vsa ji v ognju stara dama,
»tu črez sence tak le, k licim,
in nazaj in zadej v kite
dolge zapletene — veste,
tak je bila takrat moda —
pa, moj bože, govorim vam,
v tem pa kava bode mrzla,
pojte jest!«

V drugo sobo
jo odpelje. Pogled plašen
Luci švigne tod okoli.
Sredi miza je okrogla,
prt cvetličasti na nji pa

sega k tlom. Iz pestrih čašic
kava se kadi. Cvetič na
oknih vidi polno, kaktus,
mirto in azalke, in pa
voskovec. Na visokem
umivalniku pod steklom
pozlačen je krucifiks in
žegnani dve sveči zraven ;
a kazalo ure stare
na okroglih je stebričkih
z alabastra ; stena pa je
polna starih slik na steklu
fotografovanih, črnih
silhuet, profilov z voska —
vse v okvirjih finih ; tam med
okni pa na steni slika
oljnata visi : strog mož je
v modri suknji, s črno ruto
krog vratu, a za okvirjem
spod zataknjenih je nekaj
suhih listkov — venec njen
uveneli od poroke !
Pri dverih visi kropilna,
v nji so vrbove mladike,
v kotu s stekla je omara,

kot zrcalo v nji blešči se,
polna šalic, vaz, srebra je
drobnih sošic s porcelana ;
žolti spinet filigranski
medlo sveti se na drugi
strani, — s kotov vseh solidna
bivša doba gleda s tihim
in odkritosrčnim okom . . .

»Šaljico še pijte, prosim!
smetana je malce slaba,
mestno blago! — Vidite tu«,
ji pokaže na podobo
tam med okni, »ta moj mož je ;
sicer malce strogo gleda,
tako je imel navado,
toda srce — zlato. Tukaj
še enkrat ga vidite«.
Z zida sname sliko, ki na
steklu je posneta, z glavo
svojo nad njo maje, pravi :
»oh, pokojnik moj predragi.

»In ta Jurče, kot bi padel
mu iz oka : bruči*), hud je —

*) godrnja.

ali to je le lupina,
jedro v nji je zlato, zlato —«
v takem tonu neprestano
nadaljuje stara dama ;
Jurče da spi kot navadno ;
njega soba da odslej na
drugem konci je hodnika ;
pravi o njega mladosti,
stariših, o mestu, kjer je
Jurče mlinar in posestnik —
pripoveda to veselo
kot ljudje, katerim davno
privoščila ni usoda,
da bi se nagovorili . . .

V tem pospravila je stara
suha služka brez besede
z mize čaše in Lucijo
merila kot bazilisk
in polagala na mizo
platno, blago, kroje, igle,
nit, trakove — na določen
kraj v mehanični navadi.

Stara ženka se ne briga
za vse to, roke na prsih,

govori, oči blešče ji
v lesku pestrih se spominov.

Kri Luciji bije v senci;
ni besede še doslej ni
rekla; nekega vprašanja
pričakuje vzhičena; ne
ve, česa; kot vjeta zver
čaka, kdaj udarec nagli
pride, starka pa le pravi,
nič ne vpraša, nje oči le
časih vanjo se uprejo
z dobrotljivostjo neizrecno.
Nekaj Luci grlo stiska,
koprnenje vse bi rada
v jeden bolen vsklik vložila —
kar jo nekaj vso prešine,
zvrè ji v glavo in zaplače,
iz očij vdero solze se,
z jokom pridušenim pada
na zemljo pred staro damo.

»Dete drago, dete moje,
kaj pa je vam ?« se prestraši
starka in jo vzdiga.

Luci

spoveduje se, pritiska
glavo k njenim rokam. Stavki
grenki, zmešani in strašni
vsipajo se z burnih prsi,
obtožuje se, nič se ne
izgovarja ; s knjige žitja
čita najbolj črne liste,
glosujoč brez milosti jih.

Stara dama pa molči in
ne umeva ; a naenkrat
zapre usta obtožnici
z ustni svojimi.

»Že vem vse.

Jurče mi je vse povedal.
Tiho. Spremeni se. To je
bilo --« deve svetlo glavo
močijo velike solze.
Njo objemlje, sama plače :
»Tiho, tiho, dete drago«.

»Greh navzočnost moja je. Nad
vami, milostiva. Nad to

sebo. In nad vsem», iznova
Luci mi zastoče: »V blato
spadam jaz . . . tja, kjer sem bila. . .«
»Dete moje, dnes ponoči,
predno Jurče prišel k meni,
marsikaj sem mislila — jaz
itak spati več ne morem —
mislila, zakaj pač vlačim
tu kosti te stare svoje . . .
Kaj živim, ko tu sem sama
kot na širnem polji hruška?
Mož je mrtev, brez otrok sem,
Jurče se mi je odtujil —
v tem pa vstopi, vstrašim se ga,
in na čelo me poljubi
— nikdar ni tako še storil —
pravi: Gosta sem pripeljal,
padlo devo čem življenju
spet vrniti — a le s tvojo,
draga tetka, pomočjo —
Vidite, v tem prst je božji.
Vi ste moja. In ko sem vas
videla premočeno se
tresti, smilila ste se mi.
Radi mene ostanite«.

V tem poljublja njeno čelo,
gladi njene nežne lasce,
z rutico otirajoč ji
motri njen obrazek.

Pokoj svež je spet prešinjal
Luci dušo. Kakor da je
na vršac stopila gore.
Lahen vetrič krog igra se.
In neskončnost se razpenja
pred očmi. In lepe barve

v lesku solnca vstajajo.
Človek zgublja se sam sebi.

Ženske solze . . . Bralec dragi,
blažena to je na svetu
dota Evinih hčera :
ni gorja ga v duši žene,
žalosti, boli, spominov,
niti ene ni tam sence,
ki je ne bi odplavilo
malo slanih svetlih kapljic!
Potlej pa je njena duša

prosta, lahna in igrava
kot metuljček pestokrili,
letajoč v svetlobi zlati
nad cvetočo tratico ...

Luci sela je k spinetu.
Starka pred njo stavlja zvezek.
not.

»In tu je pesem, katero
rajni moj soprog tako je
ljubil je iz dna duše svoje.
Nemška je - toda on bil je
vendar narodnjak in Čeh. In
kot dijak še je zahajal
k Jungmannu! ... Preljubo dete,
kaj sva solz pri nji prelila! ...
Moj mož tudi ... oba, oba ...«
Luci bere naslov pesmi.
»Die Thräne, ein Lied von Kücken«.
Nje roke posežejo zdaj
na klavese. Pridušeni
slabi toni zazvenijo
kakor šepetanje starčka,
ki že zob več nima. Starka

bok z levico si opre in
pogled mi žareč upira
na papir orumeneli
in taktira z desno roko
in zapoje.

»Macht man in's Leben
Kaum den ersten Schritt«,

tenki glasek.

z usten ji trepeče ; srce
staro ji močnejše bije
nad spomini davnimi,
in obraz zžolteli rdì se
v bagru kot jesensko listje . . .

»bringt man als Kind schon
eine Thräne mit,
und Freudenthränen
giebt, als ersten Gruss
dem Kind die Mutter
mit dem ersten Kuss ;
man wächst empor dann
zwischen Freud' und Schmerz
da zieht die Liebe
in das junge Herz,
und offenbart

das Herz der Jungfrau sich,
spricht eine Träne:
ja, ich liebe dich! . . .«

Krepek glas za durmi hkratu
ta refrên zapoje. Ženski
vmolknetata.

»Aj, tetka«, Jurče
smeje se, »zdaj boš izdala
dobre vse pasije svoje«.

Tu stoji v vsi svoji slavi,
ves olikan in napravljen
in priklanja se gosposki.

Luci vstane. Sama roko
ma v pozdrav podaja.

»Teta, dobro si vganila,
kroj ta gospici pristoja«,
reče in motri s priznanjem
malomarnim jo.

Za mizo
sedejo in govore. O
vbožsčih svojih starka pravi

Luci, češ, kako da šiva
za otroško to drobnjav,
razkazuje ji ureze,
platno, blago, igle, nitke,
in jo vpraša, kaj o tem in
onem meni. In Lucijo
to zanimlje vse. Poslušaj
jo pozorno in primerja
in izraža svoje mnenje
s čvrstim glasom. Jurče pa jo
opazuje s tisto svojo
zasmehljivo in ironsko
črto okrog ust, besedo
časih, kak dovtip izproži,
kratek stavek, in zazeva.
V tem je duše treh ljudi
teh tajni nepokoj prešinil.

Staro damo je jezilo,
da tako jo bil je zmotil
pri nje »Thräne«. In besede
brezobzirne Jurija so
vdihnile ji strah, ker njega
duša ji je bila tuja.

Jurij je Lucijo spomnil
spet ovzdušja, dni in kraja,
kjer je pred živela, prvič
videla ga ; a sedaj se
zdel ji izpremenjen je in
manjši, praznejši, plitvejši.
Zdaj se zmisli njega sobe,
ženskih slik, fotografij na
zidu, nekaj pa jo sili,
da pazljivo zasleduje
vse besede, kretnje njega,
vsak smehljaj ; spet ji začenja
rasti tista zžiravina
čudna, ktera ji vgonablja
njega sliko, ki globoko
v prsih nosi vtisnjeno jo.

Jurij pa je videl sebe
v situaciji prečudni :
iz navdušenosti streznil
prejšnje se noči je, dekle
mu je tuje tu pri teti,
pri ti mizi, v ti obleki —
z nje ne veje tisti parfum,
orgije, salon veliki

z one hiše ; kaj zdaj dalje ?
Misli si, storiti da ni
hotel tega, kar je storil —
kaj zmotilo ga je, da jo
je odpeljal, sem pripeljal ?
Smešno, glupo se mu vidi !
kot bi bil nenadno stopil
na kraj ostre, strme skale :
hip samo bi se spozabil --
že bi padal nekam doli . . .
Pri ti sliki je zamižal
malo kakor fatalist
resigniran . . .

V tem pa dalje
govorijo . . . Ura mine,
Jurče vstane, se poslavlja :
češ, da pojde zdaj h krojaču
zbog Lucijne obleke,
kupit to in kupit ono —
a v resnici ga v kavarno,
na Prekope, med prijatlje
dolgčas gnal je in navada . . .

Ženski sedeta zdaj k delu.
Zopet se gospa v spomine

zatopi. In hkratu striže,
šiva, meri. Luci spretno
rob otroških srajc zaroblja
fino. V dušo njeno zopet
dobra volja se priseli.
Zunaj dan žari spomladni
v svetlem tempu . . . Vriskajoči
vrabci z ulice glase se . . .
Luci zasmeji sedaj se
— prvič tukaj — z jasnim smehom :
pripoveda ji gospa o
svatbi svoji; ženin njen se
že pripeljal je v paradi,
skoči v sobo, a naenkrat
se obrne, z nova teče
dol v kočijo, pregleduje
ondi vse koticke in se
žalostno spet vrača gori —
zgubil šopek je poročni
svoj nekje! . . . Pri svatbi šele
po toastih naglo vjame
v škricih ga neskončnih vsega
strtega, zmečkanega —
tak gospa se je smejala,
da polile so jo solze . . .

IV.

— — — — —
»vidiš, vidiš, dete drago,
(teta že Lucijo tika)
kaj vse zna ta vaša moda!
Kak stoji ti! Ta krojač zna!
Kaj pa, saj imaš i stas ti!«

Dopoldansko zlato sonce
pada v sobo. Vse je čisto,
spravljeno kakor pod steklom.
V modrem lesku bliskajo se
šipe slik, okvirji, pokrov
od spineta, naslanjači.
Luci pred zrcalom zadnji
gumb zapenja novih kril si.
Siva barva, kroj angleški
prelepo pristoja temu
krasno zrastlemu telesu.
Nje oči žaré se tudi,
(ni je ženske, bralec dragi,
ki ostala bi ledeno
mirna v hipu tem!) In teta
kimajoč okrog nje hodi,

komentuje: »Kje so naše
stare mode!... Kje so časi!...
Kje navade!... Človek samo
še ostal je... Nanjga le je
pozabila tista s koso!...«

»Dosti teta, ni besede —
kdo bo pa tako govoril!«
Luci teti zapreti.

»No tak, zdrava jih raztrgaj«,
spet gospa smeji veselo
se in po navadi davni
Luci potreplja za uškom.

V teh par dneh je v Luci našla
novo žitje. Njena duša
bila je elastična, le
takrat rastla je, če mogla
kvišku spenjati se je krog
česa silnejšega, drevca,
grma, al samo mladike.
Te pa nežno ovijó se
z listjem, cvetjem svojim, s stebлом,
strnejo se v žitje eno
z njo, v nerazločljivo žitje;

vdarec, ki na to namerjen,
tudi nje zadene, s smrtjo
njeno i konča njih žitje . . .

Tak je Luci navezala
slabo dušo to na sebe ;
starki bila je v veljavi
kakor mati. Precej v jutro
sive je lase česala,
čepico napravila ji,
morala ukazovati,
kaj se kuhalo bo danes —
vsak trenotek vpraša teta :
»Luci, kaj ti praviš k temu? . . .«

S slastjo, silo Luci žije
novo žitje. Prosto, ljubko
notranjost nje v tem ovzdušji
diha. Ko se spomni časih
dnij preteklih, — kakor bi se
zmislila ostudnih sanj iz
davne, davne minulosti.
Časih istovetiti ne
more z ono Luci se tam
v tisti hiši razupiti.

Samo ena stvar jo moti :
Jurij. Redkoma ga vidi,
časih zjutraj, pri obedu,
časih zvečer. Tesno ji je
zmir v navzočnosti njegovi.
Vedno bolj in bolj spoznava
v njega suhi ga praznoti.
Zoprni ji dovtip njegov je,
s kojim se nalašč postavlja ;
z njega besedij ji veje
parfum, ki ga je čutila
v prejšnjem svojem trudnem žitju.
Toda vedno srd jo zgrabi
radi brezobzirnosti, kot
s teto svojo se zgovarja,
slastno bi se vrgla nanjga,
s stisnjeno pestjo ga bila,
zadavila ga kot mačko . . .

— — — — — — — — — —

Spet obe pri svojem delu
mi sedita. V sobo stopi
stara hišna, ki vratarja
javlja, z baziliskovim pa
okom meri Luci, ki se

nad šivanjem sklanja.
Š čepico pod pazduho za
njo priplazi javljeni se,
se odkašlja, sivi pogled
mu na Luci obtiči, in
užas mu oči izbuli —
a za hip le; kot poslanec
velikih stvarij postavi
slavnostno se: »Milostiva,
doli nekdo danes tretjič
že vprašuje po gospodu
mladem. Pravim, ni doma ga. —
Kdaj pa pride? — Jaz: ne vem. Po
neki gospici vprašuje.
Menim, to-le tu je mislil . . .
to gospico . . . Milostiva,
lepim dnes stvarem na sled sem
prišel. Oj, prevara grda,
najgroznejši greh, ki storil
mladi ga gospod nad vami!
Gosta lepega pripeljal
v naš pošteni dom! Jaz vse vem«.

Stara teta je vsa bleda:
»Dosti, dosti! Ni besede«.

»Ta je padla —« pravi hišnik.

»Ven, ven! Ni besede več ne«.

»Milostive čast je mar mi —«

»Ven!« tresoča se od jeze,
kakor nikdar ni je videl,
teta stara ob tla buti.

»Meni prav je«, stražnik hiše
gode vžaljeno med vratmi.
Suha služkinja pa vleče
presenečena za njim se.

»Sodrga«, zdaj se razvname
stara dama . . . »Toda Luci«,
tolažeče se obrača
k Luci, ki velike solze
tiho vdirajo z očij se . . .

»Nekaj z njim bom govorila.
V jedru on je dober človek,
vidiš, branil rad bi mene,
ne pozna le položaja . . .«

Spet poljublja jo in gladi
na sencih lase . . .

»Da, tukaj«,

hišnik se glasí med durmi . . .

Kdo prihaja? . . . Kri zastaja

Luci v žilah: oče njen je! . . .

Krog pogleda, v kalnem oku

radost se zabliška — pogled

obtiči mu na Luciji!

Teti se na to prikloni:

»Oprostite, milostiva,

sveto pravo sem me vodi,

pravo oče te deklice!«

teatralično pokaže

na Lucijo, »tak, otrok moj —«

vrata treščijo v hrbet ga

v tem, in Jurij lic plamtečih

skoči v sobo, obe ženski

si oddahneta iz duše.

»Vi želite?« z burnim glasom

Jurij vpraša, ga spoznavši.

»Jaz sem oče te deklice,

vi, gospod pa ste izvolil

smelo se predrzniti, da

ste odvezel jo skrbi moji —«

»Skrbi!« vzklikne Jurij divje.

»Skrbi«, z basom zatrjuje
mu pijanec. »Pač imava
razen nazor o življenju.
Kaj je čast? Beseda prazna.
Toda k stvari. Jaz sem nekdam
bil učitelj, da, gospoda,
čudite se, da, učitelj!
i jaz dnes . . . Usoda lahko
često nas premaga . . . Toda
pohoditi svojih prav ne
dam . . . In hči je v moji moči.
Paragrafi so pri roki —«

»Dost besede«, hipno mirno,
zaničljivo se smehljaje
Jurij ga sedaj prekine.
Iz denarnice mu nekaj
v roko stisne.

Razorožen

in krotak v trenutku prime
za roko njega pijanec.
»Vi, gospod, ste pošten človek,
z nami imate sočutje«,

njega bas v globini trese
se v hvaležnosti nenadni,
»vam izročam svojo hčerko.
Sreča moja, Antigona
mi je v bedi moji. Vi le
znate prav jo oceniti . . .
Luci, ti v spomin si vtisni
svet očetovski moj dobri:
spoštuj svoje dobrotnike! . . .
Dovolite«, k Juriju spet,
»da bi časih smel sem priti . . .«
in pretkano sepetaje
glavo svojo k njemu sklone:
»bujno kri hči moja ima,
pa avtoriteta oče
bode v mejah jo držala . . .«

Jurij mu odpira vrata.
Dobri oče še potrese
roko mu in priporoča
stari dami se, Luciji
pogrozi in ide . . .

Tiho,
zadušljivo tiho bilo

v sobi zdaj je. Jurij k oknu
stopi in na šipo bobna
koračnico neko urno.
Naglo k teti se obrne,
ki vsa skrbna se ozira
na Lucijo : »Na deželo
dnes odpeljemo se«.

»Dnes še ?«

»Po obedu se peljamo.
Vse pripravi. Že naročil
sem kočijo«.

— — Kakor strela

vrglo ga je iz kavarne
danes. V njem je vrelo peklo.
Govorilo se je razno.
Nekdo je i to omenil,
da je Luci zginila. Smeh.
Jurija so vpraševali
križem vse ; a tisto boljše
čustvo zopet ga obide :
kakor da bi gledal vanjga
pogled tistih modrih očij,

in to dekle mu je bilo
vzvišeno, čistejše, višje,
nego vsa ta družba tukaj.
Po pravici je povedal,
toplo in prepričevalno.
Smeh homerski zagrmí tu.
Zviti Jurče! Kakšen plašček!
Kak izvrstno uredi si!
Pelje jo pod streho svojo,
dá za Cerbera doma ji
prostodušno staro teto,
kteri potlej deklamira
o spokorni Magdaleni
z nepokvarjeno še dušo —
da skrivaj lahko naslaja
z lepim, svežim se telesom!
Zvitorepec! —

S častjo svojo
Jurij se zaklinja — toda
smeh mu znova odgovarja . . .
Žolč se zlije mu po krvi:
prazne lumpe jih nazivlje,
glupce in ljudi brezčastne,
družbi njih odpoveduje
se za vedno in odide.

Precej najme si kočijo.
Na deželo brž oditi,
to mu sidro je rešilno. — —

Bleda in težko dihaje
vstane mi sedaj Lucija.
Celi stavki ji kipe na
jezik, ona reče samo :
»Vi ne, ví, jaz pojdem sama!«
Spet na stol se zgrudi težko.
Nič ne plače, več ne reče,
pogled svoj upre v praznoto,
kot bi vjeti še hotela
nekaj zginjajočega.
Stara dama k nji se vrže . . .
Jurij samo strogo méni :
»Nič. Detinstvo ! Pojdemo«. — — — — —

Bralec moj, kak malenkostni
vendar naši so naklepi !
Z epskim mirom sem ti hotel
naskicirati par slik iz
žitja drobnih ljudij naših —
a priznati, glej, ti moram.

da se zdaj mi trese roka,
da v oči mi stopa vlaga,
da na duši mrak leži mi
puste, prazne tožnosti . . .
Proti vsem pravilom strogim
zopet silim se v ospredje
namesto junakov drobnih . . .
Ah, spomni so, čitatelj ;
z moje daljne domovine
mi prišla v spomin je slika . . .
Dunaj mi buči pod oknom,
razgovori in koraki,
po cestah mi tramvaj cinka —
jaz pa vidim daleč, daleč
eno cesto . . . Z Prage pelje.
Proga prašna in široka
gre skoz morje polj zelenih,
gre skoz par vasic neznatnih,
niža se, pa spet se dviga,
tu se kroži, tam gre ravno —
kakor platna pas neskončen
teče, teče, da na koncu
horizonta kaže oku
se kot ozek, sivkast trak . . .
Telegrafni drogi pesem

monotonsko pojejo . . .
Voz ropot, ki se v koraku
dalje zibljejo počasnem,
se razlega po širjavi . . .
Vidim tudi, kak hití po
nji dečak — presrečen človek!
Na počitnice domov gre,
za njim dnij je tesnih vrsta,
pred njim osem tednov sreče,
v radostí solzí se dečko,
ko zagleda svetle strehe
na cerkvenih znanih stolpih . . . —
Ah, poznam ga . . . Često vidim
ga na sliki obledeli —
to je mojih šestnajst let . . .

— Ne, čitatelj, ne napišer:
ti nobene elegije
o mladosti preminoli —
samo vzdihnil sem — in dosti.
Toda v zoprnem tem mestu
več resnično človek nima
nego vzdihljej in spomine . . .

Skoz Visočane kočija*)
po vijoči cesti kvišku
se pomika polagano.
Solnčnika razpeta zoper
žgoče žarke sonca dami
branita. Nasproti njima —
pomaknivši si klobuk na
čelo — Jurij leno puši
cigareto. Zdaj šele si
Luci sname gosti zavoj
raz obličje, in nje oči
modre plašno naokoli
gledajo.

A kočija

zmir še dviga vkreber se po
boku vrha. Siva Praga
tam na levo v dimu gostem
kot prikazen v bajki tožni
s stolpi stoterimi. Z desne
pa odpira se dolina.
V čistem zraku kakor nádih
zlat trepeče svetlo solnce
na nji in žarí se. Barve

*) Kraj blizu Prage.

vse so tako sveže, kot da
kraj je haš umit. Stezice
pestre pa bežijo vedno
ožje, vedno dalje, dalje
prav do koncev horizonta.
Tir železni na nasipu,
ceste z drevoredi, rjavi
holmi in vasice, ktere
se potapljajo v vrtovih,
temno modri gozdi dalje,
in še dalje modri vrhi,
z nádihom obdani lakhim,
da kot vzdušni so oblaki —
panorama idilična,
ki nad njo pod nebom modrim
beli plovejo oblački.
In škrjanci nevidljivi
trepetavi vrisk sejo iz
visočine. In ob cesti
cvrčkov mi vreščí armada.
Ljudski glasi, rezget konja,
biča ostro pokaenje sem
časih priletí z daljave.
Vzduh pa vonja intenzivno
v opojljivi svežesti . . .

Luci gleda — pa oko ji
ne pojimlje teh detajlov —
tak otrplo gleda nekam
v negotovost, toda z dušo
srka váse vtis celotni,
zdi se ji, da dan spomladni
v nji leží. In njena duša
krči vtrojena pod njim se,
a pri tem vsa blažena je —
to je čustvo animala,
ki po kruti mrzli dobi
spet ga greje solnce žgoče.
Nič ne ve, kaj pred je bilo,
nič ne misli, kaj še bode —
zatiskaje dolge rese,
gleda samo, gleda, gleda . . .

Žena le živeti žitje
zna redno, bralec dragi!
Za-njo ni minulosti,
razven če ji časih v duši
švigne kakšna davna slika,
ki pa čustev ne vznemirja.
Za-njo ne velja ni »jutri«,
razven če naj ji prinese

srečen časek . . . Srečna biti
žena zna. Za nas je sreča
sen bčeč, le mig svitlobe --
živci nje pa vjamejo ta
sen bežeči, mig svitlobe,
izsesajo ga razkošno
do poslednjega atoma . . .
Gibčna in pa mehka duša
le v tem snu živí, v svetlobi
kakor roža, ktere listi
se obračajo za solncem,
tja, odkoder ono sveti . . .
Izruvana, presajena
brž spusti i v novo zemljo
korenine in spet pije
z listjem svojim solnce, solnce . . .

Na vrh klanca so dospeli.
Ravna se krajina širi
krog in krog. Ob cesti v sivo
zelenih stoji valovih
žito. Ondi pesa v barvi
se blišči cekinasti.
V razvrščenih lehah repe
in krompirja stoji ljudstvo

delavno, z dlanmi oči si
senči, govori, na cesto
gleda. Konji pa bežijo.
Kakor vrata k njih prihoda
otvorjena, polen cvetov
stočastih je tu neskončni
drevored kostanjev starih,
Na kočijo zelenkasta
mila senca pada. Teta
po krajini skoz lornjeto
gleda. Okrepčala jo je
senca; Rípa in Ješteda*)
išče, Milešovke, znane
na obzorju ji vasice,
znane ceste, vse Luciji
razkazuje; peljejo se,
na obrazih časih svetlo
solnce jim zabliskne; Luci
zdaj razgovori se, pravi
o detinstvu svojem, kraju,
kjer je žila; nepozvani
splavali so vsi spomini
srečni na površje duše.

*) Hribi na Češkem.

Jurij molčal je. Le časih
klel vročino je, komarje,
drobne mušice. Odkril se,
čelo zbrisal, zdehal, pušil.
V njega duši v tem je bilo
kakor v stanovanju, ki iz
njega baš so se selili :
vse je prazno, več glasú ni,
nič se notri ne premiče —
notri je tihota pusta . . .

Peljejo se . . . Vas . . . Spet cesta . . .
Zopet vas . . . In majhen ribnik
Mlin ob njem je . . . Nizka poleg
ceste zdaj stoje drevesa,
črešnje, češplje . . . Peljejo se . . .

Kar Luciji stara dama
silno stisne roko: rdeča
dva obokana se stolpa
kot dve zvezdi zablščita,
vstaneta na horizontu . . .
»Že doma smo«, zašepeče.

Kratek záblesk švigne v oku
Jurija — pa spet zazeva,
da oči vse solzne ima.

Konja urneje zbežita
brez vzpodbuje in brez biča,
kot bi slutila cilj pota . . .

V.

Mesto lensko in kraljevsko
s prebivalcev trikrat tisoč,
cerkev ena, krčem 20
pivovar in vinopalna,
dvoje listov, ktera vsaki
dan izhajata štirinajsti:
»—yské Listy«, zvesti organ
pametnih očetov mestnih,
»Volný Občan«, glas bojevni*)
opozicije prestroge
(genezo njih bralec najde
za nekolik vrstic nižje).

*) Volný==prosti, svobodni.

Glavni trg je lep in velik.
Patricijske hiše so krog
njega v štiriogelniku,
rotovž dviga iznad njih se
s pordečelim starim stolpkom,
ki na špici se vrti mu
dvorepati lev po vetru.*)
Nepomuchi Jan kamnitni
stoji v sredi; v letu enkrat,
v maju mesecu prekrasnem,
rjavo ga pobarvajo na
stroške občine. In krivi
gričasti hodnik ob vznožju
vodi hiš, smrdljivi jarki
ga prekinjajo, tekoč iz
hiš, tvoreč na glavnem trgu
filigranske veletoke.
Stari pometač ves dan tu
v drobne kupčke pometa
slamo, prah in nečistoto;
veter al pa bujna mladež
mu razmeče jih poredno
na večer, in družega dne

*) Dvorepati lev v odznaku kraljevine Češke.

spet jih pometač skupiči.
S trga lep razgled je proti
zapadu; tu ulice se
nižajo, pokopališče
črez nje vidiš s cerkvico in
križi in s cipresami in
spomeniki (tam ležijo
mestnih tradicij junaci
v miru), dalje polje, drevje
ob cestah in skale rjave;
v solnčnih dneh na enem kraju
Labe voda probleskuje;
in od tod je sama dalja,
le zvon Řipa z belim vrhom
jasno se odseva v dalji.
Ponos mesta pa je gradič.
Trdna in obširna stavba
s stolpom, čigar streha krita
z barvanim je skrilom, dviga
veličastno se nad Labo.
Veki, ki so veli črez njo,
tu sledi so zapustili.
Jarki in nasipi silni,
zid s strelnicami utrjen,
stara okna, grb na zidu,

temne ječe in hodniki ;
v starem slabem parku pa so
tajinstveni paviljoni,
fontane, velike vaze,
amoreti mahoviti ;
zopet v drugem krilu grada
okna čisto so moderna,
s pliščevimi zastorji in
s toplomerjem na okvirju ;
v parku pa naenkrat stopiš
v rokoko- smehljivo dobo,
med gredice zelene —
tak tu resno na-te diše
zdajnosti in minulosti
ta konglomerat molčeči...
Nad Pikharti nekdej tu so
Krajski vladali gospodje,
v drevju parka so zvenele
takrat pesmi božje ; Rudolf,
cesar zadumčivi, s tega
stolpa opazoval z mojstrom
Tihonom tek zvezd ; tu bival
Bannér je — še doslej ljudstvo
se spominja švedske šibe
te in njega putike ;

vojvodinja Berrska v parku
v mesečnih nočeh dogodke
je galantne svoje žila —
patricijske hčerke rade
hodijo dnes po teh krajih,
vzdihajoče zardevaje . . .

Park sedaj odprt je mestu.
Grajski gospod žije daleč.
Oskrbnik njegov, trd Nemec,
biva v grada tistem krilu,
kjer so okna s toplomeri.
V letih ta gospod je, resen,
strog, da zdaleč ga pozdravljaš,
ki poljublajo mu roko
mladež, reveži, srečaje
ga, veliko v mestu malem
njegova velja beseda.
Ne deluje v rotovžu on —
nima časa on za tako :
on grajščino vlada, let že
25 je okrajni
starosta, — toda prijatelj
dober je županov, v vseh mu
Nov most spenja se črez Labo.

zmedenih stvareh svetuje.
(»Volný Občan« se perfidno
časih tak o tem izraža :
Glava mesta v rotovžu je,
sveti Duh pa je na gradu. —
A pod črto v feljetonu
dost prozorno pripoveda,
da prijateljstvo še ožje
oskrbnik ima z rejeno
soprogo gospo županjo —
sicer pa v tem celo mesto
nič napačnega ne vidi).
V lepem gaju lip in hrastov,
kajih veje stičejo se
gor v višini in obok tak
tvorijo fantastičen, se
pride v mesto drugo. Njega
ime vsako češko dušo
navdušuje s pieteto :
romarski kraj to je sveti,
v cerkvi je storila sveta
slika čudežev prê tisoč . . .
Danes še od njih masti se
tolstih mašnikov kapitelj,
sto in sto ljudi pa dobrih,

ki čepe tam v hišcah nizkih
celo jesen, celo zimo,
kakor pajk v zakotju svojem,
ko spomladi ljud z dežele
pod zastavami prihaja,
pesmi poje marijine
v vsem okraju, ko hite sem
družice, pobožne žene,
bujni fantje, lične deve
iz vseh koncev vlasti naše
k temu kraju — pridejo ven
s šotori platnenimi in
duše te love pobožne,
izsesajo jih, kar možno . . .

Po teh krajih drugi dan je
stara teta sprevajala
Luci svojo po prihodu.

Bralec, al si opazoval
kdaj življenje že v mravljišču ?
Filistejski mrčes žije
ta pravilno, malomestno,
vsi poznajo se, vsak ima
dnevni svoj program določen,

grede zjutraj, druga sreča,
tipata s tipalnicami
se kot pravila bi sanje
iz noči minole si,
opravljanje in novice,
pa gre spet vsak svojim potom
in se precej sreča z drugim,
spet obstane, se zgovarja,
spet gre dalje. Pač poznajo
gibljej svojih vsak teles, vso
najskrivnejšo notranjost, vse
z dnij preteklih svojih — vendar
sladka sili jih navada,
da mimogrede se malo
zgovorijo, zmiraj isto,
kakor včeraj, danes, jutri.
V tem opravljajo pa svoje
delo kot postransko, mimo
grede ; na večer v mravljišče
vrnejo se, po hodnikih,
sobicah po 2, 3, 4
tu stoje do temne noči
v razgovoru zanimljivem.

A ta vrišč, če med nje pade

tujega kaj! . . . Kakor divji
tekajo, pozvedajo
dnevno delo opuščaje,
krč tipalnice jim zvija,
radovedni zbirajo se,
debatirajo . . . srčnejši
vržejo se na ta predmet,
z vseh strani ogledajo ga,
poopravljajo, bežijo,
da tresó se jim glavice,
v plesnem nazaj . . . —

Bliskoma po

mestu gre novica : Jurij
s teto prišel je, pripeljal
s sabo tujo gospodično.
Kdo je? Kdo je? Ni v sorodu,
temeljito vsi poznajo
rodovnike vseh meščanov,
tak fantastične le bajke,
kombinacije, pravljice
se raztrošajo po mestu,
pripovedovalci sami
dobro jim ne verjemó.

V mestu celem ni ga okna,
kjer bi, če šli dami mimo,
ne pokazala se glava
s kritičnih očij dvojico :
kdor na ulici jih sreča,
v grajskem vrtu al na trgu,
vsak obstane, se ozira,
druga vjame, dolgo, dolgo
z njim stoji, se razgovarja . . .

Blizu dveh popoldne z dóma
privali gospa županja
se debela. Pivonjkova
svila kril in rokavice,
klobuk, majajočih višen,
cvetov poln in pestrih pér,
javljali ljudem so dobrim
velik smoter tega pota.

Dan je gorek. Potne kaplje
lijejo po licih polnih,
v prøgi dve se zlivajoče
pod očmi. V temnordeči
senci solnčnika gre drobno,
mirno kot bi plavala, na

desno, levo glavo suče
odzdravlja vse spodobnim :
»Guten Tag!« in »Bog daj dobro . . .«

Dvorec Jurija meji se
zadnjo steno z zidom parka
grajskega, s pročeljem svojim
pa ozira se na polje.
Zdaj gospa županja vstopi
v dvor obširni. Razven put in
rac in gosk, nebroja vrabcev,
par golobov na okroglem
golobnjaku se vrtečih,
ne zapazi niti stvarce.
V žgočem zraku se razširja
smrad iz hlevov, vonj sená.
K hiši z enega nadstropja
na dvorišču gre žnpanja
mimo oskrbnikovega
stanovanja. Neka ženska
pride baš in jo ugleda,
roke ob zastor obriše,
teče k nji, roko poljubi.
»Bog daj dobro, le pustite«,
blagohotno ji pomalja

ročico gospa županja,
»je li svetovalka doma ?«

»Da, da, prosim, milostiva«,
(»gospa svetovalka« pravi
Jurijevi teti).

»Jurij ?«

»Tudi doma, milostiva.
Pišeta račune neke
z oskrbnikom. Naš gospod zdaj
gospodarstvo sam prevzame.
Tu ostane. Računita.«

»In gospica ? Kdo pa ta je ?«

»Prosim, ne vem, milostiva.
Mislil bi si, da je hčerka
morda naše milostive,
toda ni. Jaz sama ne vem.
Tam sta skupaj — «

»Hvala, hvala —
je že dobro.« —

Soba je
svetlo bela in velika,

par stolov, omara z lesa
hrastovega z ornamenti
izrezljanimi in miza —
to edino je pohištvo.
S stene gleda iz okvirja
slika Husa, slika Zižke,
in med njima na podstavi
stoji soha Podjebrada ---
oče Jurija tu žil je
več kot pol življenja —
slike te in to pohištvo —
to spomini so na njega.
Pri odprtem oknu Luci
in gospa sedita; ven za
hišo detelja mi raste
v senci; regrati pa s cvetjem
svojim kot cekin rumenim
motijo temno zelenje.
Cvrčki v njem glasno hreščijo.
Nekako brez vsake misli
Luci v roki ima knjigo
dolgo, ozko, v stari koži
z ornamentom pozlačenim.
Stara dama jo je našla,
drug njen mil je iz mladosti:

Novalis. In stara dama
vzdihla v slasti: »Čitaj, dete!
Ah, ta Henrik offerdinški!
Blaue Blume! Le prečitaj!
Jaz sem noč in dan ga brala! —«

Zdaj gospa županja vstopi.

Glasni vzkliki: »Ach, Frau Rätthin!«
»Ach, Frau Bürgermeisterin!«

In v objemu slapi tekli
so besed preslišanih:
konečno gospa županja
sede. Z bistrim okom dvakrat,
trikrat deklico premotri,
teta pogled ta prestreže.
»Moja Luci«, jo predstavlja.

»Veseli me, 's freut mich, 's freut mich.
Dolgo pri nas?«

Luci rdi se.
Teta urno dé: »Za zmiraj.«

»Gospica je pač iz Prage?«

»Da, iz Prage«, hitro Luci.

»Če življenje naše bo po
volji gospici, ne vem, ne.
Malenkostno, dolgočasno,
mirno je tu na deželi,
ljude preprost — gospica menda
vajena je drugih sfer —«

»Ne«, prekine teta, »Luci
bo gotovo tu popolno
zadovoljna. In na kmetih
živcem prijalo bo njenim,
ki razčileni so malo —«

»Gospica, gotovo zdravje
zadobite tu, gotovo.

Tu idilično živimo.

Časih kak izlet je ali
kaj zabave — a da vprašam:
gospica je zaročena?

ali naj vam gratuliram?

Gospod Jurij —«

V Luci vrelo
vse je v ognji.

»Bog obvaruj«,
naglo vmes gospa poseže,
»to bi pa zadela slabo!
Raje bi ji lastnoročno
kamen na vrat privezala
in jo potopila v Labo!
Aber sagen sie mir lieber,
Werthe Bürgermeisterin,
kaj je novega, kaj mesto?
Znanci vaši?«

»Ach, Frau Räthin«,
iz dna duše si oddahne
zdaj gospa županja, »mnogo,
mnogo. Doktorica zopet,
le pomislite . . .« (ta doktor,
glava mestne opozicije,
»Občana« izdatelj, črno
je župana mi sovražil),
»naj povem vam po pravici,
ženska ta je res brezstidna,
ondan vidijo jo v gozdu
v kaj zaupnem tète a tète
s sodnim pristavom! Resnično,
ona ima v tem že prakso,

bogve, koliki je ta že!
Sicer pa se zdi mi časih,
da pri njih je to v rodbini;
doktor vse to opazuje
mirno, kar počenja ona —
vest, seveda! Ach, Frau Rätthin,
spet pred tednom moral v Prago
služko je poslati! Glejte,
tak je mestni moralist!
Ta če vmazati čast mojo!
Njega listič ondan piše
— praviti me sram je — spet o
meni in o oskrbniku!
Prenesramno!« kakor pura
se zardela je županja
do vratu in pa od čela;
dalje gredo škandalozne,
zoprne historije in
v ure pol je tukaj stala
cela mestna opozicija
v negližé umazanem —
»to-le veseli človeka«,
zaključuje zdaj županja,
»da je cela naša stranka
v tem-le čista kot kristal. —«

Še nekolikrat na lahko
omenila je lupine,
ki je tak trdno skrivala
jedro tuje gospodične —
vse zaman; zato pa čvrsto
vedno znova segala je
v kalno strugo, po kateri
mesta se vali življenje . . .

Tak je uri dve sedela.

»Priporočam se, Frau Rāthin.,
do svidenja, gospodična,
na izletu kakšnem, kmalu
zbobnamo spet nekaj.«

Vzvišena — kot človek, slaba
stvar ta, zmiraj je, če mogel
bližnjega je počrniti —
moško in prevzetno šla je
skoz dverí gospa županja.

»Vidiš, Luci, taka-le je«,
vzdihnila gospa je stara,
»zdaj pa pazi: dnes al jutri
pride njena tekmovalka,

doktorica ; in vse to boš
zopet slišala od nje, le
da imena bo zmenila.
A najžalnejše pri tem je,
da i to bo spet resnica,
kot resnično je današnje.
To je svet ! Za naših dnij pa
vendar tak ni bivalo ! . . . »
Luci zdrzne se. Doslej je
gledala zamišljeno na
deteljščice valovito :
»Ali, tetka, reci samo,
kakšne tukaj so razmere ?
Kje izvir sovraštva tega
je med damama ? «

»Ah, da, da,
ta historija je lepa.
Skoro kakor anekdota.
Par let temu je, obe sta,
doktorica in županja,
bili si kakor dve sestri.
Tretja v družbi njuni bila
je sodnica. (— Zdaj že mrtva —.)
Te tri zmir so bile skupaj,

na besedah, na sprehodu,
na zabavah, deco svojo
v zibelki so že ženile
navzajem — v pregovor lahko
prišlo bi prijateljstvo to!
V tem sodnik postane svetnik
pri sodišču krajnem nekje.
A prijaznost traja dalje.
Doktorica in županja
vsak dan pisma sta pisali
svetnici. Dve al tri leta.
Ljuba svetnica umre tu.
Svetnik, mož precej navihan,
škodoželjen star satir,
pošlje prijateljicama
žene svoje za spomin
zaboj velik. Povabili
par gospej sta si iz mesta,
vzdihajoče, žalujoče
zdaj odpro ga. V njem ležita
dva zavitka z naslovoma:
milostni gospej županji,
milostivi doktorici.
V gruči dve se razdelijo
dame vabljene. Zavitka

odpečatijo previdno :
pisma v njih so, sama pisma !
Doktorica tista ima,
ki pisala jih županja,
in obratno. — Ne vprašuj zdaj,
kak končala je ta scena !
Skoro bili bi se zbili !
Pisma vsa od a do ž so
bila samo opravljanje,
in historija kočljiva,
no, najgrje vse o drugi
druga piše ! Kakor ena
tak i druga ! Drugi dan je
tega polno bilo mesto ;
to je vrelo in kipelo,
kot da je revolucija
zbruhnila ! In od te dobe
črtita se druga drugo,
kakor grehe svoje ! Zdaj je
rastlo to. Moža sta tudi
vmes posegla. V mestni zbor sta
doktor in župan — prej dobra —
spor prenesla. Doktor zdaj se
»Mladočeha« je nazival,
»Staro —« bil župan je. Doktor

časnik svoj je ustanovil,
vsakih 14 dnij je treskal,
dokler naposled ni zganil
še župan se. Ustanovil
časnik svoj je. Od tedaj se
bijeta na nož . . .

A glejte,
»vidiš tam-le vitko damo?«
kaže tu gospa Luciji
črez polje tja proti cesti,
»ta gospa je doktorica.
K nam gre. Tak se le pripravi . . .«

VI.

Tam ob Labi k bližnjim lesom
trate se širé cvetoče,
po teh tratah v sredi teče
ozka in peščena cesta,
po ti cesti zibljejo se
zdaj v polahki, dolgi vrsti
solnčniki se majajoči,
jeden, dva, tri, štiri, pet, šest -
pač naštel bi trideset jih ;

svetle damske toalete
v solncu se pestré pod njimi,
okrog njih pa z desne, leve,
k njim obrnjeni na pol in
švigajoči s paličko mi
skačejo njih seladoni.

Solnce kot bi ogenj lilo
z modrosivega nebesa
na to trato. Zemlja pali
pod nogami. Suha trava
krči liste si črnéče.
Glavce cvetov dol visijo
kot nalomljene bi bile.
Intenzivnih težkih vonjev
vzduh je poln. Sto in sto cvrčkov
polni z vriščem ga peklenkim,
kot kovine raztopljene
milijoni kapljic bi ob
ploščo treskale stekleno . . .

Tolste dame v koru z robci
otiraje lica hvalijo
vsak trenotek : »To je vreme!
Danes se nam je obneslo!«

Plavolase, modrooke
patricijske hčerke srečne
vse korakajo. Tak izlet
jim je praznik. Star dovtip in
vsako misel prismojeno
dvornih njihovih kavalirjev
smeh plačuje jim hvaležen.
V praznem, plitvem njih življenju
nov mejnik je dan današnji;
bržkone spominjale se
bodo takle: Po izletu
14 dnij, mesec al dva
bilo je . . . Ah, te uboge
naše hčerke patricijske! . . .
Do 14 let sedijo
s krilci kratkimi in lasci
počesanimi nazaj tam
v šolski izbi svojega mesta.
Pošljejo jih po navadi
v Zakupe še nekam k nunam . . .
O božiču kažejo že
mamce vse solzné od sreče
lepo pisana voščila
v čisti nemščini. Dve leti
ondi so in vrnejo se

v krilih dolgih staromodnih,
in nad čelom s prečo, zadej
dve viseči kiti, z okom
vedno v tla povešenim in
z vednosti zalogo. Srečna
mati vpelje zdaj med svet jih.
Pojdejo mi k oskrbniku,
in k županu, k svetovalcem,
k mestnim vsem kapacitetam.
Hčerka tak je tiha, skromna
kot vijolca. Brez napake
govori nje dete nemški,
in od nun s seboj prinesla
kupe svetih je podobic
radi pridnosti, nravnosti --
mati je je vsa vesela,
saj doma ji gre na roko,
kuha z njo in pere, lika,
ôči k godu tajno šiva
pisane cipele, hodi
popoldne ob petih v drugo
mesto z molitvenikom in
ondi v cerkvi prekleči
zmiraj celi blagoslov
pred podobo čudodelno.

Za četrť al za pol leta
spremení se ponenaglem :
Kite zginejo, lasje nad
čelom so pristriženi ; po
modi všita je obleka ;
bratcem, sestricam razdaje
svete vse podobice, le
ob nedeljah v cerkev hodi,
ker navada že je taka ;
zbere si prijateljic in
v dneh 14 z njimi sklene
večno že prijateljstvo, ki
traja skoro mesec dnij ;
v nje spominsko knjigo mora
vsak pisati, kogar sreča ;
kak zakotni mojster plesa
svojo kaže ji umetnost,
(enkrat v letu v Prago ide
v karnevalu z materjo na
ples dijaški) ; čita rada,
(mamka če, da ne pozabi
samostanskih vednostij, in
»Gartenlaube« ji naroča)
često med berilom plače ;
Wernerico, Heimburgovo

vživa, kot nje mama nekdej
izsesala je Marlittko ;
z naših pesnikov le ceni
Hálka in Jablonskega,
izposoja si jih, pri njih
vzdihá, krasno jih prepíše
v album obrezani zlato ;
uri dve vsak dan si šiva
balo svojo, ki jo v nadi
bona fide že pripravlja ;
na večer pa se sprehaja
mi po trgu s posestrimo,
nji zaupa koprnenje
svoje, sanje, a na pol le :
na dnu duše nje tičí pa
kak junak, baron al grof,
oficir al pa vsaj doktor ;
par platoničnih ljubeznij
veže deklico z dijaki ;
proti zanjkam in skušnjavam
malomestnih don Juanov
čuva jo — oko nje mamce,
dasi budno jo varuje —
ampak nje prebrisanost
prirojena . . . Leta gredo . . .

V dvajset in četrtem letu
hčerke patricijske naše
zvenjajo. Vedo to in se
javnosti ogibljejo, spet
hodijo tja k blagoslovu
z resignacijo otrovano,
vsa nevoljna zdaj sovraži
tiste mlajše družke svoje,
ki doslej so v polnem cvetu ;
jezik njihov je strašilo
vsega mesta . . . No, seveda,
če pa mati je previdna,
sama ji moža izbere,
zgovorita se, pokorna
hči zamenja sanj junakov
svojih z buržojem vsakdanjim
in je srečna, da usoda
smešna stare je device
ni zadela. Žije . . . srce
zamorjeno skoro začne
ječati, duši ga malo —
a nakrat se vrže v prvo,
ki odpre se ji naročje —
glas vesti ne kara je, saj
tak žive vse druge, — ona sicer

vzorna je gospa decentna,
krepko vodi doma vlado,
za moža skrbi pravilno,
deco vzgaja tako dobro,
kot je njo nekdam nje mati,
v tem redi se, in časti jo
mesto celo . . .

Revice ve,
patricijske hčerke naše,
ve ljubezni moje vesne
obledeli mi spomini! . . .

Za zabavo mladih gospic
pa skrbijo sinčki mestni,
mladi c. kr. uradniki,
ki očetom v gospodarstvu
na pomoč so, v trgovini,
njih očetje so pri stranki
vladajoči. Jurij spremlja
mirno kakor mož starejši
že gospo županjo. Ta pa
vse pikantnosti mu pravi
o vseh znanih in neznanih
druge stranke. Jurij časih,

kakor vsak uljuden človek,
se zasmije, nekaj reče,
a v tem misli neprestano
na svoj mlin in gospodarstvo.
S težkim srcem, jezen vzel je
slovo od življenja v Pragi.
Ko pa se do vrat pripeljal
dvorca rojstnega je, prišla
misel mu velika v glavo:
mirno bode gospodaril
na posestvu oča, delo
nadzoroval bo na poljih,
vodil sam račune, itak
tujci ga le goljufajo,
tak se tekom dne utrudi,
zvečer pa se mirno vleže —
z teh načrtov, sanj je vonjal
vonj idil Vergilovih, ta
slika mu ugajala je,
večji spet se zdel je sebi,
vzvišenejši, in to mu je
laskalo se neizmerno.
Kak bo dalje — ni pomislil,
le da bi prevzel že skoro.
Gospodari — služinčad pa

često kar debelo gleda
nad naredbo marsiktero,
a vgovarjati ne upa.
Zdaj pa Jurij kuje plane,
same plane.

Po Luciji

Kot nehotoma županja
večkrat vpraša, toda Jurij
jasno ji ne odgovarja.
(Nju razmerje zdaj je jasno.
V duši Jurij si je mislil,
da ravnal je častno, dasi
glupo. Luci zdaj v zatišju
tu živi, nikomur znana ;
teti toliko dolguje —
nji je Luci vse življenje.
Prav tako. Res, čar očij, ki
takrat ga je bil prešinil,
obledel je že ; zdaj motri
vse drugače jo : kot motri
mož telo razkošne deve.
Besno poželjenje čuti
često, kadar sklonjeno nad
knjigo kakšno vidi jo al

nad šivanjem, in te polne
prsi njene, ki se v taktu
zibljejo — kar stisnil bi jo,
vklenil jo v naročje, da bi
kar oči zaprla v strasti —
a z roko si čelo zmane,
in sam sebe v duši kara
z ironijo zasmehljivo.
Sicer draži neprijetno
ga že celo njeno bitje.
Kadar so vsi skupaj zbrani,
pada nanj iz njene duše
čudna teža. Zmiraj čuti
silnejšega, čistejšega
nekaj v nji — in to ga draži.
Vedno sili pred oči si
nje preteklost — a brezvspešno :
naposled si še domišlja,
da prestvaril in očistil
on jo je in svetu vrnil
tako mirno, tako silno —
in nato je on ponosen.)

Prvi so izletniki že
prišli v gozd in počivali.

Luci s teto roko v roki
zadej gre. Gospa sodnica
ju zabava. Je Pražanka,
ki v to gnezdo jo zavela
je moža usoda. Rada
šla nazaj bi k praškim znancem,
v znane kraje; naglo, kratko
govori in skoraj sama.
Teta časih kakšno reče
vmes. Lucija pa molči, ker
vtujena je od vročine
in od dnij poslednjih vrste.
Mestno jo mravljišče vse je
s tipalkami otipalo —
o, ti hipi polni straha!
Zdela se je kot tatica,
ki s tatvino kje se skriva,
a okrog nje bivališča
zmir in zmir done koraki
preganjalcev! . . .

Vse so prišle:
davkarica in sodnica,
doktorica in še štiri
svetnice, častite vdove —

skratka vsa honoracija.
Radovedni se pogledi
in jeziki britki vanjo
zmir zabadali so ostro.
In ta dobra, stara dama
s spretnostjo je neizrecno
vse odbila, zavrnila!
Luci se je zgražala pri
misli: Če bi enkrat te-le
vse o meni zvedele! . . .

Kak drugačno se ji zdelo
zdaj je novo to življenje!
Čutila, živela ga je
s celo silo svoje duše;
žgoči sram jo je pretresal
pri spominih na preteklost,
ki so nehote prišli ji
časih pred oči nje duše.
Zdaj je čista — ali vendar
nekaj manjka ji — kako bi
temu rekla, sama ne ve.
Neki cilj, da k njemu šla bi,
»nekaj«, čemur bi živela.
Horror vacui straši

jo ponoči, ko s postelje
gleda skozi okno zvezde,
ko posluša nehote
žalostni spev žabjih zborov
z ribnika sosednjega . . .
Samo radi stare tete
šla na ta izlet je danes.
Obledele stare oči
vedno so le vanjo zrle,
vse skrbné ugibale so,
da teži na kmetih tu le
dolg čas mlado dušo drago.
Torej šla je. Družba zbrala
se pred gradom starim je. Vsi
mestni seladoni Luci
z duhovito so obsuli
govorico. Vsi tak smešni,
vsi tak zoprni! Lucija
zdela se je sebi, kakor
tuja puta, ki zaide
v tolpo petelinov. Vsaki
svoje popusti kokoši,
stare, znane, dobre putke,
k nji beži, ob zemljo smešno
bije s krili, se napenja,

tekmece odganja in kar
najkrasnejše kikirika.
Nje očij ledena zima
zavrnila jih je k dobrim
patricijskim hčerkam, ktere
polne ljubosumnosti so
njen pojav razmotrivale . . .

Zdaj izletniki dospejo
na določen kraj: na rebro
v senci hrastov. V gosto travo
sedejo. Tu zrak visi še
bolj pekoč kot zunaj. Mamke
jemljejo iz torbic svojih
povitice in slaščice.
Seladoni nosijo iz
bližnjega studenca vodo.
V potu svetijo se čela
jim in lica. Jurij tudi
steklenico je prinesel
vode Luci. Stara dama
razdeli golobe jima.
Jedo. Starše dame potlej
vsedejo se vkup. Županja
le se vmeša med mladino

in zakliče tu na glas ;
»Frau von Fischmeister, ich bitt' Sie,
to mladino vzemite pod
žezlo svoje!«

Svétnica zdaj
vstane, Frau von Fischmeister, —
z moškimi potezami, in
gospice, gospode zbere
v krog, spregovori na kratko
navodilo k »sekretárju«.
In igrajo sekretarja.
In sedijo tu na travi,
vsak na listke drobne piše
svoje misli. Svétnica pa
komandira. Luci igre
noče se udeležiti,
s teto sami tam sedita . . .
Teto pa zelo zanimlje,
opazuje stare šale,
smeje se in se naslanja
na rameno Luci. Jurij
sprva se je obotavljal,
pa udal se je. Sedel je
z vitko hčerko davkarice.

Ta razkošna plavolaska
z okom modrim kot plavica,
z zarjavelo lepo roko
med igro klobuk si sname.
Jurij nehote se skloni
k njeni glavi, vsrkne hipno
intenzivni težki vonj
topolove pomade, ki
vela je iz njenih las.
Naglo vsrkne še enkrat in
še enkrat. Ona pa malce
k njemu glavico obrne,
in v očeh teh Jurij vidi,
kak se bajno nekaj bliska.
Kakor da bi tam plesalo
sto in sto majckinih gnomov
v krilih svetlo vijolčastih.
Sladko čustvo mu pretrese
živce vse. Pove ji nekaj.
Nasmeje se mu. In k redu
svetnica ju zove. Dalje
spet igrajo. Znova zopet
svétnica Lucijo vabi,
prigovarja ji i teta.
Nekam kislo Luci vstane.

Svétnica pa »slepo muho«
aranžira. »Slepa muha«
Jurija zadene. Precej
mu zavežejo oči, in
razprši se krog smejoči.
A s plamtečim je pogledom
Jurij dobro še zapazil,
kam je tekla plavolaska.
V gosti travi za njo teče,
ona stoji . . . zmir stoji še . . .
že pri nji je . . . Zmir stoji še . . .
stegne roko . . . ona krepko
ga naenkrat po nji počí
in zbeží . . .

V tem pa se Luci
oddaljuje polahkoma.
Nekaj strani jo odganja
od te tuje veselosti.
Ozre se. Stoji v oboku
gozda borovega. Zadej
migota obleka bela
izletnikov. Krič njih čuje,
urneje hiti spet dalje.
Vonj dušeči smole čiste

ji lagodi, v sé ga srka
s polnim duškom. V tem pa briše
tenka vlakna pajčevin
raz obličje. Spet se ozre . . .
Tiho . . . Vidi le leskeča
se telesa rdeča starih
smrek . . . Še dalje hoče . . . v grozi
kar obstane . . . skoro da je
zakričala . . . Pod drevesom
tam pred njo na sivem pledu
mož leži in njega pogled
mirno, trdno vpert je vanjo.
Temnorjave so oči,
desno škili malo kakor
pri ljudeh, ki po navadi
čitajo leže. Blešče se
v temnih, vpalih jamicah
suhega obličja, ki mu
dava senca vej zelenih
izraz trdega mrliča ;
rjava brada ga obroblja,
bledi ustni stisnjeni sta —
ták čudak ta vanjo gleda
brez besede, nepremično.
Luci v strahu, toda vendar

prikovana s tem pogledom
vpraša ga (nič drugega ji
v tem na misel ne prihaja):
»Li-vi tudi ste izletnik?«

Tiho dé neznanec: »Da.«

»Od
naših?«

»Vaših? Kdo pa so to?«

»I, gospa županja — — —«

»Ha, ha,«
se smeji on, »to je dobro!
Vendar nekdo, ki o meni
boljše misli ima! Hvala!
Dekretirani jaz norec
rodne občine naj bil bi
na izletu s honorati!
Ne, jaz tukaj sem izletnik
sam zasé!« in se razkašlja,
»moja stara dobra mamka
misli, da mi to-le drevje
vrne pljuča pokažena!«

in izpljune in se zlekne
kot utrujen od besed teh.
»Nji na ljubo zdaj to delam --«
in spet kašlja.

»Varujte se,
ne govorite«, sočutno'
Luci sklene k njemu roki.

On smeji se: »Stvar človeška,
ki ima sočutje z manoj!«

»Ne verujete?«

»Verujem,
pomilujete, a v duši
šepetate: mili bože,
danes tebi se zahvalim,
da mi ni tako kot temu.«

»Ne verujte«, Luci reče
vsa razdražena, »jaz pravim,
kar mislim: Rada bila --«

»— bi na mestu vašem!« smeje
on se, kašelj spet ga muči.

»Tako pravi vsako deklet
pred dvajset četrtem letom.«

Zopet tiho. Luci v njega
desno oko zre napeto,
v duši ji deluje neka
nadčloveška grozna sila,
in naenkrat tiho vpraša:
»Veste, kdo sem?«

»Luci! Luci!« —

zdaj po lesu se razlegne
glas tresoči stare dame.
Luci ozre se. V očeh je
solzna bila. Stara dama
in županja in sodnice
sem hitijo.

»Z Bogom, z Bogom«,
zašepeče Luci.

Pogled
poln zaničevanja švigne
iz temnih očij bolnika
tja k županji.

»Dete moje!«
za obe jo prime roki
stara teta.

»Baš gospodje
prišli so, ki bi spoznali
radi gospico«, sodnica
govori.

»Naš oskrbnik in
pa sodnik sta, und mein Alter«,
v naglici gospa županja
še dostavi.

Brez besede
s sklonjeno glavo gre Luci.

»Tale tam«, županja kaže,
»norec je hudoben, sprijen
študent, Jakobiner rother,
verkommenes Individuum.
Hat doch Ihnen nichts gethan?«

Luci z glavo le odkima.

»Vboga njega stara mati!«
suho dalje pomiluje

ga županja, »bi hotela
doktorja! Sein Vater war nur
ordinärer Schmiedgeselle.
Kri ne da se spremeniti.
Kar je Pöbel, bode Pöbel.
Sreča zanjga, sag ich immer,
jetika njegova je.«

Dobre volje, s smehom, petjem
vračajo izletniki se,
ko bledí se na zapadu
zadnja proga zarije . . .

V tem trenutku v neki krčmi
starec zanemarjen v krogu
dnevnik gostov sedi. Nogi
je prekrižal, obutalo
zapašeno že razpada,
glasno govori, ob mizo
bije hrastovo s pestjo.
Poslušalci sem in tja mu
pritrjujejo pozorni —
drobni kajžarji, trgovci,
en občinski svetovalec ;

pijejo z njim, trkajo z njim
in nazdravljajo mu s pivom.
Starec govori o pravih
svojih, pravih oče k hčeri ,
svoje , vgrabiti ne da si
je od plemiča ; saj ima
paragrafe, policijo ;
izobražen človek je, na
vasi bil učitelj je — tam daleč ;
vdarila ga je usoda ;
njega hči podpora bila
mu je v starosti, njegova
dobra Antigona, res da
pred živela je v prodajni
hiši, a komu to mari ?
Kaj pa danes čast pomenja ?
Prazna, glupa to beseda !
Njega hči se res prodaja,
po notranji svoji ceni
pa prav lahko se primerja
vsaki še pošteni ženi !
Ta, ki jo ukral je tajno,
ki jo v svoj brlog je zvlekel,
pa jo vrne ! Mora, mora !
Kazni tudi ne odide !

Nismo morda v Orientu,
kjer bi lahko kradli hčere! —
Pil, razgrel se je, razgrajal
in govoril. In besede
kakor mana blagodejna
padle v duše so slušalcev,
dalje so mu napivali,
pivo, vino, žganje, dokler
ni na mizo omahnila
siva glava. In zasmrčal
glasno je . . .

VII.

Kakor starček zadovoljen,
gleda sem iz vogla trga
nizka, čista, rjava hišica
z okenci zamreženimi.
Todgredoči (če pristaši
prapora so vladne stranke)
na slepo pozdravljajo kar,
s spoštovanjem v zadnje okno.
»Volný Občan« pa v nje meri
vsakih 14 dnij z dovtipom
svojim, njegovi pristaši

zlobno izzivaje vanje
se režé — in vendar v oknu
tem je mirno, celi dan se
stvar človeška ne premakne
v njem, do tal visi mi tihó
dvoje kril obokastih —
čipkastih zastorjev dvoje.

A za njima v senci skrita
hiše te gospa, seveda,
ves dan plete nogovice.
Kakor zlobna stara sfinga
kot k fotelju bi prirastla,
nič ne vstane, se ne gane,
samo njeni tolsti prsti
gibčno žice sučejo.
Na širokem nosu oster
ji čipí nanosnik v licih
rdečih, kot dve kaplji srebra
živega ji šviga pogled.
Motri trg na levo z desne,
gor in dol, uiti nič ne
more ji: Žival, ni človek,
list papirja, gnan od vetra,
na trgu nobeno okno

in nobena lina v strehi.
Vdova ta priletna (mož njen
bil je nekdanj prvi svetnik,
na jesenskih lovih vstrelil
neki strelec neukretni
ves naböj mu v trebuh je),
hčer ima, ki 30 ji
vesni že grení življenje,
poljski, hišni so dohodki
skromni, stezka le živita
kakor druge patricijske —
tak življenje le poraja
jezo nad usodo lastno,
jezo nad človeškim rodom.
Kakor tisti stari Merlin,
ki romantiki slave ga,
na pomolu sedi okna,
opazuje z bistrim okom
vir življenja in zaton ;
v glavi svoji vse pretekle
in prihodnje čase čuva,
vse najskrivnejše ve čine
mestnih bližnjikov nestalnih —
in to vse je kakor balzam
njeni razzlobljeni duši . . .

Bilo v dan je po izletu.
Zgodaj zjutraj okrog 8,
ko po trgu se potika
mestna mladež s torbicami,
prišla je gospa županja
z svoje hiše nenavadno
hitrega koraka. V plašču
dolgem barve kavne, ki pri
hoji nepokrito kazal
belo spodnjico je, in brez
puđra na obrazu, lasje
nesčesani, neskravžljani,
v polni sapi šla naravnost
k hiši je na voglu trga.

Vstopi v sobo. Na pomolu
okna mi čepí resnobno
gospodinja z nogavico.
Frau von Fischmeister sedi tu
v pozi ravni kot vojaški
poleg nje. V polkrogu dalje
komisarka, dama polna
peg, oči škilečih, potlej
poštarica, tenka, kakor
z voska je obličje njeno.

Frau von Janik, suha vdova,
štirih hiš lastnica. Vse so
v plaščih, pri vseh kuka spodej
spodnjica ven, le površno,
v naglici so vse sčesane.
Ob piano opiraje
vela, suha hči domača
tam stoji na strani.

A županja kar obstane
sredi sobe brez besede.
Nje oči z očmi gospej vseh
srečajo se, trikrat resno
z glavo mi pokima, kakor
rekla bi: Zdaj pa imamo!
Vidite! — Molče pristavi
stolček si do polokroga.

»Škandal!« nakrat zdaj izbruhne
Frau von Fischmeister. In z glavo
vse prikimajo. Županje
polna prsa pa se vzpnejo:
»Saj sem rekla! Ich sag's immer:
man hat eine gute Nase! . . .
Zdaj pa vse smo blamovane!

Celo mesto blamovano!
Doktor le roke si mane!
Njega Schandblatt bo spet žvečil
leta pol! Škandal! Škandal!

»Bubenstück«, de Frau von Janik,
»Jurijev! I Praga, Praga!
Prager Leben!«

Gospodinja
hčeri svoji zdaj pomigne:
»Clotild, geh' jetzt in die Küche.
To za tvoja ni ušesa.«

»Aber Mama!«

»Clotild!«

Clotild
gre zdaj ven, zalušči vrata.

»Taka cela je rodbina« —
suho, strogo je počela
gospodinja, »njega oče —«
in izmed spominov svojih
zdaj historijo potegne

nemoralno in nesramno
o očetu Jurijevem.
Dame vzklikajo: »Škandal!«
»Schrecklich!« In županja pravi:
»Schaut's mal an! Das sag' ich immer!«
Gospodinja pa dostavi
se dogodnico o dedu.
Spet ti vzkliki, začudenje.
Dovrši, in mala pavza.

»Arme Räthin!« zdaj županja
vzdihne. »S kakšno jo omamil
neki je zvijačo!«

»Svetnica je tu le malo —
že vom Haus aus — komisarka
s prsti desne roke vrta
si po čelu — »to je, mislim«.

»In ta očka, raportiral
Kavka mi je baš zdaj zjutraj«,
spet županja pripoveda
(Kavka, mestni stražnik, zjutraj
zmir k županovim zaide
v kuhinjo, županja pa ga

zaslišuje pri kosilci,
kdo in kdaj ponoči, kakšen,
s ktere krčme šel domu je
itd.), šel ob sedmih
v dvorec je in za minut par
spet se vrnil. Kavka, sag' ich,
ist ein geriebener Kerl,
hitro k njemu se prismučē,
starec pa začne hvaliti
hčerko svojo, staro teto,
Jurija in naše mesto —
danke bestens. Kavka skratka
zvedel je, da gospod Jurij
njega žepe je napolnil
s penezi — man sieht ja daraus,
dass ein Vergnügen Geld kostet.
Starec vrnil se je v Prago.
Kavki rekel je, da pride
spet, češ, tu ljudje so dobri,
da najraje semkaj bi se
preselil — o, schöne Absicht!« .

Zopet pavza. Komisarka
zapazivši hip ugoden
za kak govor imeniten,

pa zakašlja, nje oči še
bolj zaškilijo in z glasom
pridušenim govori o
tisti kasti deklic, h katerim
Luci se prišteva, in o
hišah teh pripoveduje,
kjer jih po deset, po dvajset
baje biva, in o malih
sobicah in njih opravi,
orgijah, ki vganjajo se
tam v trenutkih žgočih nočnih;
— od strani pri tem županja
vanjo gleda: komisarka
zdi se v hipu tem ji kakor
kakšen stradavec, ki vabi
pred oči si jestvin sklede;
druge dame jo pazljivo
slušajo, kot se posluša
stara, davno znana stvar,
ki pa spet se rada sliši —
komisarka nadaljuje,
krepke si besede zbira,
časih z gesto ilustrira,
časih pomežikne z okom.
Govor se o tem razprede.

Frau von Janik, poštarica
vesta mnog in lep detajl.

Frau von Fischmeister tu vstane :
»Videle ste dobro včeraj,
kak očitno se vrtil je
Jurij okrog davkarjeve ?
Anda ist ein g'scheites Mädcl,
ali vendar dobro bo, če
damo migljej davkarici.
Ptička tacega drži naj
fern vom Leibe.«

»Ko bi znala,
kaj si Räthin o tem misli«,
krene zopet poštarica
v stari téma.

Gospodinji
pletenje v naročje pade :
»Man kennt ihre Affenliebe
zu dem Neffen. Konečno še
bo soglašala vesela,
da magnet svoj ima Jurij
kar doma«.

»Škandal, škandal!« .

konštatira Frau von Janik.

»In pa včeraj — videle ste,

kak ta naša reine Taube

se branila je igrati?«

zdaj začne gospa županja,

»in kak hitro je ušla nam? - -

Bržkone jo vest je grizla

v družbi nas ljudi poštenih.

Jakobina poiskala

si je v gozdu. Vrana k vrani --«

Zdaj raz stene zagrci mi

ura stara kot bolnik, ki

rad bi kašljal, in zdaj hije :

že enajsta.

»Ach, schon elfe!«

in županja mi poskoči,

»Mittagsessen!« Dame za njo.

Vrata odpre brž županja.

Clotild rdečega obraza

svetlih in debelih očij

skoro da je v sobo pala.
In županja se nasmehne.

»Adje!« poslove se dame.
Gredo . . .

»Clotild!«

»Mama, bitte.«

»Clotild, to je unanständig;
ne posluša se za durmi« -- --
zdaj začne mi gospodinja . . .

— — — — —

S knjigo v roki Luci grede
blizu 2 popoldne z dvorca.
Stara teta po obedu
malo dremlje, v sobi vroče
je, soparno in povsodi
sitnih muh je polno, ki v tem
popoldanskem času zde se,
kakor da so najbolj čile.

Pri obedu je izročil
Jurij z malo ironijo
lep pozdrav ji od očeta . . .

Ah, ta oče . . . Stresla se je,
dalje več ni spraševala,
kdaj, kak prišel, li odšel je,
v hipu tem se ji je zdelo,
kot bi se koščena roka
z nje minulosti stegnila
od nekod, kot bi jo vlekla
dol za krila rob nazaj spet . . .
Malo jedla je, prav nič ni
govorila . . .

Zdaj koraka
v svetli progasti obleki
s solnčnikom razpetim k parku
grajskemu polagoma. Po
solncu gre, v tej ulici ni
sence. Nehote mi gleda
osvetljeni zid, ki se od
njega vroči tok odbija.
Ne premišlja nič, prav nič na
misel dnes ji ne prihaja,
samo čustvo brezuzročne
jo teži tesnobe. Mušic
zasleduje množice, ki
grejejo po zidu se ; nje

jih splaši korak, v polkrogu
dvignejo se, njih telesca
bliskajo kot jeklo se in
padejo na tla kot bi jih vrgel . . .
Kar pogleda. Nji nasproti
Frau von Fischmeister koraka
s komisarko. Luci krepko
stopi, tu pa obe dami
na nasprotno gresta stran . . .
bližata se . . . srečajo se
Luci klanja se spoštljivo . . .
nič odzdrava . . . v živ pogovor
zatopljena gledata v stran . . .
gresta mimo . . . Spet, kot preje,
bolj polahko gre Lucija . . .
v tilniku začuti zdaj-le
tisto čustvo tak bodeče,
kot kadar na nas od zad se
kdo ozira. Nehote se
zdaj obrne: Obe dami
gledata za njo, stojita,
Luci znova se priklanja,
skoro plašno in v zadregi —
nič odzdrava, spet se urno
obrneti, gresta dalje . . .

Luci hipno zardi se :
instinktivno jo bojazen
zdaj prešine. S tem in onim
se mirí — a ost neznana
v duše ji tičí globini . . .

Pride v park. Vonjav zmes raznih
k nji zaveje. Karafjati
se pestre na levi, blizu
nekje pa diší ji čremsa,
agate in prve rože ;
vonj orehovega listja
prevladuje, ona v velik
drevored orehov pride.
Po stezi na levo krene
v rokoko oddelek stari.
Blizu pota v bujni travi
časih kos poskoči tiho,
tajnostno jo pregleduje
s pogledom živahnim svojim.
Penica nad glavo njeno
oglasí se. In čebele
krog ušesa ji šumijo —
sicer tiho . . . sveto tiho . . .
Po stopicah gre kamnitih,

ki ob njih obtolčene so
štare sošce na držajih,
v stari park. Tu jesen, platan,
kostanj s cvetjem rožnordečim,
stare breze steljejo na
tla mi sence neprodorne.
Tu je zrak bolj hladen, vlažen.
V stari fontani, kjer nimfa
mahovita, brez roke že
davno več ne toči vode,
polno listja gnilega je.
Klop nekoliko podrta
v senco vej zakriva se.
Drevja vrhi trepetajo
šusteč tožno.

Luci stopa
nehote previdno, tiho,
kot bi bala se motiti
sen te mrtve minulosti.

»Še bolj tiho!« oglasi se
poleg nje naenkrat.

Luci
vsa prestrašena obstane.

·Gabra veja se odgrne,
na klopici tam sedi on,
znanec jetični včerajšnji.
Spet tak mirno vanjo gleda,
desno oko se umika
zopet nekam -- na upalih
njega licih spet leži
senca zelena. — In Luci
stoji, nekaj zadržuje
tukaj jo — njegovo gleda
roko mi koščeno. Tisto
spet sočutje jo prešine,
rada bi mu nekaj rekla
ljubkega — in nežno, tiho
vpraša ga: »Je-li dnes bolje?«

On nasmeje se: »Ni. Bode.«

·Ona kima z glavo.

»Kaj pa
čitate?« jo vpraša tišje.

Da mu knjigo.

»Verze!« naglo
se namuzne.

Vprašujoče
gleda ona vanjga.

»Iz vse
svoje duše jaz sovražim
to današnje rimovanje«,
se razčili, »poštenjak ni
pesnik danes! Ko napiše
le vrstico, se napenja,
slova suče, stavke, rime —
vrag jemal ga, da govoril
malo bi človeški! Piše
o ljubezni in zvestobi
in o mesecu, o zvezdah,
dobro slavi in preklinja
lumpe, liže črevlje starim
kraljem, vitezom, gospicam
njihovim in prerokuje
krasne dobe vlasti svoji,
zlati vek človeštvu vsemu —
oh, tako koščeni pojmi,
kterim davno manjka mozga!
I no, komu pa to piše?
Našim buržoazijcem! Ti so
praktični za vsako colo!

Če šestico da za knjigo,
rad iz nje i kaj imel bi!
Hvalo starih dobrih časov,
boljših dnij prerokovanje —
buržoa to rad prečita.
Potlej himne humanite
in pravičnost in sočutje,
čednost in dobroto — pojte
te mu njega ideale,
kot bi ga pošegetala
po hrbtu — to njega blaži,
to on ljubi, kadar časih
po sešitku seže verzov!
Ne da bi to jeka našlo
v njega duši, srcu, krvi —
ne, ne, ne; pa misli si po
v šoli vcepljeni navadi,
da to njemu ne škoduje,
njega sinom, njega hčeram —
in pa: to je lepo tiho!
Le podirati ne! To mu
živce razčiluje! Boji
prekucij se, revolucij.
In tak naša poezija
v tej konservativni struji

teče cela — cela, cela!«
in na klop zažene knjigo.

»Kaj me briga!« pomiri se
in s pogledom motri Luci
in ji čita raz obličje,
da ga mnogo ne razume.

A oči se svetijo ji
v razčilenju; milo ji ta
glas zvení in zdi resničen
se ji in prepričevalen,
in tak ona si le misli,
da je res to . . .

»Tu se skrijte«,
zašepeče naglo, poleg
sebe kaže na klopico.
Luci bliskoma ozre se,
že sedi. Korakov dvoje
v pesku hrešči . . . glavi dve se
vidita že: ena vitke
davkarjeve plavolaske,
druga Juriija . . . On zre ji
na sence . . . po strani ona

— preračunjeni ta pogled! —
»nikdar ne zaljubim se, moj
ideal bi bil, živeti
med zidovi samostana« —
nadaljuje ona in se
razgovori hrepeneče — —

Mimo sta . . . Za njima t.ho . . .

»Jurij, Jurij, glupi kaper«,
smeje se bolnik.

»Vam znan je?«

»Součenec . . . prej prijatelj . . .
Komično«, se spet zasmeje,
»on, poznatelj ženskih src (kot
hvalil se je), radostij vseh
sit in slastij, ta dozdevni
omrzelec, ta ljubezni
diplomat prezviti — vjame
se na prvo žabico, ki
mu čez pot priskače! Smešno!
Morda bo iz tega svatba.
Gospice instinkt je dober:
smejčka se kot na deželi

deve se smeje, krepostno
zatajuje se, pa zopet
malo nas izzivlje — vrhu
tega nádiš romantiške
sentimentalnosti — evo,
na to žuželko se vjel je
kaper naš blazeovani —
bogdaj srečo — kakor pravi
mati moja, za 2 leti
začneta se debeliti,
naveličata in skregata se
in privadita se — vendar
pusto je življeuje tako!
Toda kaj bi — vse življenje
le postranskega je nekaj,
provizornega — in to je
vse eno, kak ga živimo . . .«

Luci se zanimala z vso
žensko radovednostjo za
novo je dvojico samo.
Z radovednostjo le — nič več.
Sicer zadovoljen mir ji
leže v dušo, ko odšla sta.
Zmisli si, češ, tak je menda

drevu, ko odrežejo mu
suho vejo . . . Nje razmerje
k Juriju ji zdaj je jasno,
sestrstvo le . . . Tako rada
srečo vso jima privošči,
Jurij tudi zdi se boljši
v hipu tem ji, čuti dobro,
da odpušča nekaj mu, da
sklepa mir z njim, da doma mu
stisne roko . . . Dalje čuti,
da jo nekaj približuje
k njenemu neznancu.

»Provizorij moj se tudi
završi«, dodane trdo
on, kakor le sam za sebe.

»Zdaj še niste nič zakašljaj«,
ona teši ga.

»Kaj pač to . . .«
hipno roka njega prime
nje roko. Pogleda vanjga,
presenečena se stresne —
kar ga ona prime z drugo.
Hipna ga slabost skriví, lesk

medel mu oči polije,
v sénci zeleni se zdi ji
bled pošastno njega obraz,
trudno sope on grčaje.
Vsa prestrašena ga gleda :
kar navda sočutje silno
jo — sočutje? . . . in z rokami
svojimi glavo objame
mu, poljubi ga na čelo,
in drži ga, v razčilenju
s prsti svojimi igraje
v njegovih laseh . . . v tem hipu
v prsih njenih je donelo,
kot bi širne reke struga
v njih valila se ; medloba
lije v glavo ji opojna,
in v oči, ušesa ; vse krog
zginilo je — ona le sta
še ostala — — krog praznota
na strani se vse razširja —
v sredi ona dva . . . Polahko
on oči odpira . . . tiho
v daljo nekam se zagleda
med vejevje . . . potlej lahko
roki sname nje in sede

malo dalje v stran: »Dnes še ne,
za 10, 14 dnij morda«,
odkašljeva se, »bo konec«.

Luci zasolzi oko se.

Vanje dolgo on ji gleda
zadovoljno, kot bi bilo
to mu v olajšavo. »Glej no,
krasen zapad«, zašepeče
pologlasno . . .

»Je-li res to«,
hipno vpraša z močnim glasom,
»da ste njega . . . ljubica?«

Luci vstane, v licih vsa ji
kri plamti: »Kdo je to rekel?«

»Celo mesto.«

»Ne, ni res, ni!«

»Konečno«, on tiho pravi
brzo z mirom apatiškim,
»kaj zato? Vse mesto danes
vašo zgodovino ve, in

žitje vaše kakor knjiga
je odprta in vsakteri
z blatom jo le onečedi —«

Luci sklene obe roki:
»Nisem, nisem, vam prisegam.
Blato . . . da, šla sem po blatu,
zdaj čem znova spet živeti . . .
žitje novo . . . drugo . . . čisto . . .«
solze lijejo z oči ji.

»Buržoa ne dovolí vam,
vas ubije«, tožno reče.
»Novo žitje . . .« on ponavlja,
»zakaj gre? Da bi ljudje na
vas drugače gledali?
Da bi bila njim enaka?«
Maje z glavo »nikdar, nikdar.
Buržoa nič ne odpušča,
ne pozabi nič. Oh, rad bi
vendar še doživel dobro,
ko se gnili svet njegov in
vredbe njega vse lažnjive,
in prevara, glupstvo, zloba,
ko se to na kosce zgrudi!«

Srd ga notranji prešinja,
v prazno zre, v očeh igra mu
listja zeleni odlesk kot
igle . . . Potlej zopet kot bi
spoznal smešnost jeze svoje,
tiho govori: »Tak htel bi
časa struje te pognati
vsaj za kakšnih 20 let!
Za let 20 bo drugače . . .
Za let 20 bi vi bila
tukaj srečna . . . za let 20
bi i jaz nerad umiral . . .
Dnes oba obsojena sva,
izgubljena . . . A v celoti:
to življenje . . . Vse jedno je,
kak živimo je . . . je nekaj
provizornega . . . če potlej
kaj bo . . . ali ne — kdo ve?«

Luci ne posluša, nakrat
jasno ji je srečanje to
z damama dnes . . . Čustvo groze
zgrabi je. Ta celi park se
zdi sovražen ji, in spomni
se miru na dvorcu, tete,

dobrih bledih teh očij in
kot po mamicí otroku
stoži se po njih ji . . . Vstane . . .
tiho roko mu poda in
proč obraz obrača . . . stisne
ji molče jo . . . In odhaja,
zmir bolj urno, dokler da že
skoro v teku ne obstane
v drevoredu, kjer oreha
listje močno vonja . . . tu gre
polahkoma z glavo k zemlji
sklonjeno v rezignaciji
topi, kot žival, katera
čuti smrad krvi iz
klavnice . . .

VIII.

»Volný Občan« v novem broju
prelepo je presenetil
bralce svoje. Dvakrat, trikrat
obračali so dva lista --
»Volný Občan« ni besede!
Trdovraten molk o vsem je,
o izletu, o gospici,

o blamaži vladne stranke,
da, celo gospa županja
ima le navadno dózo —
ne besede več! Po mestu
— in celo v opoziciji —
resno majejo z glavami:
»Glej no, doktor ob zobe bo . . .«

A prebrisani je doktor
segel z roko diplomata
v kalno to situacijo.

Mesto bilo je pokonci.
Cupidi novarum rerum
bili so v mravljišči. Več in
več hoteli zvedeti so.
Razpravljali so povsodi
na trgu in po gostilnah,
po uradih in družinah.
Lahkoživci svoje skušnje
dali so občudovati,
omožene poslušale
to z rdečico so na licih.
Patricijske hčerke zvečer
na sprehodu zahajale

k dvorcu so in kradoma
se ozirale po oknih,
ne sedi-li ondi »ona«.

Frau von Janik in županja
po posvetovanju v zboru
ideta kot delegatki
k svetnici. Obe sta polni
hvalevrednih sklepov: dobri
stari dami, varani tak
podlo, hočeta odpreti
pogled in posebno mrzkost
Jurija ji pokazati;
in postaviti to kačo,
»njo« z minulostjo tak čisto,
v pravo luč; povedati vse
ji pošteno in odkrito —
skratka, ti ubogi dami
prezračiti rodno hišo.

Svetnici sta dobrodošli
kot navadno; sedeta in
govorita v levo, v desno,
o vsem možnem dolgo, dolgo,
konečno si pa županja

odkašljá ; sočutno, mehko,
kot spodobi se častiti
žni mestne glave, jame
govoriti. Frau von Janik
vtika vmes se z »ahi« -- »ohi« --,
časih s celim daljšim stavkom.
Stara dama ju posluša
presenečeno in reče,
da ve davno, kaj to dekletke
pred je bilo, da pa vzela
jo je k sebi, da jo svetu
vrne in ljudem poštenim,
češ, da ona dnes je čista
kakor dete — deva ta, da
niti hčerke lastne baje
ne bi mogla tak ljubiti.

Frau von Janik in županja
zdaj se srečata s pogledom
in strmita : kak jo Jurij
je omamil ! Da natvezi
ji kaj tacega ! O, groza !

Frau von Janik govori zdaj.
Spretno v položaju tem na

Jurija zasuče govor.
Saj je jasno. On je zmisli
to lažljivo bajko o ti
novi nedolžnosti, menda
rad pred mestom bi i njo,
teto svojo, v plašč ogrnil
strasti svoje, in da mesto
vse je vžaljeno globoko
nad ostudno to prevaro,
mesto celo obžaluje,
da toliko blata meče
se na sivo svetnico.

Kratko, resno stara dama
reče, da to ni resnica.

Z indignacijo očitno
vstaneta obe zdaj dami
in gresta . . .

Po mestu znova
zašumi . . . V ospredje zdaj pa
svetnico poinaknejo. Nad
opičjo ljubavjo njeno
k razuzdancu temu in nad

lahkoverno njeno dušo
sklepajo ljudje roke . . .

Doktor, glava opozicije,
k Juriju na to zaide.
V glavi velik plan osnuje.
Jurij motril je nevtralno
mišjo vojsko tam po mestu,
sem ter tja, kot se spodobi
bogatašu patriciju,
k vladajoči se nagibal
stranki je. V globini duše
zoprno mu bilo tisto
demokratstvo opozicije.
V Pragi često je citiral
v govorih političnih
z uverjenjem pesnikovo :
Odi profanum . . . In dokler
vrole v prsih so mu težnje,
sanjal je, kak morda enkrat
»von« pritakne si k priimku
ali zvočno baronijo.

Doktor ga doma ne najde,
češ, na polji je.

Za njim gre.
In med repe lehami tu,
kjer je mrgolelo polno
bednih in potnih ljudi,
v žaru solnca, v žvrgolenju
drobnih ptic, višnjem dimu
cigaret mi hodita in
govorita mnogo, mnogo . . .

Spet novica gre po mestu :
Jurij v opozicijo je
prešel, solastnik postal
»Prostega Občana«, bode
kandidiral za poslanca
v zbor deželni, bo v nedeljo
govoril, ko prapor belih
posvečen bo veteranov
na otoku ; »Prosti Občan«
zdaj izhajal bo s priligo
satirično s slikami — in
druge stvari bliskovito
švigajo po mestu našem . . .

Pri obedu se župan je
silno srdil : »To si ti mi

spiskala!« očital svoji
ženi. »Kot ose ste na to
dekle! A vse skupaj niste
boljše! In s tem svetovalcem
že nehajte!« Zdaj županja
vstane, za besedo vsako
vrne jih deset, sijajno
svojo čast in svoje stranke
mi obrani in naposled
solz ji zatrepeče par na
obrvih, zaplače, k stropu
zdaj župan pogleda in, kot
branil bi se, mirno začne:
»Aber Kätzchen, saj ti nisem
rekel nič tak hudega . . .«

— — — — —
— — — — —
— — — — —

Dvajset let je, kar povrnil
se domov je od vojakov
Vaclav Benda kot narednik.
Križ na prsih se mu svetil
je (za Solferino namreč)
in medalija srebrna

(za Sadovo). Vrnil se je
v rodno občino z idejo :
da po vzoru drugih mest je
treba pri nas osnovati
društvo hrabrih veteranov.
50 se dobrih mož je
precej priglasilo mu.
»Radecki« ga je nazival.
V praznikih : na telo rešnje,
na cesarjev rojstni dan,
na vstajenje, pri pogrebih
društvo bilo je v paradi.
Ko zastavo so krstili,
kumica je bila knežnja.
Vsaki član je bil ves v zlatu,
proge in trakovi hlačni,
na našitkih — vse je zlato ;
na klobukih se mogočno
majalo però je črno.
Vaclav Benda kot predsednik
rad je gledal te junake,
kako se je v njih oživiljal
pri paradah duh vojaški !
Kakor če dosluženi konj
naenkrat za plugom čuje

Evgena koračnico!
Spet ponosno gre po taktu,
zarezgeče, glavo dviga —
tak gredo s korakom čvrstim
veterani, ko pred mestno
vlado defilirajo!

A pred 2 letoma spet
po navodu doktorjevem
novo društvo veteranov
je nastalo. Strogi Benda
namreč spodil mnogo mož je
leskalačnih, češ, nosili
niso ni cesarske suknje.
Vboge te brezdomovince
doktor skliče in predlaga
jim pravila. Novo društvo
je nastalo. Član je lahko
vsak bil brez izjeme. Društvo
štelo mož je skoro sto. Še
dražja bila uniforma
ta je nego prvih. Še več
bilo je na nji zlata, in
na klobuku se zibalo
belo je pero. Še večje

nosil je ime osebe
kot je sam maršal bil sivi —
skratka: tekmeč prenevaren.
In je rasteł. Mnogo črn h
Bendo brž je zapustilo,
zbog peresa šlo je k belim!
Zdaj še beli so dobili
prapor svoj. Za kumico je
šla seveda doktorica.
(Knežnje niso tu imeli,
zato doktor je na shodu
silno demokratiški pravil:
češ, mi nimamo več plemstva,
narod — to je ljudstvo samo
itd.) — —

Na nedeljo
pri veliki raaši prapor
blagoslovili so, nesli
ga na otok. V senci hrastov,
sredi miz restavracijskih,
oder je govorniški
praporčkov poln in zelenja.
Otok poln je. Blizu odra
mi sedi honoracija.

Doktor ondi je s soprogo,
teta z Luci, davkarica
s plavolaso svojo hčerko
(davkarica, modra mati,
tudi prešla je v ta tabor;
dobro videla je ogenj
v prsih Jurija do hčere.
Govorice pač je čula
o njega razmerju k Luci,
toda hčere ekzistenca
bila ji nad vse. O prvi
priliki mu reči htela
je, da samo ena biva
conditio sine qua non:
pošlji tisto punco z doma).
Davkar, birokrat ta pusti,
bil je tu in 2 adjunkta,
kupec Iskra s svojo ženo,
stotnik Knotek, svetnik Vrzal,
kramar Vrba in lekarnar,
medicinae universae
doktor Řehák, žene, hčerke
veteranskih odličnjakov,
ki sedaj so stali v krogu
oko! odra. Tiho vse je,

hrastovo šumi vejevje,
bližnji jez buči, grmi.

Jurij govori, izprva
mirno, časih pokašljuje,
na papirčke gleda, časih
redke si lase pogladi,
vedno bolj se razognjuje,
akcentira, treska, časih
dela pavze učinkjive,
geste dobre, kima z glavo :
z Belo goro je začel in
z dvestoletnim trdim spanjem
leva našega, govoril
o čudežnem probujenju,
vtaknil sem citat Kollárjev
(tisti o pastirski koči),
shkal je konstitucijo,
Bachov despotizem, z ognjem
je razpravljaj o diplomih,
februarjevi ustavi,
opoziciji pasivni
in o vstopu v zbor državni,
pravil potlej je obširno
o politiki drobtin, o

gnili stranki oportunski,
vladi zaprodani, in o
novi, bližnji eri, ktera
mož zahteva novih, nove
organizacije ; (tukaj
spet Kollárja je citiral :
Pracuj každý — in tak dalje),
prešel z ličnim tem obratom
k belim našim veteranom :
zval jih narodno legijo,
ki na nje gotovo lahko
apelira domovina ;
prapor, ta simbol presveti,
se sedaj jim izročuje,
naj vihra na čast in slavo
društva ino domovine.

Praporščak zastavo dvigne
zdaj v višino vrtoglavo,
godba svira : »Kde domov mŕj!«
Temelje otoka stresa
burni plosk in vpitje : Slava!
Kutzendorfer, mojster godbe,
pa spusti še : »Hej, Slované«,

»Tážete se«, »Moravičko«,
»Naprej« — znova plosk in vpitje.

Jurij ves rdeč odstopi.
Doktor k sebi ga privije.
Občna gratulacija in
napitnice, slava, slava!
Davkarjeva plavolaska
komično pol, pol resnobno
čestitaje vdari z ročco
na odprto dlan njegovo.
Jurij poleg nje se vsede.
Doktor vstane: »Tiho, tiho!«
Doktor Juriju napije
z zánosom. In zopet: Slava!
In kozarci žvenketajo,
godba tuš grmi. In Jurij
kumici nazdravi. Zdaj pa
strašen furor rhetoricus
(strast specifično je češka)
zbor obide. Govori se
razni mi vrste, pozneje
2, 3 govorniki se
v istem hipu kosajo.
Kutzendoifer brezobzirno

marš za maršem s polno silo
spušča tja na zborovalce.
Pivo v grlo vlivajo si.
In peresa majajo
kaj sumljivo se po strani
na buticah.

Rdeča zarja
solnčnega zahoda pa od
Labske reke se odbija
in razliva po otoku.
Pozlačeni zrak se polni
s sivim dimom od tabaka,
koti plazi se po kačje
skoz vejevje hrasta k nebu.
Plešejo komarjev roji
sem ter tja v vrtečem krogu.
Drobni devajo markerji
svečice v steklenih zvonih
že na mize. Šum in hrum je.

Luci pa sedi kot soha
brez življenja. Ta veselost
ji je tuja, ne ume je,
kot da motri vse z daljave
od nekod. Izpregovoril

nihče z njo ni, razven stara
dobra teta. Ni besede.
Čuti, kak se vsi bojijo
z njo dotike. Če pogleda
kam, oči umikajo se,
ki napeto v njo so zrle.
V prsih svojih čuje pesem
znano zdavnaj zdaj zveneti:
— Saj le enkrat smo na svetu,
kras je nam le enkrat v cvetu,
lice zguba nam starost —
aj, kje naša je mladost. —
In ta pesem se ji vrača
neprestano, v sebi vedno
jo prepeva . . . žalostno tak
dnes zveni ji, tak obupno,
kot bi pokopavala z njo
mlado, prazno svoje žitje.
Časih bliskne ji na misel
tista glava s temnim okom, —
desno gleda malce v stran,
a vendar le nanjo gleda.
To boli jo . . . Kje sedaj je? . . .
Kaj bi raje tam sedela
v parku spet tak poleg njega . . . --

zdaj razločno čuje kašelj
njegov in se vsa pretrese.
— Saj le enkrat smo na svetu —
Da bi mogla odkupiti
njega žitje s svojim žitjem,
tako ničnim, izgrešenim! . . .
Sobica se ji prikaže
s prejšnjih dob . . . tam v tisti hiši
jasno vidi samo sebe
pred zrcalom . . . češe se . . .
— Saj le enkrat smo na svetu —
čuti skoro, da v tem blatu
bila srečnejša je . . . Kaj bo? . . .
Strese se . . . in slutnja neke
temne grozne katastrofe
mrazi jo . . .

Večer je bil že.

Luč je bila že na mizah.
Pestrobarvani lampjončki
na drogeh med njimi so se
zmajevali. Ljudstvo se je
drenjalo. Slaščičar Cvrček,
umni mestni pirotehnik,
spuščal roj raket je pestrih.

O priliki doktor skloni
k Luci se, v obraz jo vščipne,
izzivaje v oči ji gleda,
vpraša jo: »No, kak je, mucka?«
In ta ton jo zopet spomni
tiste hiše . . . in življenja . . .
Trpko se zagleda vanjga
in ne reče ni besede . . .

Doktor pa odstopi z neden.
A v tem pride mimo Jurij,
Luci čuje, kak mu doktor
po ramenih sladko trka:
»Bratec, ti imaš prigrizek!
No, ukus imaš!«

In Jurij
mu razlaga nekaj, doktor
smeje se in maje z glavo . . .

Stara teta, trudna vsa že,
gledala je in dremala
skoro. Doktorica zdaj se
vsede poleg Luci. Krila
nje šume svilena, če le

malo se premakne, puder
vonja z male njene glavce,
v bledomodrem oku večno
koprnenje po razkošju
ji drhti, preljubezniva,
gracijozna vsaka njena
kretnja je, pogled, smehljaj.
Par vsakdanjih stavkov reče
in že lahno na županjo
krene, k tistim damam, ki se
zjutraj shajajo na trgu
v oni hiši k opravljanju.
Jako duhovito krsti
jih inkvizicijo mesta,
in v humorju šepetaje
pravi ji o nekih poljskih
zgodbicah iz njih življenja,
vprašanje nastavi Luci
časib ali pogled tak, da
kri ji vsa zavre v obličje.
Potlej malo ji pokaže
bolj zaupno se in slika,
daje ji slutiti to in
ono — a z vsem tem le rada
Luci bila bi ujela,

konečno jo skrito vpraša
z naivnostjo deve mlade,
o skrivnostih ljubavi
proste . . .

Luci jo pogleda
v sramu, strahu, presenetju . . .
Doktorica še jasneje
vpraša jo . . .

A Luci trdno
zroč na beli prt namizni
zašepeče: »Milostiva,
oprostite, nemogoče
mi o tem je govoriti . . .«

»Meni skrivati ni bilo
treba se«, ji zašepeče
doktorica z ironijo
in odide gracijozno . . .

»Draga tetka moja«, stresa
Luci nežno stari dami
roko, »draga tetka moja,
prosim, idiva. Vrtil se
v glavi mi.«

»Kje pa je Jurij?«

»Tu ostane.«

»Pojdiva.«

In črez ozki most prišedši
sedeta v kočijo, Luci
teti vrže se v naročje,
glasno, žalno tak zaplače,
kot hotela bi izliti
vse gorje današnjega dne,
vse gorje življenja svojega . . .

IX.

V voglu hiše si je vredil
Jurij svojo delavnico.

Težke portijére malo
v sobo spuščajo svetlobe.
Vzorno tukaj je posneta
dumna, vznešena poltema
kabinetov velikaških.
Z Dunaja oprava hišna
še bolj je pomnoževala

resni vtisek : motni eben,
svetli pliš, mahú zelenje.
Havlíčka, Sladkovskega je
v lesorezih dovrševih
na veliko steno pribil
zraven Husa od Brožíka.
Okrog mize je obesil
— vse v okvirjih pozlačenih —
slike sedmih mladočehov,¹⁾
ki v državnem zboru prvi
so branili sveta prava.

¹⁾ »Mladočehi in Staročehi so si bili navzkriž zaradi tega, ali naj poslanci vstopijo v dež. zbor ali ne. Mladočehi so bili 1. 1868. že spiva za vstop v deželni zbor, a takrat so še prijenjali in se udali večini; zdaj pa — ko je bila večina poslancev proti vstopu v dež. zbor — je 25./11. 1873. odložilo 29 poslancev mladočeških mandate z namenom, da se dajo znova voliti pod geslom pozitivnega delovanja v dež. zboru. Pri dopolnilnih volitvah sta bila pa izvoljena le 2 Mladočeha, katero število se je pozneje zvišalo na 7. Ti poslanci so vstopili v dež. zbor, toda vse njih delo in prizadevanje se je razbilo ob brutalni odpor nemške večine. Vkljub temu so Mladočehi vztrajali in v grudnu 1874. ustanovili posebno politično stranko, opinjajočo se ob demokratična in liberalna načela.«

»M l a d é i n t e l i g e n c i.« pag 71.

Veliki regali bili
so ob stenah, polni zvezkov,
knjig debelih in učenih
o narodnem gospodarstvu,
knjige prvih filozofov,
zgodovine in brošure,
govori politični vsi
od Demostena začenshi
do Bismarcka; in citatov
zbirke, ki jih Nemci pridni
zbirajo, razvrščajo po
vsebini v mogočne zvezke,
in ki so za ornamente
prav izvrstni retorjem.
kupil si je protokole
in državne in deželne
zakonike trdo v usnje
vezane -- to zmes velika,
s ktere vzel je časih to al
ono, stran prebral, zazdehal
in nazaj položil knjigo.
Velika pisalna miza
polna aktov je, papirjev,
dan na dan sestavlja pridno
govore tu kandidatne,

polne ognja in obetov,
dobrih vseh stanov volilcem,
polne bliskov, strel žvepljenih
zoper Dunaj nepodajni —
bližale so se volitve
slavne v mesecu juliju!

Doktor ga poseća često ;
pušita, a Jurij čita
krepke svoje filipike.
Doktor pa mu jih popravlja,
se smehlja in zagotavlja
velik vspéh, mandat brezdvomno ;
rekel je, da odbor stranke
s Prage pošlje zaupnika,
čigar gibčni jezik bode
njega spremljal po okraju ;
svetoval očetovski mu,
naj konča že skoro tisto
stvar z Lucijo, češ, da on pač
veruje, da častno dela,
a volilci v tem oziru
da ljudje so nerazsodni,
težko bodo razumeli
tako rehabilitacijo

te poštenosti deviške . . .
On naj modro se oženi :
davkarjeva Anka deva
polna žitja je in ognja,
nje naročje da obeta
mnogo krasnih hipov možu.
Jurij je le z roko mahnil
in dejal, da si premisli,
a premišljal ni. Zato ni
časa imel ni veselja.

V dimu smotk pa je sanjaril
o bodočih dneh razkošno.
Plavolaso Anko vzame
kmalu si gotovo. V sladkem
je razburjenju drhtel, če
mislil je na nje naročje —
toda kot mušice zlate
misi te si je odganjal.
Duša se mu je zdvojila :
večji del drugam je stremil.
V zbor deželni bo izvoljen,
ondi govoril in slaven
mož postal. Ime njegovo
znano bo po celi vlasti,

govore njegove čital
narod ves bo v listih stranke,
v manjših listkih in potem še
ponatiskane posebej.
Pridejo deputacije,
to in ono si želijo
tu jih vzprejme, v sobici tej
(možko jo je ogledoval
čehrajoč lase si redke),
tu jim bode odgovarjal,
roke stiskal in jih spremljal
k vratom svojega posestva . . .

Stopnja k daljnjim činom mandat
je deželni; v zbor državni
bo izvoljen, govoril na
Dunaji, grmel in treskal —
dalje misliti ne more,
sanje se mu zavrtijo
divje in glavo upogne,
zamiži in potopí se
v blaženo, prijetno morje
tajepolnih dni bodočih.

*

»—ýsské Listy« so začeli

boj med tem na celi črti.
V uvodnikih in novicah
treskali so v kandidata
Jurija, v načela, misli
njega in načrte. Govor,
ki imel ga na otoku,
so nazvali blebetanje
dojenčka v politiki,
javno so pribili žitje
njega v Pragi in vprašali,
če tako se je pripravljaj
k serioznim težkim bojem
za naroda sveta prava;
feljton — z naslovom tem-le:
»Zakulisje« — ki prošpikan
za vrsto bil ostij pikantnih,
ki, kot v mestu vedeli so,
zdelala jih v tisti hiši
na trgu sesija damska,
urednik pa vladne stranke
(bivši študent, ki lasje mu
svetle barve ržene slame
segali so na ramena)
jih odel v prozorno formo —
ta feljton je pripovedal

o spokornih Magdalenah,
o egiptski, palestinski,
ena z glavo je mrtvaško,
drugo ima leva, in o
tretji, ki je že bolj modna,
ki za onih vzorom gre po
trnjevi stezi kreposti,
kamor speljal jo bodoči
vodja naroda, zdaj skupaj
hodita po nji, in teta
daje njima blagoslove —
v teh slučajih kajpak mnogo
so pomenjala ušesca („“).

»Prosti Občan« ni lenaril,
z dobro mero je plačeval
vsak udarec; na njegovi
strani bili so smejalci
mesta, saj v prilogi svoji
tak lepo nasprotnike je
tepel v ilustracijah: tu
je župan, rogat mogočno,
gospod svetnik in županja
tlačita mu te rogove
se smejoč na temeno;

Frau von Janik, komisarka,
Frau von Fischmeister in cela
hiša na trgu na voglu
je naslikana prekrasno :
glave šilaste, iz ust jim
seka dolgi tenki jezik
kot pri kačah razcepljeni —
drugič vrsta čarodejnic
na metlah leti ponoči,
5 i 6 je slik se takih
vsakih 14 dnij podalo
pred požrešne oči mesta.
In ti teksti!...

Boja strast je
kot bolezen nalezljiva
zgrabila celo mesto.
Zdelo se je kot bi Welfi,
Ghibelini oživljali
v teh ljudeh nekdam preprostih.
Delajo pa i sodišča :
tam se vrača čast zgubljena,
tam kaznuje obrekljivec,
po končani obravnavi
zopet priče skregajo se

kar v dvorana^h sodnih svetih —
nova tožba, nove kazni
in recurzi zmiraj višje —
kri husitska je zavrela
v žilah dobrih prebivalcev;
deca bcžjih vojevnikov
zvečer po goštilnah svoje
uvjerenje dokazuje
s steklenicami in pestmi;
sin z očetom, in brat z bratom
se razide v gnjevnem sporu —
starci so majaii resno
s sivo svojo glavo in
sklepali roke koščene ...

*

Luci teklo je življenje
pusto kakor dan jesenski,
brez bolesti, brez bridkosti,
duša njena ni imela
več moči nobene že za
eruptivne vzbruhe. Neka
mutasta rizignacija
kot oblaki listopada,
ki iz njih ni več nevihte,
mislj nje zastirala je.

Tak sedela je pri oknu,
tak mehanično je pletla,
nje oči pa gledale so
valovito deteljišče —
videle ga niso. V tem so
ji stvari vsakdanje, proste
begale po glavi. Često
spomnila se je besede
kakšne, v duši ponavljala
jo je vedno, čula jo je,
v notranjem premišljevala,
pak si rekla: ta beseda —
kakšna glupost! — Spomnila se
je romana, ki ga nekdanj
brala je: prizor, ki takrat
ni zanimal je prav nič,
živo zdaj se ji pojavlja;
iz njega osebe vidi
govoriti, smejati se —
a vse traje tako dolgo,
ti ljudi ne morejo tu
priti z ničemer do konca —
Luci nepotrpežljivo
zdrzne z roko, kot bi htela
premakniti jih in misli:

kako vendar sem neumna! —
Spomnila se je možaka
— nek ubog drvar je bil —
ki je vlekel voz drva na
visokanski vrh. Očitno
vidi, kak moža počasi
že moči zapuščajo, na
rjavih sencih temne žile
bijejo, zatekajo in
tresejo se njega meča —
ta vrh pa je vedno višji,
temena mu ne dogledaš.
Vroče kaplje potu lile
Luci so po čelu, sencih,
težko sopla je, kot sama
vlekla bi tam tisto breme —
dokler ni očij odprla,
se odsopla — zginilo je. —
Spomnila se je par tonov
iz napevov znanih pesmij,
spomnila se njih besed je,
čudnih in brez vsake zveze,
to ji v duši je zvenelo
tako vztrajno enostavno
kakor v listopada dnevu

mračnem žice telegrafne
na planjavi zapuščeni.
Redko le prešinilo ji
nekaj dušo je kot igla,
ostro, brezimensko čuvstvo —
a za hip le — njena duša
koj zapredala se spet je
v tisto trudno polospanje.
Često se je stara dama
v nje zagledala oči;
nekaj žoltega je zdaj v njih
trepetalo, kot tiščali
bi višnjevi kolobarčki
jih v dupline, lahni nadeh
radosti razposajene
in živahnost odleteli
z njih sta, ostal je le dolgi,
tihi in brezčutni pogled.
Nje obraz imel je barvo
alabastra rmenkastega,
bil upal je. Ustni njeni.
tenki, jasno rdeči ustni
sta otprli. Vsaka kretnja
težja ji je in okorna.
Šalam in besedam tete,

knjigam in spominom, vsemu
se je medlo le smejala.
»Kot gosenica je«, često
mislila je stara teta,
»predno se zabubi«. — Časih
le je jasno videla vse
nje življenje zamorjeno,
ali v detskem optimizmu
duše svoje mislila je,
da bo skoro vse drugače.
Spremené ljudje se, bodo
motrili jo z drugim okom,
in bo dobro — teta stara
si je znala ohraniti
v dolgem vsem življenju svojem
trdno vero v neko višjo
neupogljivo pravičnost...

Neko praznično dopoldne
v crkev pelje jo. Klopi
stare lesketajo v temni
rdečerjavi se bliščobi.
Prazno je še. Sedeta.
Luci nehote pogleda

ua altar. Altar je star.
Nerazločna črna slika
tam med oknoma visi,
šipe pestre pa svetlobo
barvajo od zunaj. Štirje
svetci ob straneh stojijo,
delo neokretne roke
mojstra iz dežele. V svetlih
barvah so se zdaj blisčali.
Luci pa je vanje zrla.
Komični so se ji zdeli
gladki njihovi obrazi,
slikar renovator točno
jim označil modrosivo
sled obrutih brk in brade
po upalih je obličjih.
Gledala je v stolp prahu, ki
z mozaičnega se tlaka
napošev vil k oknom pestrim.
Višnjev, valovit in lahek
kakov dim kadilov ji na
cerkvico vasi je rojstne
v gorah tam budil spomine.
Cerkev v tem se naglo polni.
Cvet honoracije mestne

v dragih krilih, v biserih je
pred altar šumeč, šusteč šel.

V pivonjkovih svojih krilih
noter splove zdaj županja
s težkimi uhani z zlata;
doktorica kakor vila
bledorožasta strepeče
v klop. Nje tilnik Luci vidi
in umetni učes na tej
živi glavi baš pred saboj.

Suha Frau von Fischmeister zdaj
pride moški in pokonci,
črni kroj kot uniforma
ji pristoja.

Fran von Janik
pride v čudnem žoltem, toda
dragem oblačilu — Clotild,
komisarka, poštarica,
Jskrova gospa in dame
odličnjakov veteranskih
vstopajo in sedajo.
Vladna stranka gre na desno,

«Opozične dame v levo.
V njuno klop pa ni nikogar.
Dame, ki so zamudile,
vračajo se, zad stojijo.

Klop ta bila radovednih
strogih je pogledov tarča
od obeh strani. V pobožnih
teh ljudeh je vrel gnjev sveti,
kot bi pravili pogledi:
kak se »ta« predrzne semkaj
v hram Gospodov? —

Stari dekan
z asistenco kapelanov
v belem in zlato obšitem
je ornatu imel mašo
veliko. In s kora orglje
so grmele, gosli, basi
k glasom hčeric patricijskih —
peli mašo Führerja so.

Ob tej godbi Luci dušo
tesni so obšli spomini
tistih maš, nedelj vseh tistih,

ki pri njih kot dete drobno
pevala je... Tam na orglje
oče njen igral je. Svetlo
solnce je skoz eno okno
padalo na angelca tam
zlatega, ki bil je prva
nje ljubezen... Stari župnik
zmir po maši ji dajal je
desetico novo... Mamka
čakala jih doma je
v kuhinji, kjer jedli so...
V kuhinji pobeljeni so
letale po steklu oken
zlato zelenkaste muhe...

Luci zdaj v naročji sklene
roki, moli — ustni njeni
bili sta zaprti — v duši
le mehanično na pamet,
brez namena in brez cilja
moli... koprneče bil je
to pobožnosti izliv, ki
jo prevzela je vsled godbe,
vsled spominov, tega vzduha,
kjer kadila vonj drhtel je,

vsled praznote osamele,
ki kot zavoj črn leži na
nje nekdanjem svetlem žitju...

V klopi tej sta bili sami
celo mašo...

Zunaj solnca
rožnikovega jo žar in
glasna struja mestnih ljudij
ogluši. Kar nehote je
zmir bolj naglo teto s saboj
vlekla...

Krasen obed. S Prage prišel
je obljubljeni zaupnik.
Duhovito je in sladko
Jurju jel govoriti.
A obleka svetla, hlače
jako vzorno zlikane
Jurija v oči se bodle,
da ga je zavidal misleč:
Ta fažona! To je dečko!
Vse je vedel, vse govoril,
vse je bil: politik, kritik,

literat, najemnik lista
v Pragi, o situaciji
naši nasituje pet
lističev on pokrajinskih
s članki temeljitimi, a
časih v stolpcih zmir odprtih
njemu, rad zagradi koga,
čast, ime pomaže, delo
mu (in pravi: Dnes napisal
s Prage seri dopis družabni),
Rusko, Francijo, Hrvaško
on pozna, razmere poljske,
fenomen, steber oprične
in kadet poslanstva skrivni,
petolizec, ki izvrstno
uporablja zna vsako
opravljanje — človek, ki je
zlata vreden.

Pri obedu
z vljudnostjo je delikatno
damama dvoril obema,
časih motril je Lucijo,
češ, saj vemo marsikaj, a
smo spodobni — in molčimo.

Z Jurijem le je govoril,
t. j. govoril je sam in
Jurij slušal. Vse poznal je
politično zakulisje,
o poslancih, žurnalištih,
o ministrih — o vseh vedel
anekdoto je, pikantnost,
v tem pa zvito o priliki
Jurija je podpihoval,
češ: Ta zna se — ni res? kaj?
Toda vi ste pravi dečko! —

Jurija je kar očaral.
Po obedu v delavnico
ideta, kjer koj umestno
ta gospod omenja, da tu
manjka znanih znakov Češke,
a da on mu preskrbi jih.
Jurij govore mu čita.
V tem zaupnik pije vino
(fino vino!), puši, časih
hvali, časih pa navdušen
ves popolnoma soglaša.
Jurij s kota zdaj prinese
cel zabojček; »Prosti Občan«

v tisoči izvodov tu na
skoro pot je bil pripravljen.
Pesen krasna je na čelu
(podučitelj mestni zložil
skrivši jo po naročilu),
apostrofuje volitve
slavne, velike volitve
julijeve! Dolje precej
govori se o blaniških¹⁾
vitezih, o Beli gori,
o Husitih, o modernih
in o starih in o novi
eri v zgodovini Česke,
kri obeta domovini —
in tak dalje, in tak dalje
dva predolga gosta stolpca.

Zaupnik razgovori se
(povod daje mu k besedi
pesem ta na čelu lista)
tu o pesmih in poetih,
in o kritiki, o sebi.
Češ, da strog je, brezobziren,
da zato sovražijo ga

¹⁾ pravljiki vitez.

pesniki. Pa kakšna vendar
zdaj je naša poezija ?
Li pri nas je kdo napisal
»Rolanda besnečega ?« Al
»Raj zgubljeni ?« »Luzijade ?«
»Fausta ?« »Božjo komedijo ?«
Prazne sanje ! Kaj imamo ?
Le par tenkih knjižic verzov
»Jitřní písně«, »Nové písně«,
potlej »Písně Zavišovy«¹⁾
(te poslednje on odkril je,
on jih znal prav oceniti).
Kaj pa dalje ? Vrchlický ? Hm !²⁾
Onda ga lepo strupeno
v kritiki je špiknil, češ, da
res talent ima, mogoče,
da napiše stvar veliko,
njega 40 knjig da
doslej so samo igrače.
In ostali ? Beda, beda !

¹⁾ Naslovi čeških pesniških zbirk.

²⁾ O Vrchlickem se trdi, da je največji izmed živečih pesnikov čeških; vsaj najplodovitejši je. J. Sládek in E. Krásnohorská sta napisala več knjig poezij.

Nimamo poetov, ampak
 le verzifikante. Sládek?
 Za nič. Kot Homér ne piše,
 Krásnohorská ne kot Zola —
 in sam Zola naj bi pisal,
 ne kot piše — ampak kakor
 Tolstoj. Nič ne obrekuje,
 ne, to vse je pisal javno.
 Kaj generácija mlada?
 I, puščava. Ondan Machar
 pesmi izdal politične —³⁾
 dobro ga zato je skresal!
 Ta predrznost! Še poetje
 bodo politikovali!
 Machar bije žurnaliste,
 retorje, državno pravo,
 Vseslovanstvo celi narod
 rad ozdravil bi ta mož!
 Kot da nima zvezd in lune,
 cvetja, spomladi, šumenja
 gozdov in potočkov! Doslej
 črpali poetje tod so —
 zdaj pa naj bo brž drugače?

— —
³⁾ Tristium Vindobona. Sedaj že v 2. izd.

Dobro ga zato je strgal,
ne le to, — vse delovanje,
ne le to, i čast in ime
rebelanta drznega. —

Jurij (le na pol ga slušal
je in, kar je slišal, vsega
ni razumel) mu pokaže
daljnje članke časopisa:
Svoj životopis, zanosno
spisan, in program, s katerim
on volilcem se predstavlja;
s perom ostrim »delovanje«
uničuje vse človeka,
ki 10 let je zastopal
ta okraj; statistika je
grozna davkov, ki na Dunaj
od nas tečejo; številke par
drobnih, ki se vračajo k nam
z Dunaja — še mnogo drugih
bomb, katerih vsaka lahko
vrgla v zrak bi pozicijo
še tak trdno privrženca
vladne stranke; a zaupnik
prorokuje mu bodočo

slavo in velikost. Dalje
pijeta in govorita
polna ognja do večera
poznega...

*

V grajski park gre po obedu
Luci. Vse je tiho. Kalni
zlovestni oblački tam na
horizontu vstajajo. Ni
listek se nikjer ne gane.
Prah povsodi siv leži na
drevji, travi, po grmovji.
Težki vonj akatov z vonjem
tu trepeče orehovim,
meša se z rož žoltih vonjem.
Sto in sto kričečih lastovk
kroži okrog pestrega
stolpa na višavi.
Luci po stopnicah starih
gre, po stezi, ki kot s snegom
je posuta — beli listki
cvetja čremse tu ležijo.

Tiho vse je naokoli.
Luci bistro se ozira
po vseh stezkah. Vse je tiho.

Drobni detel dolbe nekje
deblo staro. Lastavic
vrišč razlega se od stolpa
časih lahko, časih krepko.

Luci pa gre hitro dalje.

Tu-le ta klop... Kako silno
srce ji sedaj zatolče!
Kri ji šine v lice kakor
ogenj... Klop je prazna... Gorek
vzduh okoli, kot presičen
s starim vonjen po plesnjavi...
Luci na obraz lepe se
nitke pajčevin in v lica
treskajo komarji besni ji...

Luci pravi sama sebi,
da gre kar tako, na sprehod,
da ne išče tu ničesar --
toda zmir hitreji stopa,
vedno gleda po vseh kotih,
po klopeh -- povsodi prazno...

Dvakrat park prehodi celi,
solnce luč postaja žolta

Mrtvaški
zvon še vedno poje. Naglo
po stopnicah, drevorevu
šla je in iz parka...

Teta
na dvorišču govorila
z oskrbnico je.

»Pomisli,
Luci, vbožec že umrl je«,
kliče ji.

Ta kratki stavek
živce vse izpreleti ji.
In zazdi se ji, da to ji
že je znano. Da ji pravil
nekdo v parku je. Vprašala
po imenu ni... nič več
ni vprašala — vedela je...

X.

Na fačadi v zlatem lesku
česka krona se leskeče,
spod visi pa znani venec

s suhих igličastih vejic,
skoz vežo na dvor se pride
(veža polna je vonjave,
ki tišči sem skoz odprta
vrata kuhinjska). Za dvorom
gor stopnic pelja sedmero,
in na vrtu si. Kostanji
tu raztezajo košati
svoje veje nad belimi
mizicami. In velike
sredi miz stoje svetilke,
v nji komarji se in vešče
slepo zaletavajo. Krog
v pozah složnih, malomarnih
tu sede meščani (tisti
le, ki prisegali so na
prapor opozični, noga
vladnih nikdar sem ne vstopi).

Tu v razgovoru sedijo,
sodijo o politiki
in pa še o tem in onem,
izpijó po 2 al 3,
pušijo in zakvartajo
in odhajajo domov.

Pod verando, koje stene
so polepljene z nebrojem
slik izstriženih iz naših
časopisov, okrog mize
honoracija poseda.
Tu se vodi politika
v svojem slogu : serijozno
mestna in deželna tu se
rešetá, državna, celo
evropejska ; tu sestavlja
strateg doktor za vsak boj
na šahovnico rotovško
svoje zvoljene figurce ;
zaupniki tu zvedo še
z rokopisov invektive
in škandale, kar v bodočem
broju ima »Prosti Občan« —
In želje županje često
vidijo verando to (krog
poldevete zvečer), kako
dinamit jo anarhistov
vrže v zrak, — oj, slastna slika
tođa žal, da samo slika! ...
Devet ura ... V žoltem svitu
vrt topi se. Polno je.

Popoldné nevihta mala
je shladila žgoči grad.
Tako sveže prosto je tu.

Pod verando danes dolga
miza stoji. Crême tu ves je
opozični. Doktor, Jurij
z zaupnikom stranke z Prage,
stotnik Knotek, kupec Iskra,
davkar in lekarnar, oba
pristava in svetnik Vrzal,
medicinae universae
doktor Řehák, kramar Vrba,
glava občanskega kluba,
odličnjaki veteranov
(belih namreč) — vsi nekako
v slavnostni so dobri volji —
gospod z Prage — ki je del
centra naše politike,
ki odhod jim luč prinaša
poleg raznih pikantnostij,
Jurijev gost, dober znanec
doktorjev — in okrog mize
vsak navidezno pazljivo
sluša. kaj se govori, a

vsakdo misli v duši svoji,
kaj pove naj, kdaj, kako, da
kar najlepše uveljavi
se in vseh krog mize nase
bi pazljivost obrnil.

Živo tu se debatuje.

Kramar Vrba hvali dnešni
članek z »Listov Narodnih«¹⁾:
»Nuž, Ty rozsud', český lide!«
(Ljud naš — bralec moj, oprosti
avtorsko mi temeljitost —
bode naj sodnik najvišji
vseh dejanj poslancev svojih.
Ljud naš ljud je izobražen,
koj spozna z instinktom zdravim,
kaj mu hasni, kaj mu škodi.
Ljud naš davno je spregledal
slabo babjo politiko
siromašne vladne stranke.
Ljud naš bo jo sodil, bode
jo obsodil. Neomajne
in odločne za najhujšo

¹⁾ Glavni dnevnik mladočeški in svobodomiselni.

opozicjo najde može,
z drugim glasom zagrmè ti
v praškem zboru. Ljud naš pošlje
i na Dunaj druge ljudi.
Tam drugačna bo beseda.
Naš dvorepi lev se mora
v moči zopet pokazati.
Dvanajst let ga vodi ondi
zaprodana vladna stranka
zvezanega po cikusu
k smehu lumpov, k sramu vlasti.
Krvni greh ta naj poneha.
Vso državo naš živi ljud
z žulji svojimi — zahteva
pa le svoja sveta prava —
in dobi jih. Ker odpira
temu se, kateri trka.
Novi ljudje bodo bili
z močno pestjo — in tak dalje,
na treh polnih stolpcih vsega.)

Zaupnik se pa smehljaj je
tajinstveno in pomembno
kakor človek, kateri vsem in
vedno vidi za kulise.

Nekaj časa že je kašljal,
roke mel si in presedal
se lekarnar, nekaj htelo
mu je z grla, ko pa praški
gospod vljudno ga pogleda,
pogled ta ga osrči.
— Čudno ni, je del, če tu na
kmetih, daleč od življenja,
ni vse mu zadosti jasno.
Domoljubi so odločni,
opozični vsi so tukaj,
on, lekarnar tudi, samo
v marsičem da ni na jasnem.
Tako : kakšen je razloček
baje med »Staro« in »Mlado« ?

To je del in se oddahnil.

Doktor je zardel, odskočil.
»Majhna šala, majhna šala
ljubega lekarnarja«,
pravil je zaupniku
osramočen.

Ta smeji se,
kot da formo to sprejmlje.

— Sicer pa, začenja resno,
čudno prav nič bi ne bilo,
če gospod zares tak m sli.
Stokrat so ga tak vprašali
že po Češkem. Ta razloček
bi z metaforo povedal:
tu je vogel (in odgrne
z vogla mize beli prt),
pride »Staro« — in poskuša,
maje — vogel pa drži le.
Dunaja ljubav je vogel.
»Staro« pa se mirno vsede,
z nohtom robka male trske
in miruje. Pride »Mlado«
in pogleda -- vogel trden.
Vdari s pestjo -- vogel pada
mu v naročje. To razloček.
(Zaupnik ob vogel trešči.)

Kot preslišal zadovoljni
»ah« bi svetnika Vrzala,
zaupnik nadalje resno
jim razlaga opozicijo
Irov in hrvaških bratov.
Govor svoj krasi z dovtipi

in bon-moti, češ, da so od
Bismarka, Napoleona ;
časih vplete anekdoto,
ki se kaj prijetno čuje,
dasi k stvari ni ne spada.
Po efektnem enem stavku
(zaupnik je baš prehajal
k našim stvarem) s čilim skokom
stotnik Knotek oglasi se.
(Penzionist ta se oklenil
opozicije je zaradi
opozicije ; a po mestu
slul je kakor takten človek,
mož vsestranski, ki ve zmirom,
kak se včsti, govori o
vsem in zmir interesantno ;
njega mnenje je veljalo ;
vso vojaško karijero
spolnil je do pike ; bil je
z tistih starih sinov Marta,
k z vsestransko izobrazbo
imponirajo povsodi —
oni pa so petkrat, šestkrat
si prečitali pazljivo
Webrovega »Demokrita« —

knjigo to edino v žitju.)
Resno govori in mirno
o armadi to in ono,
kar naenkrat pa preskoči
k Temešvaru, kjer baje bil
let deset je, potem k Ogrom,
k ostri njih politiki,
k plemstvu njihovemu, katero
vodi ondi vse, primerja,
sklepa, zaključuje, ñeri
z okom soglas poslušalcev.

— Čas poteka. Zmiraj nosi
še natakarske sok brunetni
v steklenicah z barvanimi
pokrovi. Krog miz potihem
govori se, dim tabakov
v krogih modrih okol luč j
zviija se. —

Beseda nima
teka pravega. Tu Jurij,
ali doktor, al lekarnar
reče kojo. Plemstvo naše
vsi obsodijo. Naš spas je

samo v čistem demokratstvu,
v tem iščimo silo našo.
Za pol veka že baje ne
bo več plemstva. Saj ga nima
več Amerika.

Otožno
kupec Iskra se spominja
plemstva naše krvi, katero
padlo je na staromestnem
trgu ali pa v daljavi
v morji tujem utonilo.¹⁾

(Slab smehljalj črez obraz suhi
švigne doktorju: enkrat na
teden kupec Iskra plemstva
tega se spominja, vedno
z istimi besedami —
sicer le molčí.)

»Pač bilo
z nami bi drugače, če bi

¹⁾ Za protireformacije je bilo 27 najboljših čeških plemičev usmrčenih na staromestnem trgu pred rotovžem v Pragi. Na tistem mestu stoji sedaj soha — Marije Device... Drugi češki plemiči, ki se niso uklonili verskemu naziranju protireformacije, so se morali izseliti.

še živelo«, čez navado
Iskra danes pravi.

Davkar
puši, kima z glavo. Težko
vzdihneta adjunkta.

Daljši
govor spet spusti zaupnik.
V položaju takim kakor
mi nobeden evropejski
narod ni. Da v naših žilah
kroži kri vsa suženjska.
Kdo preživel belogorsko
bitvo še je? Ljudstvo slabo,
ničemniki, zatajivši
vero svojo. Podla kri njih
združila s krvjo se tolpe
vsiljencev je tujih. Res, da
kdaj je bila taka tolpa
v starem Rimu, utečenci,
roparji in soldateska —
Romulovo mesto z njimi
vzrastlo, vzcvetlo je. Pri nas ne.
Dnes še kroži v žilah naših
kri prokleta. Ljudstvo podlo,

brez načel je. Mal moment:
Potovaje po Avstriji,
v najoddaljenejših krajih
našel krajane je -- zmiraj
samo v službi policije!
Bedno, bedno...

Te besede
močno vplivale so. Stotnik
Knotek z glavo prikimuje;
Vrzel si čehra obupno
lase sredi razčesane;
kupec Iskra plašno gleda
na »Národní«, na besede:
»Nuž, Ty rozsud', český líde! —«
a boji se oglasiti;
davkar divje dim je pihnil;
pri stavoma izraz žalni
spet v očeh tičí. Le Jurij
z doktorjem sta malomarna:
20 krat že slišala sta
frazo to-le v žitju svojem,
časih se ju je prijela —
zdaj pa sta že tôpa zanjo.
Medicinae universae

doktor Řehák skripec čisti,
mežikave oči rjave
v zaupnika mi zapičí :
»Zdi se, da gospod pristaš je
teorije dedičnosti ?«
pravi z glasom škripajočim.
»Rečem vam, da je nesmisel.
To je, kot z boleznimi :
Ta al oni danes sede,
zguba čelo, pa oči si
buli in že piše, piše :
Novo našel sem bolezen :
morbus — icus — — itd.
V knjige dá to, v časopise —
črez 3 mesce 300 ljudij
ima že ta morbus — icus.
Pojdite se mi solit.
Ak ne ve kdo, kaj početi,
teorije si izmišlja
in sisteme in to tiska.
Kar nekomu pade v glavo :
teorija dedičnosti !
Dobro ! Brž ji sleci srajco.
Tega, onega v njo vtakne,
to rodbino ali ono,

celi narod — nič ne dene.
To je jako duhovito,
to frapira. Teorije
te se zdaj kar léžejo, in
vsaka ima filozofsko
kožo. Potlej rjove: Reim' dich
oder ich fress dich —«

»No slava!«
tu lekarnar bučno vzklikne,
»spet za, »Matico« šestica!
To za nemščino je kazen«,
se k zaupniku obrača.

In v plehasto pušco vrže
Řehák desetico. »Pravim«,
nadaljuje on še strožje,
»ljudstvo dobro je. Naravnost
vzoren materjal je to.
Koliko nas je? Preštejte!
In zdaj glejte: kaj imamo
davkov narodnih! In vse to
brez mrmranja, pa, kaj pravim,»
z navdušenjem plača narod.
On poda se disciplini,

kakšni disciplini! Prosim,
spomnite se le volitev
v letih 70!) To
čas je bil moči, poskušnje!
Kak so stale trde glave
proti Dunaju kot zid! Ta
kri je slaba? Vraga! Pojte!
Ljud je dober, strela udri
njega vodje!... Dalje prosim:
Kakšne šume knjig na leto
v naši tiska se deželi!
Kakšno šumo celih plaht
tiskanih! — tu mislim naše
časopise! — Kak ogromen
davek narod tak plačuje
za osveto, ali veste
to, gospoda? Samo da bi
mu osveto tudi dali!
Tu ga dvignete na prestol,
kot bi suverên bil Vaš,
— prosim, semkaj-le poglejte!
(»Národní« jim tu pokaže)

¹⁾ Češki poslanci so takrat tirali abstinenčno politiko. Vlada jim je razveljavila parkrat mandate, a ljudstvo jih je vedno iznova izvolilo, često enoglasno.

če ne zvoli vas, je čreda
slepcev glupih. Njega ogenj
za nič prazen se razdraži
v divjo strast, dočim bi moral
čuvati ga kakor zlato;
stokrat v letu se napenja
moč njegova za streljanje
v tarče efemerne; kakor
žogo mečete ga gori
do oblakov in ob zemljo;
raj obljubljate mu zlato,
če vam to stori al ono —
ko pa narod, kakor dete,
ki razvajeno je, začne
opominjati, kričati,
pa vi pridete: Hm, ljud naš
kri skaženo je podedval —
vse zaman je. Bedro, bedno!!!

Tak govoril bi brez konca...

Rečem le: ljud naš je struja
reke močne in velike,
moč spoznati, porabiti
jo v razumno, dobro delo —
ne pa sestri v ladjico, na

njo pa praporček vtakniti,
dati bogve kam se vesti,
to naj vsak za cilj imel bi,
kdor se rine tja v ospredje.«
Medicinae universae
doktor Řehák, rdeč v obrazu,
krepek dušek je potegnil.
(Bralec moj, nikakor avtor
ni z Řehákom solidaren:
on je to govoril, njega
sodba velika zadeni
inkvizicije. Avtor roke
si umije. Ni spodobno
od Řeháka, da vgovarja
praškemu gospodu. Kajti
vpliv ta ima, ostro pero —
on naj na pristojnem mestu
vse naznani, po navadi
dá Řeháku, kaj zato.)

Slabo, slabo učinkoval
govor je pri mizi. Vsak je
čutil mučnost položaja:
preostro polemizoval
Řehák je z gospodom praškim.

Sploh Řehák se po pomoti
štel je v vrste opozicje.
Tu jim ni bil dobrodošel,
on pa se kot trdi slepec
ni umaknil. Ugovarjal
vsakemu je govoru. Le
eno dobro stran je imel:
Kregal ni se, le povedal
svoje je in molčal. Pa so
ga trpeli doslej. Taktno
znova zaupnik pričjenja.
Zmuzne gladko se od tega
govora, češ, itak v večjem
strinja s tem se, kar bi rekel
on še dalje, o vprašanju
socialnem. Njega stanje
po Evropi zdaj nariše,
potlej pri nas. Brž povdari,
da naš narod ne sme nikdar
barve nje priznati. Sicer
narod je ob ekzistenco.
Kmet, meščan — v teh moč je, to je
narod češki pravzaprav, a
delavstvo je nam Hekuba.
Vprašanje to mora biti

rešeno — pa ne od nas. Naš
narod baje rešil dvakrat
dvoje vprašanj je evropskih,
Husitje in Bela gora,
— a pri tem bi bil se skoro
skrvavil — (nemirno doktor
Řehák je mencial in tiho
v brado svojo godrnjal:
»Že spet nova teorija,
ta, gospodje, vas pripravi
lahko ob reputacijo«.)
— to stremé naj drugi večji
narodi, mi bomo vzeli
jedro kar izlupljeno —
zaupnik tak nadaljuje,
zopet ga humor obide,
zopet vpleta anekdote,
zopet z njim soglašajo in
delajo opazke, mnenje
svoje javljajo in sanje,
svoje težnje, svoje želje.

Potlej pa razgovor stopil
je z visokega koturna.

K mizi stol krčmar pristavi,
(debel, resen mož, ki v mladosti
let deset je pri pehoti
služil bil za trobentača,
podnačelnik veteranov
[belih], bogataš, ki stremil
za edinim ciljem je : na
sedež srenje svetovalca)
se obrne k Juriju in
pravi, da bi Jurij moral
kot poslanec brigati se,
da i njega rojstno mesto
bi železnico imelo.

Opozarjal je, kako bi
ves okraj vzcvetel, kako bi
mesto v zlatu se topilo ;
kak naj Jurij na to dela,
da bi dala slavna vlada
garnizijo mestu, morda
kar dragonce (v celi govor
vtikal razne je spojnike :
»če«, »seve«, »čeravno«, »ako«) ;
rekel je, da Jurij lahko
šel bi z mestnim odposlanstvom

prosit, govorit k ministrom,
češ, tako se dela splošno.

Jurij mu obljudi.

Pije,
puši se, in čas poteka.
Mirni govor dalje suče
se krog mesta, njega teženj
in ljudij. Na vrsto pride
vladajoča stranka, zprva
moški in za njimi ženske.
Dosti ve pikantnega se
o marsikteri. Vse smeji se.

Tu lekarnar pripoveda
o Klotildi, lepotici
veli z hiše tam na trgu ;
pravi o sesiji tisti,
o pogovorih pohotnih
mestnih dam, ki jih Klotilda
poslušala je za durmi — —
Kar obstane... jeca... mora
omeniti i Lucijo,
pa ne ve, kako.

Tu doktor
mu pomore. »Mi že vemo —«
sam pa spretno pripovedko
dovrši. In smeh izbruhne.

»Ti pa reci«, se obrača
k Juriju razposajeno,
»kaj imaš s to deklico?
Tak strupene vse so nanjo
ženske. I, razumem: krasno
dete. Moja žena pa je
vendar dosti liberalna —
slišati o nji nič noče.
Je-li res, kar govori o
tebi se, o nji? Ti tukaj
si med svojimi!«

Počasi

Jurij svalčico prižiga.
Nekaj prsi mu dviguje,
čut ponosa, kot bi hotel
v slednjem hipu se povspeti
na hrbet visokega
konja in z njega loviti

pogled občudovanja, ki
z njim ga ljudstvo bo motrilo.

Razloži jim vso dogodbo :
o sestanku v tisti hiši,
o prečistem prvem vtisku,
nje očetu, njeni duši,
o namenu, da poštenim
vrne jo ljudem (o sebi
govori zmir z narejeno
malomarnostjo površno),
o molčečnosti jim pravi,
ki jo tukaj je prepadla,
o naklonjenosti tete
k Luci, in ogorčen nizko
opravljanje vse zavrača,
ki na njo leti po mestu
ne razume ga, le to ve,
da se z njim ljudje nekteri
sam sebe obsojajo,
kot sploh vsaka sodba vedno
le obsodi lastno podlost.

Ko skonča, kozarec dvigne
doktor in z zanosom v slavo

čiste humanite, v slavo
Jurija nazdravlja. »Slava!«
se napiva in se trči —
Jurij klanja se.

In govor
je pojemał. Par besed še
pade tu pa tam. Gospodje
stari gledajo na uro:
že enajsta. Na vrtu je
skoro pusto. Le nekod še
kártajo. In mize prazne
svetijo se. V kotu dremlje
piccolo v temí. Gospodje
vstajajo. Plačujejo in
gredo...

Lepa noč. Na nebu
temnem se leskeče tisoč
zvezd žarečih, migljajočih.
Vlažno sveži zrak trepeče
vonja poln iz bližnjih vrtov.

Doktor, zaupnik in Jurij
skupaj gredo. Njih koraki

z drugih koncev ulic glasno
se odmevajo. Molče
gredo. Zdaj zategnjeno
stražnik nočni že enajsto
nekje piska. Iz daljave
čuješ, kak pes žalno tuli.
Labski jez šumi.

Tu doktor
postoji: »Povej mi, Jurij,
kot možú mož: je razmerje
tvoje s tisto devo res tak
čisto, reciva: platonično?«

»Da«, dé Jurij ostro, krepko.

Doktor vzbruhne: »Veš, prijatelj,
naj ti rečem, kakor mislim:
»Ti si osel!...«

O—sel, o—sel!«
po napevu s »Trubadurja«
je zapel te dve besedi
s suhim in hripavim glasom.

XI.

V črnih krilih, kot privedel
takrat jo je bil ponoči,
črn klobuk, ki z njega zavoj
dolga obličja ji zakriva,
s solčnikom naklonjenim več
proti očem človeškim, nego
žarku solnčnemu — tako gre
Luci okrog dveh popoldne
na pokopališče.

Jasen
dan. Ponoči spet je bila
huda ura. Zidi hiš so
čisto modri še. Po zraku
k zemlji nekaj radostnega,
modrega, svetlo trepeče,
kot asur bi lahki padal
z nebesa smejočega se.

Lastovica žvrgoleča
v nizkem letu šviga po
ulici, telesce nje se
v modrini blešči kovinski.
Z oken gledajo odprtih

razcvetele pestre glavce
rož, azalek in vijolic,
fuksij, geranij. Drevesca
vitka oleandrov s cvetov
rožastih peščico okol
hišnih durij mi stojijo.
Gor gredoč po ulici na
trg ustavlja mladež šolska
tukaj se in pa ondukaj —
kupec slaščičar, igrače,
nečitljiv plakat na zidu,
vse zanimlje jo in draži.
In med vratmi prodajalnic
stoje ljudje, zro iz oken,
v skupinah stoje na cesti —
s slastjo neko dnes žive vsi;
iz očij, iz kretenj, hoje,
iz nasmehov, razgovorov
veje prožna energija.

Mehka in pasivna duša
Lucije sesa v sè slastno
radost to. In kot jetnik je,
kteri čuti na sprehodu
solnčni žar: skrči se in

zamiži in samo sanja
in se samo greje greje.
V tem ko z okom zasleduje
lastovko, na oknih rože,
vzduh kristalni, modro nebo,
mladež drobno, ljud gredoči,
se pokojnika spominja.
Mirno, prosto se spominja,
brez bolesti, brez žalobe,
da jo strah je same sebe.
— Grem na pogreb mu — si misli,
in tako grem kot na sprehod —
neobčutno, otopelo . . .
On umrl je! — vzdramlja se —
tukaj on edini človek,
ki se ni sramoval reve!
Zaman. V duši ji zvenijo
slova, toda gluho. — Kako
podla sem, kak topa! — si očita . . .
Al tak kmalu kdo pozabi?
More sploh se pozabiti? —
Duša nje vrniti noče
v boli krog se, ki mu všla je:
v solnca žar mežè mi gleda,
lahno diha, sanja, sanja —

a samo bogve kaj sanja . . .
Luci zdaj do mosta pride,¹
ki se spenja čez šumeči
čisti potok. Na 3 strani
cesta se za njim razceplja.
Neodločno stoji Luci,
se ozira.

Mimo gredo
ministranti s svetilkami,
cerkvenik in mladi pater,
za mostkom zavijejo se
ob potoku.

Z njimi ide.
To okraj je hišic nizkih,
kritih z deskami al slamo,
kterih mala okna često
so polepljena s papirjem;
na prageh stojе med vratmi
stare žene grbaste,
govoreče o težavah
svojih in možeh in težnjah,
polunaga, umazana
drobna deca valja se po
cestnem prahu; bele goske,

vmazani mrjasci, kurji
rod kričé podí okrog se ;
intenzivni smrad tu polje
od nesnage, nečistote ;
ta okraj je vas v mestu
kot zaprta, oddeljena
ima žitje svoje, skrbi
svoje, svoje interese,
ne zanimlje se za mesto,
mesto za njo se ne briga.
Pred volitvami le pride
ta ali oni sem vasovat,
razgovarjat, pregovarjat,
podkupavat — ko volitve
minejo — pa spet je tiho.

Ministranti s patrom gredo
v eno tistih hišic. Luci
obstoji. Kopica ženskih
v praznični obleki prosti
čaka zunaj. Govorijo
s tihim glasom. Ta in ona
po Luciji se ozira
s pogledom preradovednim.

Z hiše čuješ glas duhovna . . .
jasne glase ministrantov . . .
kratko petje . . . glasen jok . . .
žene križajo se brumno . . .
Truma ljudstva drenja izza
durij se . . . so muzikanti,
regenschori, cerkvenik,
ministranti in duhovnik . . .
zdaj pa rakev, črna rakev
svetlo se lesketajoča . . .

Zvonec mal s pokopališčne
cerkvice zapoje. Godci
pa igrajo žalostnico.

Mala, suha starka gre za
rakvijo ; oči rdeče
ima, pa suhe. Ozira
po pogrebcih se. Zabliskne
črez obraz ji tožna radost,
pa spet glava se povesi.

In mehanski se pridruži
Luci k sprevodu in gleda
v eno točko le, kjer brž za

rakvijo se v črni ruti
trese glava sklonjena.

Črna žalost v mirno dušo
se polagoma ji plazi.
Žalostnica zveni tožno,
očitaje in žalobno.
V taktu pred njo zibljejo se
glave vse upognjene.
Kot da plava črna rakev
na teh glavah. Zlato se od
nje odbija na dveh ploskvah
solnce žar.

Tedaj v nji leži —
glas bolesten šepeta ji, —
zdaj oči njega za vedno
so zaprte . . . njega roki
sta prekrižani na prsih . . .
Konec . . . konec . . . 14 dnij je,
kar poljubljala si v parku
glavo to . . . In zdaj je hladna . . .
kakor z voska — (lahek mraz ji
šine po hrbtu) — Si sama —
dalje pravi — sama . . . sama . . .

Žalostnica ji prodira
z žalobnimi zvoki k srcu.
Lastno nje gorje dviguje
utrujeno glavo svojo,
tiho stoka ob teh glasih.
— Kaj tu češ z življenjem svojim?
čemu — čemu je živeti? . . .

Kot bi duša njeno tajno
bila vse seštela vtiske
dnij poslednjih, kot bi zdaj-le
pred oči ji položila
rezultat njih vničujoči,
Luci šepne glasno: »Konec«.
Stara teta z glavo belo
in s pogledom ljubeznivim
zdaj se vsili v njene misli.
Luci vzdihne — zdi se ji, kot
oprijemala bi znova
se tresoče suhe roke.
Pa sto divjih tujih rok jo
trga proč — in slika tete
zginja . . . zginja . . . se razblinja . . .
spet je sama . . . tuje roke
migotajo . . . trgajo ji

krila . . . nekam dol pehajo
jo, glas trdovratno pravi:
Konec, konec . . .

Sprevod krene
na pokopališče. Zvonec
žalni, tožni poje — v pozdrav
iz kapele . . . Godci dalje
godejo. Pogrebno petje
vmes doni.

In rakev splava
na pokopališče . . . petje,
godba potihuje kmalu . . .
Sprevod gre počasi vkreber
med grobní po poti ozki.

Luci vidi nagrobnike,
zlate križe in napise,
mreže, cvetke in svetilke,
vence rjave že in suhe —
pajčolan nje vse preprega
s sitom črnih drobnih mrežic,
toda v duši ne pojimlje
nič od tega.

Trhel vzduh
rož nagrobnih okrog plava,
prenasičen z ostrim vonjem
od kadila in prsti — in
Luci zdi se, da to sapa
duše nje je . . .

Sprevod stoji.

Rakev denejo na zemljo.
Pater moli zdaj latinsko
kot obrt bi izvrševal —
»Moje dete! Dete moje!«
presunljivi in hripavi
ženski glas v to zažaluje
in prehaja v britki jok.
Dve, tri druge jočejo z njo.

»Konec, konec!« šepne Luci.

Prst bobni na deske rakve,
temno v duši ji odmeva.
Mrzlično zahrepeni, da
enkrat še bi videla ga,
gre med gnječo tja do jame,
dol pogleda : temna glina

vsiplje se mu v domovanje . . .
zginja za zmir, za zmir, za zmir . . .

Na nasprotni strani par žen
drži njega mater staro.
Ta se joče neprestano . . .
Z roke v roko gre lopata . . .
prst z njo sipljejo dol v jamo . . .
Rakev bobni. Drugi z roko
mečejo prst. Neka žena
daje Luci zdaj lopato :
»Izvolite?« jo nesmelo
vpraša.

Luci trese se,
prst nabere na lopato,
prst na stran ji zdrsne . . .
kamen doli zaropoče
votlo. Stopi strani.

Močno
v jami zdaj grmi, grobar
stari mirno izvršuje
delo svoje. Sprevod potlej
se razide. Ta domov, na
grobe oni. Tukaj stara

mati le stoji, s steklenim
okom gleda v grob rastoči.
Več ne joka. Roki speti
ima, brez moči vise ji,
glavo sklonjeno.

Grob je poln.

Luci čuje, kar grobar se
zdaj oglašča: »Jutri mamka
dam sem trato, obložini grob
s kamenjem, le prinesite
kaj cvetic«.

In nezavestno
tiho ona le pokima.

Nje obličje opazuje
Luci. Čelo, senci, lična
kost jo mrtveca spominja.

Kot bi pogled ta čutila,
dvigne stara žena oči.
V njih se bliskne začudenje,
kot bi nekaj spomnila se,
bliža se ji — spet postane
neodločno in nesmelo.

Luci misli, da bi rada
kaj ji rekla . . . al zahvalo
ali pozdrav od mrliča —
žena pa se vrača k grobu,
tu poklekne, ga prekriža,
vstane zopet . . . Še enkrat se
ozre na Lucijo — enkrat
še v očeh, na ustnih nekaj
je trepeče — a kot preje,
v stran obrača se nasmelo —
gre počas s pokopališča . . .

K vzglavju groba Luci klekne.
Konečno zdaj vro ji solze
z vročih očij . . . tečejo ji,
kot bi vsa se njena duša
bila vanje spremenila . . .

Duša njena se pomirja,
in polegajo valovi
burni, črni se . . . šumè še
le kot žalna melodija
za nečem, kar zginilo je . . .

Vstane, si oči obriše,
otre krila, solnčnik črni

razpne in med vrsto grobov
pestrih ide proti vratom.
Zopet gre po prašni cesti,
kjer je šla prej za pogrebom.
Črez mostič po ulici tej,
ktera vede jo na trg. Spet
s solnčnikom očem človeškim
bolj zakriva se kot žarkom
solnca. Črez trg glavni ide,
zopet v ulice zavije . . .
Žitje, solnce je povsodi
žarko, čilo. — Luci vidi
vse nejasno v megli kakor
iz daljave . . .

Na dvorišču
doma stoji zaprašeni
voz. In kočijaž po dvoru
vodi potne, svetle konje . . .

Luci vstopi v sobo.

Jurij
hodi tu s korakom dolgim,

krepkim, Roke mane si.
Vroč je in oči se temne
bliskajo mu. Na Lucijo
ozre se, nekako čudno
motri nje obleko črno,
znano, prosto to obleko,
stopi tesno k nji in s prsti
tleskaje: »Izvoljen bodem,
bom izvoljen«, se baha ji,
»kolosalen vspeh povsodi,
kar pijani so volilci
radi mojih govorov«, v tem
gleda jo v te njene oči,
ki še vlažno trepetajo.

»Gratulujem«, mu podaja
roko. On jo močno stisne.

»Ali bože, kje je teta?«
vpraša in izmakne roko.

»Morda spi še.«

»Oprostite«,
preoblečem se. Odide.

— Kako čuden je! — si misli
v svoji sobici stoječ in
snemlje si klobuk.

V tem vrata
se odpro za njo. Krog pasa
objemo roke jo krepke.
Bože, Jurij! Rdeč ves v licu
ji šepeče: »Golobica,
Zdaj si moja, moja, moja!«
z žgočim ustnom jo poljublja,
in njega tresoča roka
ji odpenja modrc.

V glavi
zabuči ji in zabliskne,
kot bi kdo po nji udaril,
gnus jo strese, kakor da bi
segal vanjo rodni bratec —
z vso močjo ga strani sune,
da se opoteče — vzdihne
in vzravna se proti njemu
in za hip oči zakrije,
a na jezik vrejo toki
ostrih ji besed in britkih

ne le njemu, proti vsem
tem ljudem častnim, poštenim —
a ne govori — boječ se,
da pri prvi bi besedi
morala zaplakati.

Roke spusti, vanj se ozre.
Zlobno on stoji, uporno,
pogled v zemljo opiraje.

»Konec«, Luci zašepeče,
le bolj zase, »vsega konec«.

»Čednostna glediška scena,
malo stara, dolgočasna,
od vas bi ne pričakoval«,
siče skoz zobe srdito.

»Glejte, Jurij . . . v tisti hiši«,
siloma izpregovarja,
»takrat . . . veste . . . Zmir ponoči,
ko odhajal ste . . . podajal
mi le roko . . . takrat bila
sem hvaležna vam . . . Z dna duše« . . .
Luce vtihne, nekaj dé ji,

da mu reči je hotela
nekaj družega — ne ve, kaj
pravzaprav — z roko zamahne :
»vam ničesar ne očitam . . .
sojeno ni . . .« spet umolkne,

»Z Bogom«, reče poluglasno,
naglo svoj klobuk pobere.

Jurij hipno si predstavi
položaj ves: ona pojde,
on izgnal jo je . . . sočutje
ga prešine, v glavo švigne
misel na volitve . . . njega
karijera . . . » - ýské Listy« . . .
davkarica, plavolasa
njena hčerka — naj odide . . .
Zanj bo dobro . . . bode vozal
vsaj razrešen, vsaj ta glupost
mora konec svoj imeti . . .
in iz sobe brez besede
mi odide.

Luci naglo
dene si klobuk na glavo

in črez mostovž gre po prstih,
kot pušica po stopnicah,
črez dvorišče, ven skoz vrata . . .

XII.

Tam po dolgi, ozki meji,
kjer korak ti vsak izpolzne,
tam med njivama rži dvema
kot žival preganjana mi
Luci bega. V prsa bije
klasje jo šumeče, cvrčki
enostavno vriskajo kot
sto ur tikatakajočih
naokrog; v višini sinji
jasno se oglašajo
nevidljivi mi škrjančki;
zrak trepeče v suhem vonju,
ki v srpanu s polj se dviga.

Polje, samo širno polje.
Kakor morje bledežolto
valovito se čerijo
njega ploskve.

Kakor gluha,
topo zmešana spe Luci
dalje. Zdi se ji, da ima
v duši nepresežen votel,
grozen prostor; nekdo vanj je
znova vzkliknil: »Konec!« Kakor
ptič blodeči ta beseda
bega ondi. Konec... konec...
Ustni nje jo časih glasno
šepneti kot odmev prazen.
Tak mehanično brez misli
gre naprej, naprej, naprej...

Kar je konec ozke meje,
Luci pride zdaj na cesto —
znana ji je... to je tisti
trak široki, poln prahu, ki
vleče se po sredi polja.
par vasíc preseče malih,
niža se, pa spet se dviga,
tu se kroži, tam gre ravno,
kakor platna kos neskončen
teče, teče, da na konci
horiconta kaže oku
se kot ozek, sivkast trak.

Telegrafni drogi pesem
monotonsko pojejo.
Voz ropot, ki se v koraku
dalje zibljejo počasnem,
se razlega po širjavi —
nekaj tednov je od tega,
kar se tod peljala sreče
polna je v življenje novo ...

Zdaj za njo leži tam doli
ono mesto ... Ostre kote
rdečih streh in hišnih sten
vidiš tam v modrini sinji :
sem ter tja blišči se okno
kot četverokot jekleni ;
dim višnjevkastí s kamínov
dviga kot oblak legak se ;
črni stolp cerkveni težko
se nekako spenja proti
nebu s svojo zlato ostjo ;
ploskev Labe se blišči kot
živo srebro ; križe vidi
na pokopališču, beli
zid, ciprese ; polje pa na
levo širi se, na desno ;

dolgi drevoredi se po
njem vijo ; a zunaj mesta
grad leži : z rjavo streho
s pestrim stolpom, drevjem starim
v njega parku ; gaj za Labo,
cerkev romarska, hiš strehe,
in višnjevskasti lesovi
in vasice, ki se zde kot
svetlih točk peščica ; daleč
siva proga, kjer obzor se
stiče z valom zemlje ... V polnem
lesku solnca vse se tone ...
Vzduh drhti v gorkoti žgoči.
Kot kakšno sovražno bitje
zre to mesto gor k Luciji
Zre zaprto in zapeto,
nevpogljivo, trdo, strogo,
v daljo ji izganjajoče ...
Luci znova zdaj pogleda
v grajski park ; dozdeva se ji,
da klopico vidi doli
skrito v vejah ... okol stolpa
vidi točke švigajoče ·
lastavic roj ... in pogleda
zopet na pokopališče :

tam pač... na tem kraju je to..
tisti črni grob, zasut pred
uro... res šele pred uro?
Ne, to davno že je... davno...
mesec... da morda še dalje...
Razločila je poslopja
streho rdečo... kot bi pod njo
videla... ta stara teta
v beli čepici po sobah
hodi, kliče: »Luci, Luci!«
Tesno v srci se ji stoži...
Al pa ve že... morda stekla
je pred vrata v polje gleda,
z dlanjo si oči zaslanja:
»Luci, Luci!« Znani glas ta
jo presune. Tesnost in strah
jo napade. Da najdó jo
da se vrne v tisto peklo —
krepko, naglo je stopila
tja po cesti v Prago, v Prago...
Kar prešine dušo njeno
trden, jasen sklep · Pod mostom
na verige veltavski tok
se zelenkasti vabljivo
valoví... tam je mirnó... tu

redko pride kakščen človek...
Létenski breg strmo dviga
se na desni... Jez buči tam
tak temno in zadumčivo —
jeden skok tam od držajev
in tam doli bode pokoj...

Šla je, šla ... Naenkrat mirna
motrila je samo sebe:
— Glej, življenje... takšen konec —
rekla si je...

Brzjavni
drogi zaostajali so
le počasi, mlado drevje
cesto senči napošev,
kupi šute so vravnani
kakor grobi, in posamne
njive — vse obzorje jo je
le srečavalo počasi.

Luci dalje premišljuje
o tem koncu. Bliža se mu
brez tožbé, očitanja, brez
izgovorov. Celo neka
slaba radost vstaja v nji :

zadovoljno si domišlja,
kak očiščena bo stala
tu v spominu vseh ljudij, ki
jo poznajo... Kak se bode
stara teta spominjala...
Kak vsi ti, ki toliko so
jo žalili... Kak bo pekla
Jurija vest radi dneva
dnešnega... Odpušča mu,
vsem odpušča... Za par ur bo
srečo krasno že dosegla:
pokoj, pokoj!

In z zanosom
ozre se po pokrajini:
Nov obzor. Kot miza tukaj
kraj razteza se v daljave...
Meje polj in njiv in logov,
in vasi — v soglasnih barvah
zadovoljno vse ti diha
v lesku solnca. Cvrčki pa
krog vriščijo, in v višavi
frfotajo mi škrjančki
trilkujoči, na nebesu
pa vise oblački lahni...

Šla je, šla . . . napošev senca
gre pred njo po prašni cesti...
in polahko vlečejo se
brzjavni drogi mimo,
mlada drevca, kupi šute.
polje ravno — celi širni
kraj nazaj se suče, zginja...

Enkrat le se vstavila je.
Ondi, kjer jo takrat tota
stara za roko prijela :
»Že doma smo.«

In ozre se :
Dva okrogla rdeča stolpa
dvigata se nad obzorje.
Pozlačeni kupli kot dve
zvezdi sijeta v azurju...

Spet je šla... Tam vse leži...
Tam bo teklo to življenje
kakor dnes tako i jutri...
Jurij skoro se oženi...
teta najde drugo mesto

nje... Mrlič pa oni v miru
črne zemlje bode gnjil...
jutri ide njega mati
s cvetkami tja na gomilo...
neizrecno se ji stoži
za hip po vsem — za hip samo,
in spet zrla je z zanosom
v pokrajino...

Šla skoz vas je.

Nizke hišce, s slamo krite,
z okni majhnimi; dvorišča
s kupi gnoja, četo put,
deca drobna igrajoča
se pred vratmi; starci suho
grejejo telo na solncu
toplem; pes na pragu vanjo
mirno vpre oči brezskrbne,
temne — vse tako se zdi ji
srečno in vse zadovoljno;
privoščila jim je z du e —
kaj je treba tega solnca,
ki človeka mi pregreje
za trenotek — proti temu,
kar nje čaka?...

Šla in šla je
zmiraj dalje ... Zdaj ob cesti
vleče drevored se gostih
črešnjevih dreves. Njih lubje
se blešči v nadihu rjavo
vijolčastem, plodov sto in
sto na vejicah rdeči se.

-- Kje telo bo neki njeno
trgali ko bodo črešnje! —
Luci mirno sama misli.

Majhen ribnik je na levi,
solnčni žar se razpršuje
v njem kot nebroj strel. Pri njem je
mlin, ki enostavni klopot
bije v pokrajino ...

Prazno
spet je. Brzobjavni drogi
mi brnijo; mlada drevca,
kupi šute, polja, logi —
vse pomiče se nazaj, ves
obzor zginja zginja, zginja ...
Za pol ure spet je prešla

skozi vas. Pokopališče
je ob cesti. Črez zid beli
križi ven mole in drevje.
— Vsa pokopališča — m'sli,
— vsa enaka so... povsodi
vse jemljo, kar nam najdražje...

Gre in gre in spet premišlja :
nekje v hribih, v daljnji vasi
gnije tako prah nje mame...
in tam dol zasuli dnes so
na pokopališču glavo
s tistim čudnim temnim okom...
V kateri prsti bode neki
enkrat nje telo ležalo?...

Časih sreča jo posamen
hodec... časih kak voziček...
al kočija... Ondi v škarpi
cestar spi na svoji torbi
trdno spanje... Sicer prazno...

V tem za hribom že zahaja
solnce skoro. Senca njena
vzrastla je, vsa zleknjena je,
z dolgo glavo, in z rokama

kot pošast opleta — tako
senca se pred njo pomiče...
Potlej pa se je polasča
vtrujenost. Na misli njene
teža neka se obeša,
tak počasi, a gotovo.
In trepalnice teži ji
medlost neka. In s korakom
čvrstejšim se mi podviza...

Krajina se izpreminja.

Luci pa ni gledala več
okrog sebe. Nje oči se
vpirajo na cesto, ki se
vleče sivo, dolgočasno
dalje zmir. Izvožena v nji
kolovoza se vzporedno
plazita, tam spred na videz
stičeta se. In drevesca
tam ob cesti enostavno
mimo zginjajo, in žice
nad glavo zvone ji tako
melanholsko melodijo...
In spet vas preide eno...

Nič po nji se ne ozira.

Trud v nji raste in medloba.
V glavi, križu, roki, nogi
neka teža se svinčena
razprostira ji... Te noge
nevede premičejo se
dalje. V glavi ji začenja
bučati puščoba težka.
V sencih čuti, kak kri bije...
Mislij krog se ji zožuje,
a naposled se vrti le
v eni neprestani točki:
Tam pri mostu bode konec...

Šla je, šla, prišla v alejo,
v dolgi drevored neskončni
kostanjev starih. Takrat
so cveteli... Danes ne več.
Mesto cvetov zeleni se
plod ježat povsodi...

Debla
črna, razpraskana mimo
vlečejo počasi se...

Le
medlo Luci se spominja,
kak ji teta, skoz lornjeto
črno zroč v daljavo, vasi
je kazala te in ceste
vrhe...

S kalnim okom gleda
okrog sebe. Da, tam so: Řip,
Ještéd, Milešovka. Tesno
nekako se modrijo ob
nebu rdečem...

In ta debla
zmir enaka mimo gredo,
zmiraj črno, enolično...

Cestni prah se ji obličja
je prijemal s fino plastjo,
da začuti ga na resah...
— Za par ur ga pa umijem —
dé si v mislih.

A v daljavi
svetel se otvor pojavi.
Gre in gre, otvor pa raste.

Drevored zdaj že za njo je...
Krog ravan je sirna, koja
spred odrezana je bila,
— tam leži dolina tista,
Visočani, Libenj, Praga —
mislj si.

V valovih plavih
žitnih njiv trepeče rdeči
odsev neba. Leha pese,
v nji kot cekinov nádiš
se žolte poslednji cveti.
Razvrščene lehe repe
svetlo zelene se poleg
temnih njiv krompirjevih.
Delavci domov hité, in
njih postave v sivomodrem
nebu črtajo se ostro.

Gre in gre, in cesta niža
se v dolino...

Tam na desni
kot prikazen z bajke mračne
v sivem dimu zagaljena

leži Praga. Hradčani z nje
mi stremé grozeče k nebu,
kjer visí večerna zarja
kakor mlaka sveže krvi.

Le slučajno dol pogleda,
dol pogleda v morje sivo.
— Tam v tem kraju menda bode
tisti mostič — švigne ji skoz
glavo pusto...

Z vrha stopa.

Pojmila ni več ničesar.
Onemoglo nje telo se
le kot stroj pomiče dalje.
V glavi ji buči silneje,
časih meni, da bučanje
čuje vode... Kakor v sanjah
ide mimo cukrovarja,
prekorači železnični
svetli tir, preide skozi
Visočane.

Zdaj je cesta
bila živa: moških, ženskih,
z dela baš domov hitečih.

Mimogrede čuje Luci
le posamezne besede
vsakdanjih skrbij in brig.
A ne pojmi... Gre skoz Libenj,
skoz akatovo alejo
mimo hiše veteranov...
Cinkot zvončkov tramvajevih,
mestni šum se že razlega
jasno do nje.

Pride v Karlin.

Pod nogami zdaj začuti
tlak. Tu vzduh je težji, smrada
poln, vročina in sopara
jo obveje. A ta medlost
hipoma se izgubi.
Oddahne si in pogleda
okrog sebe. Ulica ta
polna šuma voz in ljudstva.
S prodajalnic žolte luči
plina žare medlo, zaman
z dne svetlobo bojujé se.

Bližina življenja tega
oživi jo. Dalje speje.

— Glej, ljudje ti — pravi si,
— gredo, govore, smejo se,
vsak ima svoj mali svet, v njem
svojo radost, brige svoje,
muke svoje... Ta njegov svet
z njim zatone. Nihče drug ga
ne podedva... Vsak bo živel
žitje svoje — kak dejal je
takrat v parku? — (tega stavka
spomnila nikdar se ni še
doslej, takrat poslušala
niti ni ga, te besede
nehote so v dušo padle ji in
duša ta jih dnes je našla):
»In to žitje! To je nekaj
provizornega... vse eno
res je to, kak ga živimo.«
Tak ti vsi živeli bodo
dalje svoje provizorium...«

Šla je, šla... In ulice te
zmir buče, šume... Preide
Karlin... Porič...

Misli si, kak
že za par minut ji bode:

zelenkasta voda vdere
v usta ji, ušesa, nos...
dol vrtinec jo potegne,
pa jo vlekel bo v daljavo,
proti jezu...

Strah in groza

do kostij vseh jo pretresa...
— To je nekaj — misli si,
— provizornega, vse eno
tudi bo, kako konča se —
sama daje si poguma.
— Ah, ta strašna, strašna voda! —
Zgražala se spet je znova.

Ulice se krrižale so —
isto žitje je povsodi...

— Glej obraze te, postave,
glas in kretnje in obleko,
njih skrbí, njihovo radost —
tak žive, žive, žive.

V tem v spletno prikoraka
kratkih ulic. Razni puhi

intenzivneje dišijo
v vzduhu vlažnem. Žila žitja
tukaj bije v taktu burnem.
Pestra zmes se roji tukaj -
govoreč, smejoč, šaleč se
krog teh starih sivih hiš.
Delavci, ki od plačila
prišli so zamazani, in
postopači in vojaki.
fabričanke žoltih lic, na
čelo počesanih las, in
ščebatave hišine krog
shramb kriče, upale žene
z deco blede na rokah pred
durmi hiš stoje in z ostrim
govorijo glasom svojim.
Luč iz krčem plinova že
lesketa se, in rdeči
zastorji duše jo, tu in
tam harmonika se dere —
žitja žila bije... bije...

Luci obstoji... Na voglu
hiša stoji beljena,
za nadstropje vse presega

sošedov rdeče strehe.
Žaluzije so spuščene
po vseh oknih, vse je mrtvo
znana ji je ...

Do vode je
stopinj par sto... Nje noge se
tresti jamejo brezvladno,
kri ji polje tako vroče,
v nje očeh rdeči krogi
migajo, na kvišku spejo --
z vso močjo se še prestopi,
gre še teh par sto korakov --
in obstane ...

Kakšno tiho
vlada ondi... Le ta voda
doli govori tak temno...
Svetle stene Rudolfini
so na desni. Pred njo spenja
mostek svoje sive rame.
Za vodo visoko dviga
se v nebo rmenkasto grad
Hradčanski ...

Buči, buči pa
voda doli...

Stopi čisto
do držajev... Par ljudij na
levo v parku... Zaljubljeni,
nežno k sebi stiskajo se —
nje še videli ne bodo...

Kak ta jez šumi tam doli
zadumčivo in pošastno!

Kak neštvor zelenkasti ob
steber mosta se razbija!
Kakšen hladen vzduh to veje
s te množine vod!...

In groza
stisne grlo ji — nikoli
ni tako je še čutila.
Noge drevené ji... skoro
pade... rdeči kolobarji
pred očmi ji švigajo...

Duša nje se razdvoji:
pa obe ti polovici
žijeta, prepirata se.

Ena kot bi vila roke :
— Živi, živi! Saj to žitje
krasno je! Saj samo enkrat
ga živimo! Saj je žitje! —

Druga pravi temno : — Doli,
doli! ti umreti moraš.

Prva spet : — Živeti, žiti!
Ni mogoče ti umreti,
sile nimaš niti krivde! —

In spet druga : — Doli, doli! —
pa šepeče to tak tesno,
z glasom nežnim, da boli to.
Mrzel pot se biseri ji
v tem po čelu v drobnih kapljah ;
upogibajo kolena
se ji v strahu ; groza dalje
grlo davi ji ; stekleni
pogled dol izbuli v to
zelenje pošastno — in ti
polovici duše dalje
se borita in borita...

Kar z roko zamahne Luci,
šepne medlo : »Morda jutri...«

Gre nazaj... bolj vleče se kot
da na pol je zlomljena...
Glava nje brezvladno kakor
cvet na pol utrgan ji
stran omakne; roke njene
pa mrtvo visijo doli;
solnčnik nje z ostjo je svojo
bil ob tlak kamniti; v tistih
črnih, preprostih je krilih,
spetih do vratu krepostno,
gre nazaj v vrvenju ljudstva
pestro in polagoma se
gnjete skozi, kakor šla bi
v smrt, par sto korakov grede
samo... v smeri k hiši, kjer
žaluzije so spuščene
po vseh oknih... dviga roko...
in pritisne kljuko... odpre...

Osem ura... Tam nad Prago
pa zvonovi zabrnijo...
Žalostni ubrani zvoki
zgubljajo se v tem vrvenji...

Svet trenotek... Gluhi brón pa
nad ugaslin: dnevom žgočim,

nad tem morjem hiš rdečih
nad nebrojem raznih stolpov,
nad somrakom plavajočim,
nad pletivom tesnih ulic,
nad vsem, kar v njih zdaj se giblje,
nad njega radostjo nično,
žalom, bedo in ponosom,
strastjo, ljubavjo, hinavstvom,
nad ničevnim, malenkostnim
efemernim »jaz« človeškim —
tja proti neba oboku
poje: Ave Maria!...

